

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV VĚD O UMĚNÍ A KULTUŘE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ARCHITEKTURA VEŘEJNÝCH STAVEB V PÍSKU VE 30. LETECH 20. STOLETÍ

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Látal, Ph. D.

Autorka práce: Andrea Vaňourková

Studijní obor: Dějiny umění

Ročník: Čtvrtý

2018

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou V Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 11. května 2018

.....
Andrea Vaňourková

V těchto místech bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Hynku Látalovi Ph. D. za důležité rady a zejména svému konzultantovi PhDr. Ladislavovi Zikmundovi-Lenderovi za potřebné rady, připomínky a především za ochotu a trpělivost. Dále děkuji všem pracovníkům Státního okresního archivu v Písku a Třeboni, kteří mi byli vždy nápomocni při badání v archivních pramenech. Dále bych ráda poděkovala své nejbližší rodině, přátelům a partnerovi za jejich pevné nervy a velkou podporu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá moderní architekturou v Písku ve 30. letech 20. století. Nejvíce prostoru je věnováno čtyřem funkcionalistickým stavbám v centru města: budově Okresního soudu v Písku, Dům U Tří korun, Obchodní dům Baťa a Píseckou spořitelnu, dnešní komerční banku. Jednotlivé stavby budou srovnány v rámci jejich stavebního typu a inovativnosti s obdobnými stavbami v jiných městech, a jak zapadají do historické zástavby města. Práce se také zaměřuje na stavební historii budov a informace o jejich architektech, zejména na jejich tvůrčí vývoj, lokální kontext i na vzájemné rozdíly v tvorbě.

Annotation

This bachelor thesis studies modern architecture in Písek in the 1930s. The most space is devoted to four functionalist buildings in the center of city: building to the District court in Písek, House at three crowns, Baťa department store and Písek savings bank. Individual buildings will be compared within their construction type and innovation with similar buildings in other cities and how implant in historic area of the city. This bachelor thesis concentrates on building history and informations about their architects, especially about their creative progression, local context and the differences in creation.

Obsah

1. Úvod	8
2. Kritika pramenů a literatury	10
3. Vývoj architektury ve 30. letech v Písku	13
4. Dům U Tří korun	16
4.1. Velkoobchodník Alois Erhart: Životopis a stavební aktivity	16
4.2. Architekt Jan Šebánek a jeho stavební projekty	17
4.3. Dům U Tří korun	19
4.3.1. Historie objektu:.....	19
4.3.2. Popis objektu:.....	22
4.4. Vývoj nájemního domu	23
4.5. Srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech	25
5. Okresní soud Písek	27
5.1. Historie objektu:.....	27
5.2. Popis objektu:.....	29
5.3. Vývoj administrativního domu	30
5.4. Srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech	32
6. Obchodní dům Baťa	33
6.1. Firma Baťa a její rozmach.....	33
6.2. Architekt baťovské kanceláře Antonín Vítek.....	35
6.3. Obchodní dům Baťa	36
6.3.1. Historie objektu:.....	36
6.3.2. Popis objektu:.....	38
6.4. Vývoj obchodního domu	39
6.5. Prodejní síť a obchodní domy podniku Baťa	41
6.6. Srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech	43
7. Písecká spořitelna	45
7.1. Architekti Jindřich Freiwald, Jaroslav Böhm a Jaroslav Starý.....	45
7.1.1. Městské spořitelny Jindřicha Freiwalda	47
7.2. Písecká spořitelna	49
7.2.1. Historie objektu:.....	49
7.2.2. Popis objektu:.....	51
7.3. Vývoj spořitelny od 19. století až po současnost a jejich charakteristika.....	52
7.4. Srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech	55
8. Závěr.....	57

9.	Seznam pramenů a literatury.....	58
9.1.	Prameny	58
9.2.	Literatura.....	58
9.3.	Internetové zdroje.....	60
10.	Seznam vyobrazení	61
11.	Obrazová příloha	66

1. Úvod

Nedostatek širšího bádání v oblasti meziválečného vývoje architektury byl hlavním impulsem k sepsání této práce, která se zaměřuje na čtyři veřejné stavby z období funkcionalismu. Na budovu Okresního státního zastupitelství, Dům u Tří korun, Obchodní dům Baťa a Komerční banku, bývalou Píseckou spořitelnu. Všechny uvedené budovy se nacházejí na Velkém náměstí v Písku v historické zástavbě a úzce spolu souvisejí, protože jejich realizace narušila historické jádro, ale každá trochu jiným způsobem. Uvedené stavby také navrhly buď píseční architekti, nebo pražští a museli se společně potkat ve veřejných architektonických soutěžích, vyhlášených na konkrétní místní budovy.

Hlavním cílem práce je analýza a interpretace jednotlivých budov a jejich srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech z hlediska jejich stavebního typu a inovativnosti. Středem zájmu bude i proměna historické zástavby, do které byly moderní budovy zakomponovány podle nového regulačního plánu. V práci se budu zabývat i jejich historií a životopisy jednotlivých architektů, ve kterých se zaměřím především na jejich tvůrčí vývoj, lokální kontext, jak se vzájemně odlišují a v čem se naopak velmi podobají, případně kdo je ovlivnil nebo inspiroval. Na základě zjištěných údajů bych se ráda pokusila i o zhodnocení již zmíněných budov. Zda bylo jejich vybudování přínosem a plní svůj předem daný účel, anebo jestli šlo o pouhý zájem, aby město vypadalo moderně nebo pokrokově.

Práce je rozdělena na několik částí, přičemž první pojednává o dosavadní literatuře rozebírající konkrétní problematiku. V některých případech analyzuje i dílčí stavby. Zahrnuta je i kritika existujících zdrojů. Druhá analytická část je rozdělena na 4 kapitoly podle jednotlivých staveb, ve kterých jsem použila především metodu komparace. První 2 kapitoly se věnují Janu Šebánkovi a jeho tvorbě na píseckém Velkém náměstí, jenž je detailněji popsána a vzájemně porovnána. Následuje Baťovská architektura, u které je předmětem zájmu analýza stavby a autor samotného návrhu. Poslední kapitola se zabývá bývalou Píseckou spořitelnou, nejprogresivnější budovou písecké moderní architektury v centru města. Kromě primárního rozboru se čtvrtá kapitola zaměřuje také na tři architektky, kteří jsou autoři návrhu Písecké spořitelny. Zejména na jejich vzájemné ovlivnění a kdo měl na samotné stavbě největší podíl.

V druhé části budu čerpat především z obsáhlého ověřeného článku *Meziválečná architektura ve Strakoncích, v Písku a v Blatné* od Evy Žáčkové, protože základní

informace v textu jsou podloženy archivními prameny a velice přínosné jsou i úryvky z dobového tisku, na jejichž základě lze vyvodit, jak nové funkcionalistické domy přijmula veřejnost. Pro rozbor bývalé Písecké spořitelny částečně využiji i soubor článků Písecké solitéry od Ondřeje Koláře. Přestože jeho text není odborný, ale spíše populárně naučný, stále jedná o nejpodrobnější dosavadní popis architektury v Písku v 1. polovině 20. století. Některé údaje však nejsou jednoznačné a jejich potvrzení v archivních pramenech bude nanejvýš nutné. V poslední kapitole je zahrnuto zjištění, kdo byl třetím architektem, který se podílel na projektu Písecké spořitelny a za jakými plány a realizacemi stojí. Důkladnější zhodnocení a kritika již uvedených a dalších odborných publikací zabývajících se danou problematikou v obecnější rovině se nachází v následující kapitole.

2. Kritika pramenů a literatury

Výzkum moderní architektury se pravděpodobně rozvíjí již řadu let, avšak velmi často bývá zaměřen na významná centra, kde vznikly první moderní stavby a kde působili významní architekti a jejich tvorba se zapsala do dějin umění. V regionech je však výzkum moderní architektury opomíjen. Hlavním důvodem zřejmě je, že ve velkých městech dochází ke značné konkurenceschopnosti a hromadí se v nich kulturní kapitál. Proto se v hlavních centrech stavební činnost může rozvíjet rychleji a především inovativně než v menších regionech a městech, které jsou v tomto smyslu trochu opomíjeny.

Mezi důležité texty jistě patří kapitola o architektuře 20. a 30. let 20. století v publikaci Dějiny českého výtvarného umění od Rostislava Šváchy¹. Autor postupně analyzuje vývoj určitých stylů a především sleduje pluralitu forem. Rozebírá zejména architektury a jejich díla v rámci Prahy, Hradci Králové a v dalších městech, kde se moderní architektura začala vyvíjet nejdříve a progresivně. Zásadním přínosem je, že v interpretaci nechybí, co se odehrávalo již na počátku 20. století, tedy co puristickým či funkcionalistickým stavbám předcházelo a následně uvádí i jaký vliv na soudobou architektonickou sféru měla politika či současná odborná literatura, zvláště avantgardní časopis Stavby, ale i myšlenky a program umělecké skupiny Devětsil.

Rostislav Švácha také editoval a společně napsal s Michalem Kohoutem a dalšími spolupracovníky průvodce Česká Republika – Moderní architektura, ve kterém je v mohutné míře zařazena tzv. architektura na českém venkově.² Kniha mapuje celou Českou Republiku v rámci rozvoje moderních staveb od 90. let 19. století až na počátek 21. století podle jednotlivých krajů a klíčových měst. Za neužitečnější považuji však pasáž, v níž Rostislav Švácha rozebírá, proč se někteří architekti rozhodli stavět mimo hlavní město a jaké názory mělo na nové budovy místní obyvatelstvo, případně jestli došlo k hlubšímu diskurzu.

Řada architektů odcházela hledat zakázky do regionů, protože v Praze byla silná konkurence mezi místními ateliéry. Na venkově museli pražští, čeští i němečtí tvůrci soupeřit s architekty různého nadání, kteří se snažili hájit svoje prostředí. Pražští architekti se tedy na venkově střetávali s konkurencí, která měla jisté výhody navíc,

¹ Architektura ve 30. letech v Čechách, Rostislav Švácha, in: Dějiny českého výtvarného umění IV(2), Praha, 1998.

² Michal Kohout, Rostislav Švácha a kol., Česká Republika - moderní architektura. Díl II. Čechy, Praha, 2014

protože znala dobře své okolí a pěstovala důvěrné styky s místními samosprávami. Velice prospěšná je také v knize biografie architektů a jejich rejstřík, u kterých se nachází vždy seznam staveb, takže se čtenář lehce orientuje.

V 1. polovině 20. století zaznamenala masivní vývoj i Baťovská architektura, jejíž obchodní domy jsou rozmístěny po celých Čechách a Moravě a Písek není výjimkou. Před několika lety proběhla ve Veletržním paláci v Praze výstava Fenomén Baťa, 1910-1960, ke které vyšla monografie od Ladislavy Hornákové a Radomíry Sedlákové.³ Primárně je zaměřena na historii a vývoj zlínské architektury a k jakým proměnám města Zlína postupně docházelo. Jedna kapitola se však zabývá i stavebním rozmachem firmy Baťa do dalších regionů. Ladislava Hornáková zde charakterizuje, jaké principy se uplatňovaly při budování tzv. Domů služeb, jaká byla jejich funkčnost, účelnost a forma. Autorka však soustředila jen na obchodní domy Baťa v zahraničí a v Praze.

Stavbami spadajícími svou datací do 20. a 30. let 20. století v Písku se určitě nejpodrobněji zabývá Eva Žáčková ve své diplomové práci v kapitole Meziválečná architektura ve Strakonících, v Písku a v Blatné.⁴ V první pasáži se dozvídáme o výstavbě obytných či rodinných domů a vilových čtvrtích. Následně jsme seznámeni i s pozměněným regulačním plánem od Ivo Hlobila, podle kterého byly nové stavby do historické zástavby začleněny a jak je možné, že se v Písku vůbec nějaká stavební činnost konala, přestože probíhala hospodářská krize. Odborný text je místy doplněn o úryvky s dobového tisku. Často se jedná o reprodukce různých reakcí veřejnosti.

Dostatek prostoru je ponecháno i průmyslovým budovám mimo centrum, ale nejvíce obchodním domům a Písecké spořitelně na Velkém náměstí, dnešní Komerční bance. Budova bývalé Písecké spořitelny pokládá Eva Žáčková za nejmodernější funkcionalistickou stavbu v Písku, protože je velmi inovativní a progresivní. Obchodní dům firmy Baťa považuje spíše za umírněnou, ne tolik progresivní. Městské divadlo je jedinou kulturní stavbou postavenou ve 30. letech. V odborném článku se jím autorka ale příliš nezabývá. Nedostačující mi připadají informace o architektech, zejména z hlediska stavebních aktivit a některé osobní údaje nejsou jednoznačné, ale jen převzaté ze soudobého tisku.

³ Ladislava Hornáková, Fenomén Baťa: Zlínská architektura 1910—1960, Krajská galerie výtvarné umění ve Zlíně, 2009

⁴ Eva Žáčková, Architektura jižního regionu, 1918—1938: České Budějovice, Strakonice, Písek, Blatná (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc 2003

Někdejší Píseckou spořitelnu společně s dalšími veřejnými novostavbami rozebírá Ondřej Kolář ve svém souboru článků Písecké solitéry.⁵ Nejvíce pozornosti přikládá samotné historii budov, v souvislosti s jejich pozdějším zakomponováním do historické zástavby města Písku. Nechybí ani detailní popis exteriéru a v několika případech i interiéru. Ke každému architektovi napsal autor životopisný medailon. Nepovažuji ho za příliš zdařilý, protože řada pojmů je zavádějících a nepřesných. Z volby slov v textu, lze vyvodit, že text je určen spíše široké veřejnosti, neboť v něm najdeme nevhodně použité hovorové výrazy a subjektivní hodnocení nepodložené konkrétními argumenty. Autor odkazuje na staré fotografie, které však v souboru článků nenalezneme.

Řada údajů se liší v porovnání s jinými literárními zdroji. Pozoruhodné může zejména být připsání Písecké spořitelny pouze architektovi Jaroslavovi Starému, neboť v průvodci Moderní architektury České Republiky můžeme nalézt, že se nepodařilo dohledat celé jeho jméno. Tato publikace je ale doposud jedinou, která se zabývá moderní architekturou 1. poloviny 20. století v Písku a pokouší se o její částečnou interpretaci. Literatura o moderní architektuře v okresních městech a na venkově je tedy velmi nedostačující a je třeba ji dále více rozvíjet, analyzovat, interpretovat a porovnávat s obdobnými stavbami.

⁵ Ondřej Kolář, Písecké solitéry, architektura 19. a 20. století v metropoli Prácheňska, Písek, 2010

3. Vývoj architektury ve 30. letech v Písku

Stavební činnost v Písku byla na vzestupu i v letech 1929-1936, kdy probíhala hospodářská krize. Město se na příchozí krizi připravilo díky soudobému starostovi Brandeysovi a jím připraveným programem s projekty pro následující období několika let. Program, jenž zahrnoval plány na regulaci Otavy, lesního hřbitova, okresního domu, okresního soudu, železné lávky a další, převzali starostovo nástupci a podařilo se jim ho zrealizovat. Písek v této době stál ve stavební činnosti hned za Prahou a Plzní. Nejvíce se postavilo obytných budov, průmyslových již méně a v neposlední řadě i několik obchodních domů.⁶ Začlenění novostaveb ke starší zástavbě probíhalo ještě ve 20. letech podle zastaralého regulačního plánu z roku 1898. Vzhledem k tomu, že se město zastavovalo ve formě uzavřených bloků, postupně mizely prostory vhodné k rekreaci nebo pro sportovní aktivity. Bylo zjevné, že je třeba vytvořit nový plán úprav, na který se začaly vznášet požadavky již v polovině 20. let.⁷

V roce 1927 se zřídila regulační komise a komise pro vzhled města. Současně zvolený předseda prof. Rybička ji považoval za velmi podstatnou, neboť Písek nebyl městem ani průmyslovým ani obchodním, ale zejména městem, kam se soustřeďoval cestovní ruch, a proto je důležité turistům pobyt co nejvíce zpříjemnit. Hlavním posláním komise tedy bylo, aby upozorňovala na případné nedostatky ve vzhledu města a předkládala městské radě návrhy na jejich odstranění.⁸ Během roku 1930 se zahájily přípravy na jiný regulační plán. Obec na začátku roku svěřila zaměření a upravovací plány pražské firmě místního rodáka ing. Ivo Beneše. Mělo se upustit od zastavování v uzavřených blocích a přejít k volnému budování zástavby v okrajových oblastech. Nové části města se postavily v místech s úzkým kontaktem s přírodou. Hlavní cíl regulačního programu tvořilo zachování estetických přírodních kvalit před zastavěním.⁹ Nejprve se však muselo provést nové měření, následné vypracování katastrálních map a vytvoření pozemkových knih. Ing. Ivo Beneš dokončil nový regulační plán, který navazoval na původní od prof. Novotného, v roce 1933, ale k jeho projednání a následnému schválení došlo až o dva roky později.¹⁰

⁶ Ivo Beneš, Josef Pelikán, Písek ve dvacátém roce ČSR, Jihočeská technická práce, sborník SIA, České Budějovice, 1938, s. 130

⁷ Eva Žáčková, Architektura jižního regionu, 1918—1938: České Budějovice, Strakonice, Písek, Blatná (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc 2003, s. 104

⁸ Komise regulační a pro vzhled města, Písecké listy, 1927, č. 31, 14. 7., s. 4

⁹ Žáčková, Architektura jižního regionu, (pozn. 2), s. 104-105

¹⁰ Základní plán upravovací města Písku, Písecké listy, 1933, č. 6, s. 3

Ve 30. letech téměř v celém Písku propukl stavební ruch. Pro město bylo typické, že často jeden architekt navrhoval celou ulici. Tuto metodu zavedl stavitel J. Kodl a následoval ho Jiří Špirhanzl a Václav Holek. Ulice pak vypadaly z hlediska formy, výšky a zastavění velmi podobně. Na periferiích se dále stavěly rodinné domy a vznikaly vilové čtvrti, navržené zejména Václavem Holkem.¹¹ Novostavby na okrajích města nerespektovaly často současné styly architektury. Lokální stavitelé obvykle propojovali podobu tradičního domu se sedlovou střechou s vybranými moderními architektonickými prvky purismu nebo funkcionalismu. Vznikaly však i stavby v jednotném soudobém stylu od píseckých architektů, jako byl již zmíněný Jiří Špirhanzl, Antonín Hrubec nebo Václav Bartuška.

Aktuální zástavba zasáhla i historické centrum, kde navrhnul tři stavby Jan Šebánek, kterému je věnována následující kapitola. Velké náměstí také velmi proměnila budova Písecké spořitelny od trojice pražských stavitelů a obchodní dům Baťa od architekta zlínské Baťovy kanceláře. Stavby jsou podrobněji popsány v dalších kapitolách. V ulici Fráni Šrámka, situované v jihozápadním rohu Velkého náměstí, navrhnul Václav Bartuška dva nájemní obytné domy a Hotel Bílá růže. V průběhu roku 1936 se uskutečnila soutěž na budovu obecné školy na Mírovém náměstí a zúčastnili se jí i významní současní architekti jako Jan Gillar, Josef Hrubý, Josef Kittrich a další. Hlavní podmínkou soutěže bylo vyřešit uzavření východní části náměstí. Komise nakonec vybrala nejvíce vhodný projekt od pražského stavitele Ivana Nedomy.

V nedaleké písecké čtvrti Hradiště nechal postavit místní majitel realit Václav Šlechta rodinnou vilu, za jejímž projektem stojí jeden z nejdůležitějších architektů meziválečné doby v Čechách, Eugen Linhart. Stavbu nemůžeme zařadit mezi vynikající díla Linhartovy tvorby, ale jedná se o kvalitní vilu, která v porovnání s jinými okolními stavbami stojí na vrcholu soudobé architektury. V závěru 30. let byly v Písku vybudovány ještě dvě významné stavby. V roce 1937 vytvořili pražští stavitelé Gustav Paul a František Čermák projekt vstupní budovy okresní nemocnice s funkcionalistickými rysy. O několik let později bylo přestavěno Divadlo J. K. Tyla v Tylově ulici podle návrhu Václava Svobody z Čáslavi.¹²

Z článků v dobovém tisku je zřejmé, že místní obyvatelé moderní architekturu uvítali a nevadilo jim, že kvůli novostavbám bylo z důvodu nedostatku prostoru zbouráno 22

¹¹ Beneš, Pelikán, Písek ve dvacátém roce ČSR, (pozn. 1), s. 130

¹² Žáčková, Architektura jižního regionu, (pozn. 2), s. 106-108

starších domů i historických.¹³ Zrealizované budovy byly oceňovány pro svůj velkoměstský ráz. Proměna městského centra z historického na moderní znamenala pro širokou veřejnost pravděpodobně vzestupný progresivní vývoj města, který byl podle ní žádaný.¹⁴ Všemmu nasvědčuje i následující úryvek z Píseckých listů z roku 1929: „ *Až bude dokončena na jaře stavba paláce Otavského elektrárenského svazu a překročeno bude ke stavbě Hospodářské záložny a Erhartova obchodního paláce, nabude vzhled našeho největšího Riegrova náměstí ve středu města – tepny našeho vnitřního života, velkoměstského rázu.*“¹⁵

¹³ Beneš, Pelikán, Písek ve dvacátém roce ČSR, (pozn. 1), s. 130

¹⁴ Žáčková, Architektura jižního regionu, (pozn. 2), s. 108

¹⁵ Stavební ruch na jaře v Písku, Písecké listy, 1929, č. 1, s. 2 a 4

4. Dům U Tří korun

4.1. Velkoobchodník Alois Erhart: Životopis a stavební aktivity

Alois Erhart se narodil ve Vodňanech 21. června v roce 1874 do prosté tkalcovské rodiny. Na vyučení odešel do obchodu s textilním zbožím v Českých Budějovicích. V této době vstupuje do Sokola a setkává se s klíčovou osobností skladatelem Františkem Kmochem, blízkým přítelem rodiny Erhartů, který přijíždí s hudebním souborem kolínských sokolů do města.¹⁶ V hlase Aloise Erharta rozpozná nadání a přemluví ho, aby se odstěhoval do Kolína v roce 1896 a vstoupil do místního kvartetu.¹⁷ V Kolíně pracoval Alois Erhart jako aranžér a účetní v oděvním obchodě Josefa Nováka v Rubešově ulici a započal svoji kariéru velkoobchodníka. V roce 1902 se oženil s Annou Boreckou a založil rodinu. Narodí se jim tři dcery. Po několika letech přebírá textilní podnik a rozšíří ho o další prodejnu ve stejné ulici už ve vlastnictví jeho dcery Vlasty.

Cílem podnikání Alois Erharta však byla výstavba reprezentativního obchodního domu a hotelu ve 30. letech 20. století, umístěného na nároží Rubešově a Mostní ulice naproti Masarykově mostu.¹⁸ Budova byla dlouho připisována architektovi Josefu Gočárovi, ale hotel byl postaven podle návrhu kolínského rodáka, architekta Lva Veletovského. Výstavbu vedl stavitel Bedřich Král, manžel Erhartovi dcery Ludmily. Obchodní dům Erhart-Kolín byl otevřen v roce 1935 a v následujícím roce Hotel Savoy.¹⁹

Alois Erhart svůj textilní závod rozšířil do dalších měst a zřídil čtyři filiálky: v roce 1912 v Praze a v Kladně, ve 30. letech v Pardubicích a v Písku. Za přínos do hospodářství a obchodu mu byl udělen čestný titul komerční rady. Jeho podnikání bylo zřejmě velmi úspěšné, neboť zakoupil několik realit, mimo jiné významnou Larischovu vilu v Pardubicích pro svoji dceru Ludmilu. Zemřel nečekaně 20. června v roce 1938 v 64 letech.²⁰ Provoz kolínského textilního závodu byl ukončen, příslušných poboček nevyjímaje, kromě pobočky v Pardubicích, která zůstala v činnosti i nadále pod vedením jeho dcery Ludmily Králové.²¹ Alois Erhart se pravděpodobně těšil velké oblíbenosti nejen u široké veřejnosti v Kolíně, neboť se o něm v městské kronice píše: „*Byl neúnavný, velkorysý obchodník, muž nevšedního obchodnického talentu, velké energie a pílě.*“²²

¹⁶ Miroslava Jouzová, Zpravodaj města Kolína, Osobnost měsíce: Alois Erhart, (srov.), 2012, č. 6, s. 13

¹⁷ Kronika města Kolína, Státní okresní archiv Kolín, p. č. 55, 1938, 20. 6

¹⁸ Jouzová, Zpravodaj města Kolína, (pozn. 1), s. 13

¹⁹ Ibidem, s. 13

²⁰ Kronika města Kolína, (pozn. 2)

²¹ Petr Borovec, Téměř zapomenuté pardubické firmy (VII. část), Vlastivědné listy pardubického kraje [http://www.kraj.kppardubicka.cz/stranky/ctiprispevky.php?id=Temer_zapomenute_pardubicke_firmy_\(VIII._cast\)_](http://www.kraj.kppardubicka.cz/stranky/ctiprispevky.php?id=Temer_zapomenute_pardubicke_firmy_(VIII._cast)_), vyhledáno 23. 3. 2017

²² Kronika města Kolína, (pozn. 2)

4.2. Architekt Jan Šebánek a jeho stavební projekty

Jan Šebánek pocházel z Písku, kde se narodil 20. 9. v roce 1899. V rodném městě pobýval pouze v době svého učení na základní škole, a pak se přestěhoval se svojí rodinou a dvěma bratry do Prahy, kde vystudoval České vysoké učení technické. V letech 1923—1929 působil v ateliéru Bohumíra Kozáka, v jehož pracích pravděpodobně našel dostatečnou inspiraci pro své projekty, neboť je autorem mnoha nájemních a rodinných domů v Praze.²³ Z jeho osobní korespondence s jeho bratrem je patrné, že se účastnil několika architektonických soutěží, mezi ty důležitější jistě patří soutěž na letiště Ruzyně v roce 1932 ve spolupráci s F. Hruškou.²⁴ Dočkal se čestného uznání za své návrhy na Národní dům v Banské Bystrici, budovy zemského archivu a pražské peněžní burzy.²⁵ Jeho jedinou stavbou v Praze je nárožní funkcionalistický nájemní dům, situovaný v Holešovicích Na Ovčínách, avšak pro Šebánka měl velký význam.²⁶ Z korespondence se můžeme dočíst, že soutěž na novou úřední budovu v Praze byla pro něj natolik důležitá, že požádal příbuzného z rodiny, který se znal s Josefem Gočárem, aby ho upozornili na projekt s heslem „69%“ a přimluvil se za něj. Gočár v této době byl rektorem Akademie výtvarných umění v Praze a působil v porotě pro architektonické soutěže.²⁷

Pravděpodobně z důvodu vysoké konkurence v hlavním městě se Jan Šebánek přeorientoval do svého rodného města s cílem získat zakázku tady. Jeho realizace budovy Otavského elektrárenského svazu z roku 1930 odstartovala nástup moderní architektury v Písku.²⁸ Získal téměř polovinu zakázek na veřejné stavby v centru města. Ve 30. letech se na novostavby vyhlášovaly soutěže, kterých se účastnilo mnoho architektů nejen z okolí, ale i z Prahy. Tradičně však zakázky připadly místním architektům. Na Velkém náměstí byly podle Šebánkových plánů postaveny tři budovy: Okresní hospodářská záložna v roce 1930, již výše popsany obchodní dům U Tří korun pro Aloise Erharta a Okresní soud v roce 1935.²⁹ Stavby jsou charakteristické především svojí jednoduchou fasádou obvykle bez žádného ornamentu a členěnou pouze zdvojenými nebo pásovými okny. Většinou jsou stejně vysoké jako okolní budovy, protože respektují okolní

²³ Michal Kohout, Rostislav Švácha a kol., Česká Republika - moderní architektura. Díl II. Čechy, Praha, 2014, s. 512, Rostislav Švácha, Od moderny k funkcionalismu, Praha, 1995, s. 501-550

²⁴ Archiv Masarykovy univerzity v Brně, osobní fond B-47, Šebánek Jindřich, kar. 6, inv. č. 511, s. 9

²⁵ Oldřich Starý, J. E. Koula, K. Tejge, Soutěž na budovu zemského úřadu v Bratislavě, Stavba, 1929-30, r. 8, s. 182

²⁶ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika - moderní architektura, (pozn. 7), s. 512

²⁷ Archiv Masarykovy univerzity v Brně, osobní fond B-47, Šebánek Jindřich, kar. 6, inv. č. 511, s. 6

²⁸ Žáčková, Architektura jižního regionu, (pozn. 2), s. 108

²⁹ Ibidem, s. 106-107

architekturu a nechtějí ji narušovat. Často jsou ukončeny prostou sedlovou střechou, u rodinných domů pak střechou rovnou. Tvorba Jana Šebánka může odkazovat k funkcionalismu a purismu, ale jde pouze o výběr určitých architektonických prvků.

Jeho novostavby si získaly pravděpodobně svojí progresivitou a inovativností v konstrukčních řešeních a architektonických prvcích u široké veřejnosti svojí oblibu. Důkazem toho jsou realizace nájemních domů s malými byty a rodinných domů pro významné majetné občany města. Některé architektonické konstrukční principy a prvky staveb jako volba typu oken a jejich různé výškové posazení odkazuje k světově významným architektům, jako byl Le Corbusier nebo Adolf Loos, z jejichž děl nejspíš Jan Šebánek také sbíral inspiraci.³⁰

V jižních Čechách mimo Písek se podílel ještě na projektu radnice, pošty a zdravotnického střediska v Miroticích v letech 1947—1952 společně se svým bratrem Jaroslavem Šebánkem a dalšími dvěma architekty Josefem Hrubým a Josefem Kittrichem. Obnova náměstí v Miroticích je výjimkou v tvorbě Jana Šebánka, neboť je mu ponechána tradiční podoba s rysy strohého novoklasicismu.³¹ Z důvodu nenalezení osobního fondu není jednoznačné, kdy Jan Šebánek zemřel, s největší pravděpodobností však v Praze.

³⁰ Ibidem, s. 104-107

³¹ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika – moderní architektura, (pozn. 18), s. 340-341

4.3. Dům U Tří korun

Velké náměstí č. p. 119/13, Vnitřní město, Písek [720755]

4.3.1. Historie objektu:

První písemná zmínka o domě U Tří korun pochází z roku 1536, kdy ho vlastnil Havel bakalář. V 90. letech 20. století však proběhl archeologický výzkum, při kterém byly objeveny fragmenty dlaždic. Stejně dlaždice se našly i v místě bývalého píseckého hradu a jsou datovány do poloviny 13. století. Nové archeologické nálezy posunuly dataci původního domu o několik století dříve. V roce 2008 proběhl další archeologický výzkum domu U Zvonu a na základě objevení úlomků keramiky v odpadové jímce, jež byla využívána i obyvateli domu U Tří korun, archeologové zařadili stavbu na konec 15. století.³² Dům se v 16. století nazýval „Kouloušovský“ podle jména jeho současného majitele. V průběhu následujících let prošlo domem mnoho majitelů a v roce 1839 ho zakoupila rodina Pacovských. Jednotlivé místnosti pronajímala zejména studentům a prostory v přízemí později i obchodníkům.

Alois Erhart zakoupil budovu již ve velmi špatném stavu ve 20. letech 20. století a otevřel si obchod s textilem. Jeho hlavním cílem bylo však vybudovat moderní hotel pro turisty.³³ Městský úřad mu z důvodu četnosti hotelů a poklesu turistického ruchu nechtěl udělit povolení k provozu živnosti. Mohlo však jít i o obavu z toho, že podnikatelé nezvládnou provoz svých živností.³⁴ Alois Erhart připustil, že se v okolí nachází dostatek hotelů, ale žádný neposkytuje takový komfort, aby vyhověl turistům zvyklým na moderní vymoženosti doby. I přes nenáklonnost místního městského úřadu bylo povolení panu Erhartovi nakonec poskytnuto.³⁵ Budova byla velmi zchátralá a hrozilo částečné sesutí, proto se ji soudobý majitel rozhodl v roce 1929 zbourat a nechat postavit novou. Bránil mu v tom však výsledek průzkumu projektanta, na jehož základě bylo zjištěno, že přilehlý dům okresního soudu nemá vlastní zdi a jeho klenby jsou přímo podepírány domem U Tří korun. Demolice by si vyžádala velké finanční výdaje kvůli zajištění stability okresního soudu. Město Písek se nakonec ale rozhodlo zbourat i tuto budovu, z důvodu jejího chátrajícího stavu.³⁶

³² Jiří Fröhlich, Eva Koppová, Archeologický výzkum domu „U Tří korun v Písku“, Prácheňské muzeum, Zpráva o činnosti za rok 1994, Písek, s. 25-26

³³ Měchurová Zlata, Příběhy starých domů a osudy jejich obyvatel, Písek 2016, s. 17-19

³⁴ Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun, kar. 17, sign. 7A/14

³⁵ Ibidem, sign. 7A/14

³⁶ Ibidem, sign. 7A/14

Stavba nového hotelu v letech 1933—1934 a později kina Bio Koruna proběhla podle prvních návrhů architekta pocházejícího z Písku Jana Šebánka. Architektonické plány předložil kromě dalších architektů v soutěži ještě Jindřich Kretší z Prahy. Jeho projekt lépe vyhovoval předpisům stavebního řádu, především kvůli jinak řešenému půdorysu a více účelněji navrženého zadního traktu. Z archivních pramenů není jasné, proč se Alois Erhart rozhodl pro architektonické plány Jana Šebánka. Svoji roli možná sehrály finance nebo větší progresivita projektu.³⁷

Dům U Tří korun byl považován za jeden z nejmodernějších domů ve městě. Místní tisk o něm napsal: „*Erhartův dům je novostavbou obchodního domu velkoměstského rázu. Písečané vítají každé podnikání, které jde nad průměr provinciálního stylu. Postavena byla dle projektu píseckého rodáka, jenž vkusně vyřešil jak vnějšek, působící klidným dojmem mohutných horizontálních linií balkónů, tak i vnitřek zařízený ekonomicky a prakticky a s elegantní jednoduchostí.*“³⁸ Z dobového místního tisku je zjevné, že široká veřejnost moderní architekturu uvítala a dávala jí přednost před historickými budovami, které v jejích očích ztratily svojí hodnotu kvůli několika přestavbám.³⁹

Hotel Aloise Erharta společně s restaurací a kinem Bio Koruna fungoval i během druhé světové války až do roku 1949, kdy byl znárodněn z důvodu vhodnějšího hospodářského využití domu. Anna Erhartová, dcera pana Erharta a současná majitelka domu se proti zmíněnému odůvodnění znárodnění odvolala. Podané odvolání však bylo zamítnuto. Obchodní místnosti byly vyklizeny a přesunuty do sousedního domu obchodníka Václava Šlechty. V jejich původním místě vznikla lidová jídelna. Budova byla od roku 1953 pod správou Bytového podniku Písek.⁴⁰ V průběhu 2. poloviny 20. století postupně značně zchátrala. Později musel být přerušen provoz kina z důvodu četných stavebních závad.

Vzhledem k tomu, že dům v 90. letech nesloužil již svému účelu, byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce pod podmínkou zachování fasády a pasáže.⁴¹ Proměnila se dispozice domu, rozšířením o přístavbu, ale částečně i fasáda. Z průčelí byly odstraněny masivní reklamy a čistě bílá omítka dodala budově až puristický ráz. Na požadavek investora proběhla demolice Kina Oko. Přízemní prostory dnes využívá Česká

³⁷ Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun, kar. 17, sign. 7A/14

³⁸ Erhartův dům, Písecký obzor IV, 1933, č. 26, 28. 10., s. 5

³⁹ Žáčková, Architektura jižního regionu, (pozn. 2), s. 108

⁴⁰ Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun, kar. 17, sign. 7A/14

⁴¹ Archiv stavebního úřadu v Písku, Dům U Tří korun č. p. 119, XC e/3

pojišťovna, cestovní kancelář a obchod se sportovními potřebami. Místnosti v prvním patře slouží jako kanceláře. Pražská společnost Eleonore M. N. prostory ve vyšších patrech pronajímá.⁴²

⁴² Měchurová, Příběhy starých domů a osudy jejich obyvatel, (pozn. 28), s. 22-23

4.3.2. Popis objektu:

Dům U Tří korun se nachází na západní straně Velkého náměstí č. p. 119 vedle bývalé budovy okresního soudu, současně Okresního státního zastupitelství Písek a domu U Zvonu (obr. 1). Přístavba pak sousedí se Sladovnou, bývalým měšťanským pivovarem. Průčelí dříve předstupovalo před přilehlé stavby, ale v roce 1935 probíhala výstavba okresního soudu a průčelí bylo sjednoceno (obr. 2). Hlavní vstup je v ose budovy a pokračuje dál pasáží.⁴³ Čistě bílá fasáda bez žádného dekoru je pouze členěna pásovými okny v prvním a druhém patře a galerií se zdvojenými okny. Jediným zdobným prvkem jsou tři masivní koruny v posledním patře, situované ve střední ose stavby (obr. 3). Písecké domovní znamení tří korun bylo umístěno na fasádu již v roce 1770. Před bouráním objektu v roce 1933 byly tři koruny sejmuty a jedna z nich se ihned rozpadla stářím. Zbylé koruny jsou uloženy v lapidáriu městského muzea a byly podle nich vytvořeny kopie.⁴⁴

Původní dům se skládal z předního a zadního traktu a mezi nimi se nacházel dvůr. Později se dispozice objektu změnila přístavbou (obr. 4). Celá budova se vybudovala pomocí železobetonové nosné pilířové konstrukce. V přízemí byla středová chodba vedoucí do velké haly a následně do zadního traktu k dvoupodlažnímu kinu Oko s galerií (obr. 6). S ústřední chodby vedlo schodiště do suterénu se sklepy a další do kavárny v prvním patře (obr. 5). Vedle kavárny byla restaurace, 2 klubovny, kuchyně a další příslušenství potřebné k provozu hotelu (obr. 7.) Další dvě patra zahrnovala hostinské pokoje (obr. 7—8). V podkroví žil ve svém bytě hoteliér a ve vedlejších místnostech personál (obr. 9).⁴⁵ Střechy měly být provedeny jako terasy, ale místo nich se postavila valbová střecha a při další rekonstrukci už jen jednoduchá sedlová.⁴⁶

⁴³ Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun, kar. 17, sign. 7A/14

⁴⁴ František Lipš, Bourání domu U Tří korun v Písku v roce 1933, Otavan, 1934, č. 5-7, s. 97

⁴⁵ Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun, kar. 17, sign. 7A/14

⁴⁶ Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a územního plánování, Dům U Tří korun č. p. 119, XC e/3

4.4. Vývoj nájemního domu

V průběhu 19. a 20. století se začaly vyvíjet nové směrodatné stavební typy obytného domu. Nejdříve vznikl nájemní dům a později měšťanský rodinný dům a vila. V rámci činžovního domu se nejdříve objevil pavlačový typ. Z důvodu zvyšování cen parcel, zejména ve středu měst, došlo k tomu, že stavební plocha musela být v celém rozsahu využita a budovy rostly postupně do výšky do nejvyššího možného počtu pater.⁴⁷ Upustilo se od pavlačové dispozice a přešlo k značně složitě, osově a monumentální dispozici dvoutraktového domu. Jiné půdorysné uspořádání však nepoukazuje na zlepšení a navýšení bytové úrovně, která by odpovídala soudobému vývoji techniky, ale vlivem stavění řad traktů do hloubky mezi ulicí a dvorem došlo k tomu, že místnosti jsou špatně osvětlené a neventilované, což vedlo k navýšení počtu světlíků a i k zhoršení hygienických podmínek.⁴⁸ V první polovině 20. století se často stavěl vícepatrový dům schodišťového typu, který se považoval za nejúspornější, především z důvodu rostoucího počtu bytů nebo pokojů v jednom patře. Nahuštění co nejvíce bytů v jednom poschodí způsobilo, že do místností proniká málo světla, jen z jedné strany a jsou hůře větratelné. Z těchto důvodů byl proto i poschodový dům značně nevhodný.⁴⁹

Pro oba dva obvyklé typy nájemního domu je tedy charakteristické, že jsou špatně osvětlené, větratelné a především nedostačující z hlediska prostoru v jednotlivých bytech. Řada architektů jako například Evžen Linhart nebo Pavel Janák se proto snažila nájemní dům inovovat, aby se zlepšila kvalita bydlení. Podle návrhu Evžena Linharta byl v letech 1926—1928 v Praze vybudován obytný trojdům, jenž svými architektonickými prvky a principy zvýšil úroveň bydlení v minimálních bytech (obr. 11).⁵⁰ Trojdům se skládá z pěti pater a je členěn třemi schodišti. Dispozici tvoří v každém patře čtyři malé byty s obytnou nebo i oddělenou kuchyní⁵¹. Nedostatek osvětlení je zde vyřešeno přes úzké vnitřní dvory⁵². Světlo proniká skrz trojdílná či čtyřdílná okna. V obývacích kuchyních je pak ještě umístěno jednoduché okno menších rozměrů.⁵³ Budova se zdařile vyrovnává se snižujícím se terénem a plochá rovná střecha je využita jako terasa.

⁴⁷ Karel Teige, Nejmenší byt, Praha 1932, s. 150-151

⁴⁸ Ibidem, s. 152

⁴⁹ Ibidem, s. 252

⁵⁰ Evžen Linhart, Obytný trojdům v Praze, Stavba, 1926-1927, č. 10, s. 150

⁵¹ Ibidem, s. 151-153

⁵² <https://www.archiweb.cz/b/blok-najemnich-domu--1>, vyhledáno 5. 2. 2018

⁵³ Linhart, Obytný trojdům v Praze, (pozn. 45), 150

Za pokrokový projekt z hlediska dispozice lze považovat i návrh obytného družstevního domu státních zaměstnanců od Pavla Janáka v Praze-Dejvicích, který byl postaven roce 1928 (obr. 12).⁵⁴ Budova se skládá ze čtyř domovních parcel a je navržena jako jeden celek s pěti schodišti a dvěma vstupy. Vchody směřují k zakryté vnitřní pasáži, ze které jsou dostupné všechny schodiště. Obvykle bývá u každého schodiště vstup, zde jsou však tři ušetřeny. Dům se podle původních plánů měl skládat ze dvou traktů, ale z důvodu vysoké ceny pozemků, která je zapříčiněna velkou dovolenou hloubkou zastavění, se tak dispozice změnila do křídel, která navazují na schodiště. Úřední zaměstnanci s tím souhlasili, přestože dispozice dvoutraktová umožňuje, aby místnosti byly přímo osvětlené a ventilované jako u domu U Tří korun v Písku.⁵⁵ Balkony nebo zasklené terasy byly provedeny do hloubky. Krov je navržen jako betonový a pravděpodobně jde o jeden z prvních případů u obytného domu. Střecha je jako u předchozího návrhu rovná. V podzemí budovy byly postaveny i garáže a prostor dvora nad nimi měl sloužit jako terasa. Další část pak jako hřiště. Mezi prostory neměla chybět podstatná zeleň.⁵⁶

⁵⁴ Pavel Janák, Obytný dům Družstva pro stavbu úřednických domů v Praze-Dejvicích, Styl, 1928-1929, č. 2-3, s.17

⁵⁵ Ibidem, s. 17

⁵⁶ Ibidem, s. 18

4.5. Srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech

Dalo by se předpokládat, že domy Aloise Erharta byly postaveny na téměř vzájemně si shodných principech s aplikací určitých architektonických prvků. Je tomu však právě naopak. Stavby se výrazně od sebe odlišují. K tomu přispěla pravděpodobně jejich různá lokalizace a architekti s jinou dávkou nadání, umělecké tvořivosti a především rozdílná stavební úloha od objednavatele. Z těchto důvodů bude obchodní dům U Tří korun srovnáván se stavbami s větší mírou podobnosti. První z nich je nájemní dům s obchody Ferdinanda Haišmana z let 1933—1934 situovaný v Krajinské ulici č. p. 11 v Českých Budějovicích (obr. 13).⁵⁷ Průčelí třípatrové budovy ponechal architekt Jan Salák stejně prosté, členěné pouze čtyřdílnými okny. Do osy průčelí je však vložen ještě zaoblený sloup. Vchody jednotlivých obchodů jsou kromě toho opatřeny markýzou a výkladní skříň je nezvykle situována na pilíři.⁵⁸ V interiéru se pak objevují esovitě tvarované přičeky. Je zřejmé, že Haišmanův dům je vybaven větším počtem funkcionalistických prvků než Erhartův dům v Písku.

Další analogii v jižních Čechách můžeme vidět ve Strakoncích v nájemním a obchodním domě v ulici U Sv. Markéty č. p. 56 a 57, postavené v letech 1929—1931 a navrhnuté architektem Josefem Špalkem (obr. 14).⁵⁹ Čtyřpodlažní budovy jsou s výjimkou barevnosti fasád, které pochází patrně z pozdějších přestaveb, zcela totožné. Pásové okno je zde nahrazeno trojicí čtyřdílných oken v každém patře. Balkón není v tomto případě umístěn v posledním poschodí, ale ve druhém patře po celé délce průčelí. Přízemní prostory fungují jako prodejny a v tomto případě také jako pobočka České spořitelny, rovněž jako u domu U Tří korun. Stavby jsou propojeny schodištěm.

Podle projektu Františka Bartoše, žáka Gočárový školy architektury na AVU v Praze, byl postaven v roce 1932 velkoměstský nájemní dům JUDr. Františka Steinfeldta v Kotěrově ulici č. p. 5 v Hradci Králové (obr. 15)⁶⁰. Stavba se skládá ze čtyř pater a poslední ustupuje dozadu s balkónem, podobně jako u domu Aloise Erharta v Písku. Šedé průčelí (původně červeno-bílé) je opětovně členěno pouze trojdílnými okny a v prvním poschodí pásmovým oknem. V interiéru se nachází vedle standartních bytů mezonetový

⁵⁷ Kohout, Švácha, Česká Republika – moderní architektura, (pozn. 18), s. 371

⁵⁸ Ibidem, s. 371

⁵⁹ Ibidem, s. 354

⁶⁰ Ibidem, s. 265

byt, který byl ve 30. letech neobvyklý a inovativní. Střed bytu tvoří velká obytná místnost osvětlená právě pásmovým oknem.⁶¹

Poslední obdobný nájemní a obchodní dům od Stanislava Kratochvíla se nachází v Pardubicích v ulici tř. Míru 71, vybudovaný v letech 1934—1935 (obr. 16).⁶² Do světle šedé fasády čtyřposchodového domu jsou zasazena trojdílná otvíravá okna s poprsněmi. Průčelí je jako jediné členěno středovým rizalitem s pásovými okny. Balkóny zde chybí. Prostory v přízemí slouží k obchodní činnosti a rozděluje je pasáž umístěná v levé části budovy. V případě Erhartova domu je pasáž situována ve středové ose budovy. Stavba je zapsána na seznamu kulturních památek v Pardubicích.

⁶¹ Ibidem, s. 265

⁶² Ibidem, s. 310

5. Okresní soud Písek

Velké náměstí č. p. 120/15, Vnitřní město, [720755]

5.1. Historie objektu:

Svému účelu sloužila bývalá budova Okresního soudu téměř 150 let. Původně stála na západní straně Velkého náměstí č. p. 120/ 15 vedle domu U Tří korun a krajského soudu. Zadní trakt pak přiléhal k budově městského pivovaru.⁶³ Z důvodu nedostatku archiválií známe její podrobnější historii až od 20. let 20. století. V této době budova vykazovala četné statické stavební závady. Byla natolik zchátralá, že hrozilo zřícení komínů a některých částí střechy.⁶⁴ Bourání okresního soudu a adaptace přiléhajícího krajské soudu se začalo projednávat již v roce 1927 a jednání se protáhlo až na pět let.⁶⁵ V roce 1932 musela být budova vystěhována, především z důvodu bezpečnosti.⁶⁶ Nedalo se v ní i nadále úřadovat a administrativa byla přesunuta do domu s č. p. 1 na Velkém náměstí.⁶⁷ O rok později došlo k bourání vedlejšího obchodního domu U Tří korun a stabilita okresního soudu byla ještě více narušena. Mezi úhlavní problém patřilo zjištění, že Erhartův obchodní dům má s okresním soudem společnou hraniční kamennou zeď, do níž jsou zasazeny patky valených kleneb. Při postupující demolici domu byly kanceláře na severní straně otevřeny. Stabilita okresního soudu se projevila pouze v komplexní soudržnosti konstrukce, jejíž trvání bylo opravdu dočasné.⁶⁸

V roce 1933 přišlo od prezidia vrchního soudu v Praze, že má ihned dojít ke zbourání Okresního soudu v Písku. Místní občanská záložna navrhla, že se postará o demolici a uhradí náklady s tím spojené.⁶⁹ Ještě téhož roku byla vyhlášena soutěž, kterou vyhrál architekt Jan Šebánek. Fasáda a výška budovy měla vypadat obdobně jako u vedlejšího obchodního domu Aloise Erharta, aby se nenarušila okolní zástavba ve středu města.⁷⁰ Stavbu nového okresního soudu vedli stavitelé Václav Holek a Václav Bartuška. Železobetonovou konstrukci provedla pražská stavební firma V. Beneše.⁷¹ Budova se začala stavět v září v r. 1934, kdy se postavily základy.⁷² Dokončena byla v následujícím

⁶³ Státní okresní archiv v Písku, fond MÚ Písek, kar. 889, sig.: XVI D3-9

⁶⁴ Státní oblastní archiv v Třeboni, fond KS Písek, kar. 58, sig.: 6-4405

⁶⁵ Novostavba Okresního soudu v Písku, Písecké listy, 1933, č. 4, 26. 1., s. 3

⁶⁶ Státní okresní archiv v Písku, (pozn. 58), sign.: XVI D3-9

⁶⁷ Státní oblastní archiv v Třeboni, fond KS Písek, kar. 59, sign. 340-3843

⁶⁸ Státní okresní archiv v Písku, (pozn. 58), sign.: XVI D3-9

⁶⁹ Státní oblastní archiv v Třeboni, (pozn. 62), sign. 340-3843

⁷⁰ Státní okresní archiv v Písku, (pozn. 58), sign.: XVI D3-9

⁷¹ Archiv stavebního úřadu v Písku, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku 1934, XVIC-2

⁷² Stavba Okresního soudu v Písku, Písecké listy, 1934, č. 37, s. 4

roce.⁷³ Po zřízení krajů v roce 1949 se Krajský soud v Písku přesunul do Českých Budějovic a uvolnily se prostory pro okresní národní výbor. V 90. letech se okresní soud vrátil na původní místo krajského soudu a v bývalé budově se zřídilo Státní zastupitelství města Písek.⁷⁴

⁷³ Žáčková, *Architektura jižního regionu*, (pozn. 2), s. 107

⁷⁴ Státní oblastní archiv v Třeboni, (pozn. 62), sign. 340-3843

5.2. Popis objektu:

Podoba budovy Okresního soudu v Písku byla částečně předem stanovena, neboť hlavním požadavkem v architektonické soutěži bylo její přizpůsobení sousedícím domům po stránce výškové i fasádové. Z tohoto důvodu se nechala postavit třípatrová stavba s podkrovím.⁷⁵ Průčelí, ponechané ve světle modré barvě, člení pouze bílé lizény a v jednotlivých patrech trojdílná okna (obr. 18). Podle původního projektu měla být fasáda obložena žlutými podélnými obkladačkami (obr. 20), ale zástupci města Písku trvali na tom, aby okresní soud byl postaven v podobném stylu a kvalitě jako ostatní stavby na Velkém náměstí. Průčelí pokryté obkladačkami by rušilo vzhled města.⁷⁶ Obložený zelenými dlaždicemi zůstal pouze v přízemí ustupující vstup s prosklenými dveřmi (obr. 19). Vedle něho se nacházejí vyklápěcí okna. V posledním patře je ještě vybudován obdobný balkón v šířce celého průčelí jako u domu U Tří korun. Budova je zakončena sedlovou střechou.

Okresní soud se skládal z železobetonové konstrukce s vyplňovacím zdivem.⁷⁷ Dispozici domu tvořil přední a zadní trakt.⁷⁸ Prostory v přízemí a v prvním patře zaujímal okresní soud. V dalších patrech sídlilo státní zastupitelství. V předním traktu v přízemí se nacházela vrátnice, podatelna, pozemkové knihy a porotní sál s příslušenstvím (obr. 22). První poschodí se rozčlenilo na čtyři kanceláře a jednací síň s vedlejší místností pro advokáty (obr. 23). Druhé poschodí bylo rozděleno obdobně. Vedle jednací síně však byla registratura (obr. 24). Ve třetím poschodí se nalézalo sedm kanceláří s příslušenstvím (obr. 25). V podkrovních místnostech se uchovávaly spisy (obr. 26). Pro další uskladnění materiálu sloužil suterén, kde se dále nacházely sklepy, kotelna a podobně (obr. 21).⁷⁹ V současné době veškeré prostory objektu patří Státnímu zastupitelství v Písku.

⁷⁵ Archiv stavebního úřadu v Písku, (pozn. 66), sign. XVIC-2

⁷⁶ Ibidem, sign. XVIC-2

⁷⁷ Ibidem, sign. XVIC-2

⁷⁸ Státní oblastní archiv v Třeboni, (pozn. 62), sig. 340-3843

⁷⁹ Archiv stavebního úřadu v Písku, (pozn. 66), sign. XVIC-2

5.3. Vývoj administrativního domu

Historie administrativního domu sahá až do starověku s návazností na rozvoj veřejné správy, výroby a obchodu.⁸⁰ První kancelářské budovy vyhrazené pouze pro administrativní činnost začaly vznikat již na konci 18. století a jejich forma se příliš nelišila od činžovních a bytových domů. Kanceláře se obvykle umísťovaly do přízemí nebo do mezaninů. Ve vyšších podlažích se pak nacházely byty.⁸¹ Průmyslová revoluce přinesla především v severních amerických městech technické inovace jako například ocelové a rámcové konstrukce, ocelové nosníky či vynález výtahu, které umožnily stavět administrativní prostor podle specifického továrního modelu. Podobně jako u výrobního procesu vznikl přímý tok práce. Dělicí příčky se zrušily a vytvořily halové kanceláře, které pojmuly mnohem více úředníků než tradiční buňkové prostory. Z důvodu vysokých cen pozemků se začaly stavět mnohapodlažní mrakodrapy.⁸²

Nové technologie se napodobovaly v evropských zemích pouze v malém rozsahu. Stále se používaly tradiční buňkové kanceláře. Později se objevily i první halové kanceláře pro menší skupiny lidí. V průběhu 20. a 30. let se v Evropě prosadila železobetonová skeletová konstrukce a volný půdorys.⁸³ Dispozice administrativních domů v 50. a 60. letech měla často podélný tvar s ústřední chodbou a na jejích stranách se nacházely malé úřední prostory s přímým osvětlením. Velkoprostorové kanceláře bez dělicích příček nebo později tzv. kancelářské krajiny s volně umístěným nábytkem a nízkými zástěnami se stavěly zejména v Německu.⁸⁴ Buňkové uspořádání s centrální chodbou se však objevilo znovu v 80. a 90. letech a stalo se standardem pro celou Evropu. Jako obměnu navrhovali architekti v některých administrativních domech kombikanceláře. Společný prostor pro zaměstnance a služby byl obklopen buňkovými prostory po obvodu budovy.⁸⁵

Některé návrhy českých architektů však pozvedly kvalitu administrativních budov na vysokou úroveň. Mezi ně zcela jistě patří projekt Všeobecného penzijního ústavu z roku 1929, dnes Dům odborových svazů od Karla Honzíka a Josefa Havlíčka, ve kterém došlo

⁸⁰ Zdeněk Řezníček, *Občanské stavby: Administrativní budovy, České vysoké učení technické v Praze*, 1980, s. 13

⁸¹ Jan Štípek, Jan Paroubek, Angelos Papadopoulos, *Nauka o stavbách: Administrativní budovy, České vysoké učení technické v Praze*, 2008, s. 27-28

⁸² *Ibidem*, s. 29

⁸³ *Ibidem*, s. 36

⁸⁴ *Ibidem*, s. 40

⁸⁵ *Ibidem*, s. 64

k podstatné změně regulace, k otevřenému zastavění bez dvorů (obr. 27).⁸⁶ V úřední budově s půdorysem kříže se nacházejí jednotlivé buňky, které jsou podle potřeby sloučeny do rozsáhlejších pracovních hal. Penzijní ústav měl jediný vchod v čele západního křídla. Vstupem se vcházelo do informačního vestibulu. Spojovací chodba mířila do ústřední haly s trakty pro administrativu v každém patře. V dalším křídle byly postaveny byty s přímým osvětlením a jsou separovány od ústřední stavby, na níž navazuje ještě obchodní křídlo. Celá budova je odvětrávána pomocí ventilačních komor ve všech křídlech.⁸⁷

Za významný návrh můžeme považovat i Magistrát města Hradec Králové, dříve okresní a finanční úřady od architekta Josefa Gočára, který byl realizován v letech 1932–1936 (obr. 28).⁸⁸ Půdorys administrativního areálu má tvar písmene H. Úřední prostory jsou tímto rozvržením oddělené, ale zároveň propojené do jednoho architektonického celku skrz subtilní střešní stříšky. Došlo k vytvoření jakého si vítězného oblouku a zároveň vstupu do zahrady na nádvoří budovy, která měla navazovat na starší Thomayerův park se zahradou s japonskými prvky, umístěnou za traktem s kanceláři. Architektura s krajinou jsou v tomto projektu v dokonalém a harmonickém souladu.⁸⁹

⁸⁶ Josef Havlíček, Kare Honzík, J. E. Koula, Všeobecný penzijní ústav v Praze-XI., Stavba, 1934-1935, r. 12, s. 122-123

⁸⁷ Ibidem, s. 122-123

⁸⁸ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika - moderní architektura, (pozn. 18), s. 267

⁸⁹ Ibidem, s. 267

5.4. Srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech

Výstavba soudních budov probíhala většinou ve 20. letech 20. století. S největší pravděpodobností v této době měl být postaven i Okresní soud v Písku. Jeho vybudování se však protáhlo až do 30. let, zřejmě z finančních důvodů.⁹⁰ Od ostatních soudních budov se odlišuje především svojí architektonickou podobou a umístěním. Okresní soud ve Strakonících postavený v letech 1924—1928 architektem Josefem Karlem Říhou není začleněn do historické zástavby města, ale nachází se na jiném reprezentativním místě vedle okresního státního zastupitelství a městského úřadu (obr. 29).⁹¹ Stavba je monumentálnější oproti Okresnímu soudu v Písku a skládá se ze tří podlaží. Průčelí člení rizalit, patrové a podokenní římsy. Fasáda je podobná bez dekoru, ale ponechána v běžovém odstínu. V každém patře se nacházejí čtyřdílná otevíravá okna, v pravé části budovy pak okna zdvojená. Pro stavbu byla zvolena valbová střecha.

Podle návrhu architekta Antonína Mečíře byla v letech 1928—1929 postavena budova soudu v Jindřichově Hradci (obr. 30).⁹² Stavbu utvářejí jen dvě patra a v každém se nacházejí šestidílná otevíravá okna. Světle modrou fasádu člení rizalit a na rozdíl od ostatních budov i pilastry. Vchod se schodištěm je opatřen hranatým jednoduchým portálem. Dveře obklopují sloupy, nad jejichž hlavicemi se nacházejí sochy lidských skrčených postav, které podpírají portál. V hlavní římse je umístěna socha muže a ženy společně s malým státním znakem uprostřed. Dům je zakončen stejně jako u Okresního soudu ve Strakonících valbovou střechou. V současné době se zde nachází Policie ČR.

V letech 1931—1935 vznikla budova soudu a finančních úřadů v Pardubicích podle plánů významného architekta Ladislava Machoně (obr. 31).⁹³ Stavby jsou propojeny chodbou, ve které se nachází hlavní vchod s dveřmi ze skleněných tabulí. Soudní budova se skládá opětovně ze tří podlaží se zdvojenými kyvnými okny. Fasáda je v porovnání s ostatními stavbami nejvíce prostá, pouze opatřena červenými dlaždicemi, umístěnými pod okny v prvním patře. Všechny čtyři nároží jsou předsazeny před fasádu. Jako jediná z vybraných a popisovaných staveb je zastřešena rovnou střechou. Dnes obě budovy slouží jako okresní a krajský soud.

⁹⁰ Státní okresní archiv v Písku, fond MÚ Písek, kar. 1022, sig.: XVIC 1-14

⁹¹ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika – moderní architektura, (pozn. 7), s. 353

⁹² Ibidem, s. 337

⁹³ Ibidem, s. 309

6. Obchodní dům Baťa

6.1. Firma Baťa a její rozmach

Obuvnický závod založil Tomáš Baťa se svými sourozenci Annou a Antonínem v roce 1894.⁹⁴ Úřední oprávnění dostal jeho bratr, protože Tomáš ještě v této době není zletilý. Podnik však po roce zbankrotoval, kvůli příliš velké velikosti rodiny Baťů k zaměstnancům. Dluhů se Tomáš zanedlouho zbavil a podnik se nadále už jen rozvíjel, především díky výrobě lehké plátěné obuvi tzv. „baťovek“.⁹⁵ Později T. Baťa odjíždí do USA se svými spolupracovníky, kde pracoval v různých továrnách a sbíral zkušenosti. Ve firmě se Anna starala o dokumenty, Antonín o výrobu obuvi a Tomáš usiloval o zavádění mechanizace.⁹⁶ Když v r. 1908 zemřel Antonín Baťa, vedení podniku přebírá jeho bratr Tomáš a začal spolupracovat i s architektem Kotěrou, který projektoval jeho vilu i první regulační plán města Zlína. Od této doby je propojen rozvoj firmy s rozvojem Zlína.⁹⁷

Ve 20. letech probíhají další cesty po Americe, kde se Tomáš se svým nevlastním bratrem Janem Antonínem Baťou seznamuje s organizací práce, obchodní politikou a technologickými postupy.⁹⁸ Po první světové válce se firma nachází v krizi, ale záhy je vyřešena radikálním zlevněním výrobků, a tím si firma zajistila nový kapitál a následně i její další expanzi nejen v Československu, ale i v zahraničí. Na počátku 30. let se podnik změnil na akciovou společnost Baťa, předsedou správní rady byl Tomáš Baťa, její další členové Jan Antonín Baťa, Dominik Čipera a MUDr. Rudolf Gerbec.⁹⁹

Tomáš cestuje po celém světě za zkušenostmi a obchodem, a proto předává kompetence Janovi, které se s postupem času se zvětšují. Tomáš Baťa zemřel v roce 1932 při letecké havárii a vedení se ujímá Jan.¹⁰⁰ Za jeho působení se podnik i Zlín úspěšně rozrostly. Stejně jako jeho bratr cestuje po celém světě, kde zakládá pobočky a rozšiřuje síť prodejen a věnuje se průzkumu trhu. Vedení ve Zlíně svěřil spolupracovníkům, ale v podstatných problémech vždy rozhodoval on.¹⁰¹ V letech 1937-1939 zřejmě schvaluje

⁹⁴ Ladislava Horňáková, Fenomén Baťa: Zlínská architektura 1910—1960, Krajská galerie výtvarné umění ve Zlíně, 2009, s. 251

⁹⁵ Ibidem, s. 251

⁹⁶ Ibidem, s. 251

⁹⁷ Ibidem, s. 251

⁹⁸ Ibidem, s. 251-252

⁹⁹ Ibidem, s. 252

¹⁰⁰ Hana Kusilová, Představení osobnosti J. A. Bati, in: Sborník Jan Antonín Baťa – život a dílo, pokračovatel práce Tomáše Bati, Zlín, 2007, s. 4

¹⁰¹ Ibidem, s. 4-5

architektonické plány na prodejnu Baťa v Písku, kterou s největší pravděpodobností navrhoval Antonín Vítěk se svými spolupracovníky (obr. 9).¹⁰² Jan Baťa v této době podnikl velkou obchodní cestu po Evropě, Africe, Asii i Americe, což mělo především obrovský reklamní dopad.¹⁰³

Před vypuknutím druhé světové války se firma snaží předzásobit a vyvézt co nejvíce zařízení a zboží z dosahu Německa. Po obsazení Sudet byl Jan Baťa zatčen a propuštěn až po intervencích československé vlády.¹⁰⁴ V době zřízení Protektorátu Čechy a Morava Jan pokračuje v cestách po evropských továrnách, ale kvůli nátlaku Německa se musí vrátit do Zlína. V květnu v roce 1939 emigruje se svojí rodinou do Spojených států amerických.¹⁰⁵ Především kvůli obavám o své blízké a spolupracovníky v protektorátu, odmítl poskytnout prohlášení proti okupační moci. Firma Baťa byla pak zapsána na černou listinu spojenců a Jan Baťa musel odjet do Brazílie, kde vybudoval fabriku a založil čtyři baťovská města.¹⁰⁶

Po válce došlo v Československu ke znárodnění Baťova závodu, ale dále fungoval jako Svit, národní podnik.¹⁰⁷ Jan byl označen za kolaboranta a zrádce. Národní soud ho odsoudil na 15 let vězení, ztrátě občanských práv a konfiskaci veškerého majetku. Z těchto důvodů se Jan již nemohl vrátit do své rodné země a vést svůj podnik.¹⁰⁸ Ve sporu se svým synovcem Tomášem Janem Baťou, jenž budoval od roku 1938 obuvnický závod v Kanadě, přišel Jan o celý mimobrazilský majetek a následně umírá v roce 1965.¹⁰⁹ Na počátku 90. let se kanadská část firmy vrátila zpět do Zlína.¹¹⁰

¹⁰² Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, kar. 801, sign. VI/2B/72 a sign. VI/6B/394

¹⁰³ Kusilová, Sborník Jan Antonín Baťa, (pozn. 95) s. 5

¹⁰⁴ Horňáková, Fenomén Baťa, (pozn. 89), s. 253

¹⁰⁵ Ibidem, s. 253

¹⁰⁶ Kusilová, Sborník Jan Antonín Baťa, (pozn. 95) s. 6-7

¹⁰⁷ <https://www.bata.cz/stranka/historie>, vyhledáno 20. 4. 2018

¹⁰⁸ Kusilová, Sborník Jan Antonín Baťa, (pozn. 95) s. 7

¹⁰⁹ Horňáková, Fenomén Baťa, (pozn. 1), s. 254

¹¹⁰ <https://www.bata.cz/stranka/historie>, vyhledáno 20. 4. 2018

6.2. Architekt baťovské kanceláře Antonín Víték

Architekt a urbanista Antonín Víték se narodil v Prostějově 31. května 1892.¹¹¹ V letech 1921—1926 studoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze u profesora Pavla Janáka.¹¹² Když ukončil studium, nastoupil do firmy pod vedením architekta Josefa Blechy.¹¹³ Účastnil se veřejných architektonických soutěží a navrhl tak mnoho kvalitních, avšak nezrealizovaných staveb jako krematorium v Praze na Vyšehradě, římskokatolický chrám v Olomouci nebo kulturní dům v Mělníku a další. Podílel se i na podobě pomníků Boženy Němcové a Bedřicha Smetany.¹¹⁴ U firmy Baťa pracoval od 30. let, kdy projektoval obchodní domy jako například v Mladé Boleslavi nebo v Praze, školy a rodinné domy především ve Zlíně.¹¹⁵ Jeho jméno se objevuje v archivních pramenech, které souvisejí s Obchodním domem Baťa v Písku a vystupuje v nich jako navrhovatel budovy. S největší pravděpodobností Antonína Vítka proto můžeme považovat za autora projektu pobočky firmy Baťa v Písku (obr. 40).

V soutěži mezinárodního charakteru byl jeho návrh experimentálního dvojdomku kritikou velmi kladně přijat a jeho dispoziční a architektonické řešení mělo vliv na následující vývoj dvojdomků firmy Baťa.¹¹⁶ V průběhu let 1939—1948 si založil vlastní ateliér a s dalšími baťovskými spolupracovníky vytvořil několik inovativních regulačních plánů pro průmyslové satelity firmy Baťa nejen v Československé Republice, ale i v zahraničí a projektoval i některé budovy v jednotlivých satelitech.¹¹⁷ Soustředil se na detailní řešení investičních úloh a výrobních programů. Snažil s celou skupinou projektantů o soulad mezi pracovním, životním a společenským prostředím, tedy o ideu lineárních a pásových měst.¹¹⁸ V období druhé světové války a po jejím ukončení pracoval na vytvoření některých částí nového regulačního plánu města Zlína.¹¹⁹ Od roku 1949 působil deset let v projekčním oddělení Centroprojektu (bývalý Stavosvit), kde se věnoval komplexům pro lehký průmysl. Zemřel ve Zlíně 12. dubna v roce 1979.¹²⁰

¹¹¹ Horňáková, Fenomén Baťa, (pozn. 89), s. 263

¹¹² Pavel Vlček, Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, Praha, 2004, s. 696

¹¹³ Anděla Horová a kol., Nová encyklopedie českého výtvarného umění – Dodatky, Praha, 2006, s. 826

¹¹⁴ Ibidem, s. 696

¹¹⁵ <http://arch-pavouk.cz/index.php/architekti/579-vitek-antonin>, vyhledáno 10. 4. 2018

¹¹⁶ Horňáková, (pozn. 89), s. 263

¹¹⁷ Ibidem, s. 263

¹¹⁸ Ibidem, s. 263

¹¹⁹ Ibidem, s. 263

¹²⁰ Ibidem, s. 263

6.3. Obchodní dům Baťa

Velké náměstí č. p. 5/16, Vnitřní město, Písek [720755]

6.3.1. Historie objektu:

Již v polovině 16. století se na místě dnešního obchodního domu Baťa nacházela výroba obuvi ve vlastnictví Bartoše Černého. Od této doby budova sloužila obchodním účelům až do první čtvrtiny 18. století, kdy zde byl zřízen hostinec, nazývaný od r. 1753 „bílý lev“ podle domovního znamení na fasádě, jehož originál by uložen do místního muzea a nahrazen věrnou kopií.¹²¹ Místo hostince se na konci 19. století v domě nacházelo velké hračkářství.¹²² Později postavený hotel se jmenoval obdobně jako bývalý hostinec. Zanedlouho se však přejmenoval na Hotel Gabriel a na konec na Hotel Central.¹²³ Ve 30. letech 20. století došlo k velkému rozmachu hotelnictví v Písku a Hotel Central pravděpodobně nebyl schopný najednou takovému množství hotelů v Písku konkurovat,¹²⁴ proto ho poslední vlastník a plzeňský restaurátér V. Štrachta prodal v r. 1937 firmě Baťa, která dům přestavěla na moderní obchod obuvi.¹²⁵

Nejdříve však filiálku nechtěl městský úřad povolit, protože v Písku se již nacházelo nejméně 20 prodejen s obuví, jež vedli údajně nejchudší obchodníci.¹²⁶ Pokud by se nechala postavit pobočka firmy Baťa, „někteří by byli úplně zničeni a přišli by o nejskrovnější možnost výživy.“¹²⁷ S největší pravděpodobností také vznikly obavy, aby inovativní moderní dům nenarušil soudobou historickou zástavbu, do níž měl být zasazen. Architektonické plány stavební akciové společnosti ve Zlíně však byly do velké míry upraveny, aby co nejméně zasáhly do historického jádra města.¹²⁸ Podobně jako u Okresního soudu v Písku nebo u Domu U Tří korun i v tomto případě výška budovy nepřesáhla vedlejší zástavbu a nenavrhla se rovná střecha jako například u Obchodního domu Baťa v Českých Budějovicích, nýbrž střecha sedlová.

Stavba pobočky firmy Baťa probíhala v letech 1937—1939.¹²⁹ Obchodním vedoucím se stal Josef Kulhánek. O několik později byla ještě vybudována přístavba, kde se

¹²¹ August Sedláček, Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II., Písek, 1912, s. 376-377

¹²² Karel Sýs, Jiří Prášek, Písecká domovní znamení, Písek, 2007, s. 14

¹²³ Stavební ruch v Písku, Jihočeská jednota, 1939, č. 24, 28. 3., s. 5

¹²⁴ Libuše Kolářová, https://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20101215hotelgabriel.html, vyhledáno 10. 4. 2018

¹²⁵ Jihočeská jednota (pozn. 118), s. 5

¹²⁶ Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek I, Obchodní dům Baťa, kar. 801, sign. VI/2B/72

¹²⁷ Ibidem, sign. VI/2B/72

¹²⁸ Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek I, Obchodní dům Baťa, kar. 801, sign. VI/2B/294

¹²⁹ Ibidem, sign. VI/2B/294

nacházela oprava obuvi.¹³⁰ Do současnosti se vzhled budovy příliš nezměnil. Pouze byla v 90. letech na fasádu umístěna velká červená reklama s nápisem Baťa, typická pro tuto obuvnickou firmu.

¹³⁰ Statní okresní archiv v Písku, fond: OKÚ Písek I, Obchodní dům Baťa, kar. 1049, sign. VI/4B/99

6.3.2. Popis objektu:

Obchodní dům firma Baťa stojí na východní straně Velkého náměstí č. p. 5 a sousedí po levé straně s Domem U Svaté Anny a po pravé straně s nízkopodlažní budovou s kavárnou (obr. 32).¹³¹ Dispozici utváří přední a zadní trakt a přiléhající přístavba, ve které se dříve nacházela oprava obuvi (obr. 39), ale v současné době slouží tyto prostory jako sklad prodejny a zázemí pro zaměstnance.¹³² Zbylá část pozemku za přístavbou slouží jako malý dvůr. Filiálka firmy Baťa dosahuje do výšky čtyř podlaží a je zakončena střechou s červenými taškami (obr. 33).¹³³ Celému průčelí dominuje prosklený obchod s obuví v přízemí se zvládnými výlohami, ukončenými mohutnou rovnou markýzou zaoblenou v rozích (obr. 34). Nad ní upoutá pozornost velký červený reklamní nápis Baťa, dosazený na fasádu místo menšího nebarevného nepůvodního nápisu Obuv (obr. 36), přidaného nad hlavní vchod pravděpodobně v průběhu 50. let.

Na rozdíl od jiných poboček v okresních nebo krajských městech nejsou další patra prosklená. Pravděpodobně to bylo záměrem již podle původních architektonických plánů, neboť fasáda vypadá v současnosti téměř totožně jako v 30. letech a dobové fotografie dokládají, že došlo zřejmě v 2. polovině 20. století pouze k přestavbě třetího patra a podkroví. Po přestavbě třetí patro ustupuje dozadu a v podkroví se zrušila střešní okna (obr. 33 a 43). Čistě bílé průčelí člení v následujících podlažích pouze zdvojená třídlílná okna se silným hnědým ostěním. Jednoduchá římsa odděluje přízemí a první patro. Mezi prvním a druhým patrem se nachází replika domovního znamení v podobě kamenného bílého lva (obr. 35).

Třetí poschodí ustupuje v současné době dozadu a od střechy ho odděluje hlavní mírně vybíhající římsa. Původně bylo průčelí domu sjednoceno (obr. 37). Prostory v prvním patře byly nejdříve upraveny jako byt pro vedoucího závodu (obr. 41) a v posledních letech slouží k nejrůznějším kosmetickým službám nebo se pronajímají.¹³⁴ V následujících patrech se vybudovaly byty pro zaměstnance filiálky (obr. 42) a zůstaly v domě až do současnosti kromě podkroví, které podle prvotních architektonických plánů bylo také obytné a opatřeno střešními okny (obr. 40).¹³⁵

¹³¹ Libuše Kolářová, https://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20101215hotelgabriel.html, vyhledáno 10. 4. 2018

¹³² Statní okresní archiv v Písku, fond: OKÚ Písek I, Obchodní dům Baťa, kar. 1049, sign. VI/4B/99

¹³³ Statní okresní archiv v Písku, fond: OKÚ Písek I, Obchodní dům Baťa, kar. 801, sign. VI/6B/394

¹³⁴ Ibidem, sign. VI/6B/394

¹³⁵ Ibidem, sign. VI/6B/394

6.4. Vývoj obchodního domu

Vývoj výstavby obchodních budov byl zahájen už ve starověku, ale obchodní galerie a pasáže, tak jak je známe dnes, vznikly až na konci 18. století a na počátku 19. století.¹³⁶ Zpravidla se jednalo o pěší třídy s obchody na obou stranách s prosklenou železnou střechou a umístěné mezi frekventované městské komunikace. Vynález železobetonové konstrukce umožnil v polovině 19. století postavit nový typ prodejen – obchodní domy a tržnice. První obchodní dům s litinovou vnitřní konstrukcí v Praze navrhl T. Hansen.¹³⁷ Kvůli průmyslové výrobě a následnému rozmachu světového trhu došlo k specializaci prodejen podle druhu zboží a funkce na maloobchod a velkoobchod. Staví se zejména železné obchodní domy s pilířovým systémem velkých rozponů a s proskleným průčelím.¹³⁸ Když skončila druhá světová válka, začaly se zavádět samoobsluhy, které přinesly nové řešení staveb pro obchod. Prodejny se začaly soustřeďovat do nákupních středisek a jejich funkce byla podobná jako u středověkých tržišť z 19. století. Následně se také objevily samoobslužné velkoobchodní tzv. hypermarkety s halovým vnitřním prostorem.¹³⁹

Budovy spojené s obchodem se člení na tři úseky: prodejní, skladový a pomocný prostor (administrativní, zdravotně technický a provozní).¹⁴⁰ Používají se různé druhy konstrukcí. Vzhledem k tomu, že se vyžaduje co největší variabilita dispozice, je nejvýhodnější použít systém s nejmenším počtem svislých podpor. U jednopodlažních objektů je nejideálnější konstrukční halový systém, u vícepodlažních objektů pak systém skeletový.¹⁴¹ Pro oba dva typy objektů se také obvykle využívá železobetonových a ocelových konstrukcí. Průčelí prodejních místností v přízemí má být co nejvíce prosklené, aby průhled do prodejny byly co nejdelší. Maloobchodní budovy se dělí pouze podle druhu zboží, funkce a uplatnění v maloobchodní síti na prodejny potravin a průmyslového zboží, tržnice, obchodní domy a nákupní střediska.¹⁴²

Obchodní domy můžeme rozdělit na plno-sortimentní, specializované a samoobslužné. Nejčastěji se umísťují v městských centrech nebo jako součást nákupních

¹³⁶ Milan Moráň, *Občanské stavby: Stavby pro administrativu a obchod*, Vysoké učení technické v Brně, 1986, s. 57

¹³⁷ *Ibidem*, s. 59

¹³⁸ *Ibidem*, s. 59

¹³⁹ *Ibidem*, s. 61 a 66

¹⁴⁰ *Ibidem*, s. 69

¹⁴¹ *Ibidem*, s. 73

¹⁴² *Ibidem*, s. 73-74

středisek.¹⁴³ Prodejní plocha je rozdělena na určitý počet oddělení v jednotlivých patrech. V samoobslužných objektech se v prodejním prostoru v jednotlivých patrech nachází otevřená nebo uzavřená samoobsluha a vertikální komunikační jádro je odděleno. Vhodný konstrukční systém má v případě potřeby umožnit rozšíření plochy prodejny na úkor skladových místností, proměnu organizace prodeje a celé uspořádání obchodní budovy.¹⁴⁴

Z inovativních projektů obchodních domů za pozornost jistě stojí jedna z vrcholných realizací Ludvíka Kysely Obchodní dům A. Lindta, postaveného v letech 1925–1927 v Praze ve spodní části Václavského náměstí (obr. 44).¹⁴⁵ Šestipatrová budova stojí na jednoduchém a prostorově slitém půdorysu. Železobetonová konstrukce je založena na spojitých nosnících a pilířích.¹⁴⁶ Pasáž umístěná ve středu průčelí ústí na Jungmannově náměstí a přináší nejen komunikační výhodu, ale i nejvíce plochy pro prosklené výlohy, které se nacházejí na obou průčelích o maximální šířce a hloubce. Podle původních architektonických plánů se v přízemí zřídil zábavný podnik s menší scénou a nezbytné hospodářské místnosti. Obchodní sály byly navrženy v každém podlaží kromě posledního, jehož prostory sloužily jako výstavní a jako ateliéry.¹⁴⁷ Průčelí otočené do náměstí člení pět širokých okenních pásů nad sebou a je zakončeno strojově oblými skleněnými stříškami.¹⁴⁸

Mezi progresivní a inspirativní architektonická díla můžeme zařadit i Obchodní dům fy. E. Rohlík v Praze,¹⁴⁹ v současné době Palác Olympic vybudovaný v letech 1923–1926 podle plánů Jaromíra Krejčara (obr. 45).¹⁵⁰ Stavba obdélné dispozice dosahuje výšky šesti podlaží a jejím středem prochází pasáž, pokračující do dvora. Přízemí s obchody a první patro je v celé šířce celistvého průčelí prosklené. Do druhého patra jsou umístěny pásová okna. V následujících poschodích člení jednoduchou fasádu už jen skupina vždy čtyřdílných oken a v posledním poschodí balkón s kovovým zábradlím. Budovu kryje prostá rovná střecha. Interiéry byly přizpůsobeny pro řetězec obytných a kancelářských místností na straně do ulice.¹⁵¹

¹⁴³ Ibidem, s. 74

¹⁴⁴ Ibidem, s. 84

¹⁴⁵ Rostislav Švácha, *Od moderny k funkcionalismu, Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha, 1985, s. 282–283

¹⁴⁶ Ibidem, s. 283

¹⁴⁷ Ludvík Kysela, *Projekt Obchodního domu A. Lindta v Praze, Stavba, 1926–1927*, r. V, s. 22–23

¹⁴⁸ Švácha, *Od moderny k funkcionalismu*, (pozn. 50), s. 283

¹⁴⁹ Jaromír Krejcar, *Obchodní dům fy. E. Rohlík v Praze, Stavba 1925–1926*, r. IV, s. 169

¹⁵⁰ Švácha, *Od moderny k funkcionalismu*, (pozn. 50), s. 266

¹⁵¹ Ibidem, s. 266

6.5. Prodejní síť a obchodní domy podniku Baťa

Vystavění prodejní sítě a zejména jednotlivých poboček bylo základní součástí obchodní strategie a investičních plánů firmy Baťa.¹⁵² Než se nechal postavit jakýkoliv obchodní dům, probíhal důkladný průzkum trhu a pečlivě se zvážilo, kam prodejnu situovat. Podle zmíněných kritérií se vypracoval plán tržeb a určila se výše finančních nákladů. V roce 1918 bylo v Československu 18 filiálek a baťovská síť se rozvíjela enormním tempem, protože o pět let později se postavilo 36 prodejen a v následujícím roce vznikla stovka dalších.¹⁵³ Jejich architektonická forma se nelišila a přímo se napodobovala. Zlínská obuv představovala v této době polovinu československého vývozu kožené obuvi a v roce 1928 stála již na prvním místě tohoto exportu.¹⁵⁴

Firma začala na konci 20. let stavět síť velkých obchodních budov tzv. Domů služeb, které zjišťovaly kompletní péči o zákazníka v pojetí Baťova hesla „*Náš zákazník náš pán.*“¹⁵⁵ S nízkými náklady plnily všechny požadavky provozu a flexibilní dispozice umožnila funkční změny. Poskytovaly také mnoho dalších doplňkových služeb jako opravu obuvi, prodej doplňkového koženého zboží, punčoch, krémů na boty apod. Jejich typická architektonická podoba exteriéru a interiéru se stala důležitou reklamou pro firmu Baťa.¹⁵⁶ Zejména charakteristické byly prosklené průčelí s výlohami a červenými velkými propagačními nápisy. Podobu obchodních domů utvářel především železobetonový skelet, který umožňoval neustálé a téměř neomezené proměny forem prodeje a dlouhé průhledy z uliční fronty. Interiéry proto byly účelné, progresivní a strohé. Obvykle se také používalo ocelové bednění. Z pravidla obchodní domy rostly do výšky několika pater a staly se vysokou dominantou města.¹⁵⁷

První reprezentační velký Dům služeb firmy Baťa se vybudoval v Praze na Velkém náměstí v letech 1928—1929 a obdobně jako řada následujících v jiných městech byl zasazen do stávající historické zástavby, což vzedmulo velkou vlnu kritiky a pozornosti také u široké veřejnosti.¹⁵⁸ Některé prodejny však byly architektonicky upraveny takovým způsobem, aby nerušily vzhled města jako například v Písku nebo v Jihlavě. Celé průčelí pak není prosklené a budovy jsou zakončené často valbovou nebo sedlovou

¹⁵² Horňáková, Fenomén Baťa, (pozn. 89), s. 115

¹⁵³ Ibidem, s. 115

¹⁵⁴ Ibidem, s. 115

¹⁵⁵ Ibidem, s. 115

¹⁵⁶ Ibidem, s. 115

¹⁵⁷ Ibidem, s. 117

¹⁵⁸ Ibidem, s. 115 a 117

střechou. Domy služeb také vznikaly přestavbami již stojících budov. Mezi autory patřili významní architekti, kteří spolupracovali obvykle se stavitelem Arnoštem Sehnalem a stavebním oddělením firmy Baťa.¹⁵⁹

¹⁵⁹ Ibidem, s. 119

6.6. Srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech

Přestože obchodní domy firmy Baťa vznikaly podle podobných architektonických pravidel, v řadě měst se však výrazně odlišují, a proto je pobočka v Písku porovnána v této kapitole s dalšími třemi příklady filiálek. V letech 1931—1932 byl v Liberci vybudován na základě projektu od společností Baťa pod vedením Vladimíra Karfíka obchodní dům na malém pozemku na Soukenném náměstí (obr. 46).¹⁶⁰ Na rozdíl od pobočky v Písku dosahuje výšky deseti podlaží a plášť je kompletně prosklený kromě betonových pásů umístěnými mezi jednotlivými patry. Svojí výškou se zařadil mezi hlavní dominanty města a může připomínat až mrakodrap. Podobá se pouze přízemí s ustupujícím vchodem na nároží a s typickým reklamním nápisem. Prosklené výlohy však nejsou zvlněné. Poslední dvě poschodí otočené do náměstí terasovitě odstupují a částečně tak zmírnili dojem ohromné budovy v porovnání s okolní zástavbou města.¹⁶¹ Stavba se zaobleným nárožím působí až aerodynamicky. Postavila ji stavební liberecká společnost Fanta a spol.¹⁶²

V Mariánských lázních se nalézají Obchodní dům Baťa, na jehož projektu Vladimír Karfík spolupracoval s architektem Arnoštem Sehnalem, v té době vedoucím baťovského stavebního oddělení (obr. 47). Realizace proběhla v roce 1931.¹⁶³ Dům byl stejně jako v Písku navržen třípatrový, čímž mírně přesahuje vedlejší budovy a přízemí je opět architektonicky upraveno obdobně. V tomto případě jsou i propojené zasklené výlohy, které se nachází i v druhém podlaží, u vchodu zaobleny, což zdůrazňuje ještě nároží s oblým zalomením.¹⁶⁴ Stejně jako u předchozího případu jsou umístěny na průčelí tři velké červené reklamy. Ve třetím a ve čtvrtém podlaží člení prostou fasádu pouze pásová okna. Střecha je tradičně ponechána rovná. Filiálku firmy Baťa v Mariánských lázních můžeme zařadit k nejvýraznějším stavbám funkcionalistické architektury v Karlovarském kraji.¹⁶⁵

Poslední vybraný Obchodní dům Baťa v Berouně byl postaven opět v roce 1931 na Husově náměstí podle návrhu Arnošta Sehnala (obr. 48).¹⁶⁶ Svojí architektonickou formou a půdorysnou dispozicí může velmi připomínat předchozí filiálku v Mariánských

¹⁶⁰ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika - moderní architektura, (pozn. 18), s. 512 a Rostislav Švácha, *Od moderny k funkcionalismu*, Praha, 1995, s. 214

¹⁶¹ Švácha, *Od moderny k funkcionalismu*, (pozn. 155), s. 214

¹⁶² *Ibidem*, s. 214

¹⁶³ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika - moderní architektura, (pozn. 18), s. 422

¹⁶⁴ *Ibidem*, s. 422

¹⁶⁵ *Ibidem*, s. 422

¹⁶⁶ *Ibidem*, s. 61

láznicích, přesto se však najdou podstatné odlišnosti. Budova se zaobleným nárožím byla navržena jako tři podlažní a ukončuje jí typická rovná střecha. První podlaží je prosklené pouze u průčelí, které se obrací do náměstí, což může vyvolat dojem asymetričnosti. Opakuje se ustupující vchod, ale navazující výlohy nejsou zvlněné jako u pobočky v Písku, nýbrž ostře zalomené. Prostou fasádu okrové barvy člení obdobně v prvním a druhém patře trojdílná otevíravá okna, v tomto případě ještě s podokenní průběžnou římsou v celé délce obou průčelí. Na nároží jsou umístěna pak okna pásová.

7. Písecká spořitelna

7.1. Architekti Jindřich Freiwald, Jaroslav Böhm a Jaroslav Starý

Akademický architekt a inženýr hojného počtu staveb, které se nachází skoro v každém větším českém či moravském městě, se narodil 6. června 1890 v Hronově.¹⁶⁷ Skoro celý život žil na Karlíně. Studium stavebnictví zahájil na Vyšší stavební průmyslové škole v Praze, a pak působil u profesora architektury Antonína Balšánka. Spolupracoval s ním na několika projektech a mezi nejdůležitější patří jistě návrhy interiérů v Obecním domě na Starém městě pražském nebo na projekt záložny ve Vršovicích.¹⁶⁸ Až když Jindřich Freiwald získal potřebnou praxi, začal studovat architekturu. Na Akademii výtvarných umění v Praze se zapsal ve svých třidvaceti letech do třídy Jana Kotěry.¹⁶⁹ Školu, která se považovala za přední české architektonické učiliště, vystudoval v letech 1913—1918. Mezi první studie patří například hotel Start v Hradci Králové z roku 1913 nebo rodinným dům pro profesora S. Trnku v Táboře navrženého ve stejném roce.¹⁷⁰ Freiwaldova raná tvorba se vyznačuje především geometrizací dekoru na stavbách.

V roce 1920 působil J. Freiwald ve Východočeské stavební a betonářské společnosti s.r.o. v Hradci Králové. O rok později zakládá stavební a projekční kancelář v Praze se stavitelem Jaroslavem Böhmem.¹⁷¹ Kromě obytných kolonií, rodinných domů, vil, státních i soukromých nájemních domů se specializovala na projekty záložen, spořitelny a divadel. Pro založení společnosti to byla opravdu vhodná doba, neboť tehdy začal platit zákon o bytovém fondu pro státní zaměstnance.¹⁷² Mezi jeho cíle patřilo omezit bytovou tíseň a zároveň umožnit výstavbu bytů pro zaměstnance nové státní správy, placenou z prostředků podpůrného fondu ustanoveného Ministerstvem sociální práce. Prostředky měly přicházet z výnosů státní losové půjčky.¹⁷³

Hlavní účel bytového fondu bylo umožnit stavebním a bytovým sdružením vzít si hypotéku na výstavbu nájemních nebo rodinných domů s byty pro státní zaměstnance. Tato politika zapříčinila, že se ve dvacátých letech povedlo zrealizovat mnoho moderních

¹⁶⁷ PV [Pavel Vlček], JH [Jiří Hilmera], heslo Freiwald Jindřich, in: Pavel Vlček (ed.), Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, Praha, 2004, s. 184-185

¹⁶⁸ Ibidem, s. 184-185

¹⁶⁹ Ibidem, s. 184-185

¹⁷⁰ Jakub Potůček, Vendula Potůčková, Slavné stavby Jindřicha Freiwalda, Sezemice, 2015, s. 10-11

¹⁷¹ Vlček, Hilmer, Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, (pozn. 162), s. 184-185

¹⁷² Potůček, Potůčková, Slavné stavby Jindřicha Freiwalda, (pozn. 165), s. 11

¹⁷³ Ibidem, s. 11

bytů v nájemních i rodinných domech.¹⁷⁴ Právě k tomu výrazně přispěla Freiwaldova a Böhmová projekční kancelář, jejíž úspěšnost rychle vzrostla díky jejímu komplexnímu servisu. Jindřich Freiwald byl také členem SIA, České technické akademie a předsedou Společenstva stavitelů v Praze.¹⁷⁵ Jeho život byl předčasně ukončen při pražském povstání 8. 5. 1945, kdy zemřel.¹⁷⁶

V letech 1933-1934 spolupracoval Jindřich Freiwald s Jaroslavem Böhmem a Jaroslavem Starým na projektu Písecké spořitelny.¹⁷⁷ Až doposud nebylo jisté, zda se Jaroslav Starý podílel na projektu, ale jeho jméno se několikrát objevuje v archivních pramenech. Navrhoval celé hlavní průčelí.¹⁷⁸ O jeho dalším působení a architektonických návrzích však nemáme informace, protože neexistuje jeho osobní složka v Národním archivu v Praze. O Jaroslavu Böhmovi se také příliš informací nedochovalo. Jaroslav Böhme se narodil se v roce 1892 a studoval u Jana Kotěry na Akademii výtvarných umění.¹⁷⁹ Společně pak s J. Freiwaldem zakládá projekční kancelář a společně navrhne desítky staveb. Pak nastává dlouhé období, kdy nemáme žádné zprávy, kde Jaroslav Böhme působil. Známe pouze jeho rok úmrtí. Zemřel v roce 1961.¹⁸⁰

¹⁷⁴ Ibidem, s. 12

¹⁷⁵ Vlček, Hilmer, Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, (pozn. 162), s. 184-185

¹⁷⁶ Potůček, Potůčková, Slavné stavby Jindřicha Freiwalda, (pozn. 165), s. 11

¹⁷⁷ Statní okresní archiv v Písku, fond: OKÚ Písek, Písecká spořitelna, kar. 8, sign. 121 (IIB/21)

¹⁷⁸ Ibidem, sign. 121 (IIB/21)

¹⁷⁹ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika – moderní architektura, (pozn. 18), s. 501

¹⁸⁰ Ibidem, 501

7.1.1. Městské spořitelny Jindřicha Freiwalda

Produkce projekční a stavební kanceláře Freiwald&Böhm nezahrnovala jen početné návrhy na obytné kolonie, ale především i realizace pro regionální peněžní instituce. Jindřich Freiwald se začal věnovat bankovním budovám a městským spořitelnám v r. 1923, kdy byl postaven podle jeho projektu palác Městské spořitelny v Kolíně.¹⁸¹ Ostatní však pocházejí většinou ze třicátých let. Podle architektonických plánů J. Freiwalda ve spolupráci s Jaroslavem Böhmem bylo postaveno několik desítek bankovních domů a spořitelen. V Čechách a na Moravě bychom našli jen pár architektů či stavebních kanceláří s tak velkým počtem uskutečněných staveb určitého specifického typu. Později je odborná veřejnost začala vnímat jako hlavní odborníky na projekty budov peněžních ústavů.¹⁸²

Stále zlepšující se reference přinesly Freiwaldovi a Böhmovi nové zakázky, což se občas odrazilo v jejich kvalitě. Zejména se to týká staveb postavených v historických jádrech měst, kde někdy došlo k disharmonii kvůli velkým rozměrům nebo nevhodně zvolenému stylu. Mezi extrémní případ jistě patří spořitelna v Železném Brodě s funkcionalistickými rysy z roku 1936, jejíž průčelí navazuje na přiléhající roubenou stavbu.¹⁸³ Freiwaldovi spořitelny se tedy od sebe často odlišují, ale vykazují i stejné architektonické principy a prvky. Řada z nich je typizovaných z hlediska dispozice nebo provozního rozložení, které vychází z Městské spořitelny v Kolíně. V přízemí se obvykle nalézá bankovní hala osvětlená přirozeně přes skleněný strop nebo umělým světlem. Z pravidla bankovní hala utváří střed budovy a kolem ní jsou umístěny kanceláře, které se někdy nacházejí i v prvním patře. Druhé podlaží je však zejména určeno pro správní radu a ředitele instituce. Další prostory slouží obytným nebo obchodním účelům.¹⁸⁴

Jindřich Freiwald pro své návrhy využívá hned několik architektonických stylů. Kromě rondokubismu a funkcionalismu jde především o neoklasicismus. Rondokubistické spořitelny jsou hojně zdobené obloučkovým. Většina bankovních domů projektovaných v tomto stylu se však nedočkala realizace, oproti spořitelnám navrhovaným s rysy funkcionalismu a neoklasicismu. Hlavní průčelí těchto staveb je často monumentální a nacházejí se na něm zjednodušené prvky z antické architektury.¹⁸⁵

¹⁸¹ Potůček, Potůčková, Slavné stavby Jindřicha Freiwalda, (pozn. 165), s. 62

¹⁸² Ibidem, s. 62-64

¹⁸³ Ibidem, s. 64

¹⁸⁴ Ibidem, s. 64

¹⁸⁵ Ibidem, s. 65

Místo klasického sloupového průčelí s tympanonem se objevují jen pilastry a kladí s ornamentální a sochařskou výzdobou, jejíž provedení konzultoval J. Freiwald s několika výtvarnými umělci. Ze sochařů můžeme například jmenovat Jaroslava Horejce, Otakara Švece nebo Josefa Bílka.¹⁸⁶ Na průčelích spořitelen s funkcionalistickými a puristickými rysy se obvykle nenachází žádný bohatý dekor a barevné fasády jsou ponechány prosté. Mezi typické znaky všech bankovních domů patří však symetrie a monumentalita.¹⁸⁷

¹⁸⁶ Ibidem, s. 65-66

¹⁸⁷ Ibidem, s. 67

7.2. Písecká spořitelna

Velké náměstí č. p. 27/19, Vnitřní město, Písek [720755]

7.2.1. Historie objektu:

V místech, kde později byla postavena Písecká spořitelna, původně stálo okresní hejtmanství z let 1816–1820.¹⁸⁸ Dům se nacházel ve 30. letech 20. století v již velmi špatném a sešlém stavu. Nebylo možné už v něm úřadovat a obývat ho. Písecká obec neměla už pro budovu žádné využití, a proto se dohodla se zástupci Písecké spořitelny o prodeji starého hejtmanství, které mělo být zbouráno. Na jeho místě pak měla vzniknout nová pobočka spořitelny, vyhovující soudobým potřebám.¹⁸⁹ Už na přelomu 20. let také Svaz československých spořitelien naléhal, aby v Písku byla vystavěna nová pobočka, protože spořitelní budova v Karlově ulici, postavená před více než čtyřiceti lety, již nevyhovovala nejen po stránce bezpečností, ale i svými stísněnými prostory.¹⁹⁰ V říjnu v roce 1932 se kancelářské prostory z okresního hejtmanství přestěhovaly do přístavby okresního úřadu a o měsíc později byla vyhlášena soutěž na zbourání okresního hejtmanství. Soutěž vyhrál stavitel Václav Bartuška a demolice budovy probíhala téměř půl roku¹⁹¹.

V květnu v roce 1933 byla vypsána soutěž na stavbu nové spořitelny a stavební komise se rozhodovala mezi architektonickými projekty od Antonína Ausobského, spolupracovníků Jindřicha Freiwalda a Jaroslava Böhma, Františka A. Libry a Jana Šebánka.¹⁹² Stavební komise vybrala návrh od firmy Freiwald & Böhm, protože usoudila, že má nejvíce zkušeností, získané více než 20-ti novostavbami peněžních ústavů a tím poskytuje záruku, že projekt bude proveden úspěšně. Členům výboru však nevyhovovala puristicky řešená fasáda průčelí. Návrh po vzoru filiálky Národní banky v Táboře považovala komise za působivý a vhodný například pro stavbu knihovny či divadla, ale ne pro spořitelnu s každodenním provozem.¹⁹³

Nakonec se výbor spořitelny rozhodl, že podrobné plány fasády vypracuje architekt Jaroslav Starý a vnitřní řešení budovy architekti Freiwald a Böhm. Plány byly předloženy ve Svazu československých spořitelien řediteli Dr. Wildovi, který pečlivě návrhy prozkoumal a usoudil, že dispozice úředních místností, celkové technické provedení a

¹⁸⁸ Ondřej Kolář, *Písecké solitéry, architektura 19. a 20. století v metropoli Prácheňska*, Písek, 2010, s. 43

¹⁸⁹ Statní okresní archiv v Písku, fond: OKÚ Písek, Písecká spořitelna, kar. 8, sign. 121 (IIB/21)

¹⁹⁰ *Ibidem*, sign. 121 (IIB/21)

¹⁹¹ *Ibidem*, sign. 121 (IIB/21)

¹⁹² *Ibidem*, sign. 121 (IIB/21)

¹⁹³ *Ibidem*, sign. 121 (IIB/21)

fasáda vyhovuje a doporučil, aby spojené projekty byly provedeny.¹⁹⁴ Nová budova Písecké spořitelny se začala stavět v září v roce 1933 a byla dokončena v následujícím roce v dubnu. Stavbu prováděli stavitelé Petr a Lid.¹⁹⁵ Z dobového tisku se můžeme dozvědět, že se široká veřejnost obávala, aby novostavba Písecké spořitelny příliš nenarušila historickou zástavbu města.¹⁹⁶ Fasáda s vysunutým arkýřem zcela jistě zasáhla do podoby historického jádra v západní části Velkého náměstí, ale budova byla završena valbovou střechou a tím navázala přímo na vedlejší domy. Od 90. let sídlí v budově komerční banka.

¹⁹⁴ Ibidem, sign. 121 (IIB/21)

¹⁹⁵ Ibidem, sign. 121 (IIB/21)

¹⁹⁶ Zachráníme starobylý ráz píseckého náměstí?, Písecký obzor, 1933, č. 45, 4. 3., s. 3

7.2.2. Popis objektu:

Bývalá Písecká spořitelna, dnešní komerční banka se nachází na nároží Velkého náměstí č. p. 27 a Šrámkovi ulice (obr. 49). Třípatrová budova svojí výškou nepřesahuje okolní zástavbu. Celému průčelí dominuje razantně vysunutý arkýř s oblým zalomením, který zasahuje až do valbové zelené střechy a podepírají ho úzké hranolové pilíře (obr. 50). Arkýř člení v celé jeho šířce v prvním patře pásové okno, v následujících patrech okna trojdílná s modrým ostěním a v zaoblení arkýře opět okna pásová. (obr. 51). Na bocích šedého prostého průčelí jsou umístěna vyklápěcí šestidílná okna a v dalších patrech vystupují masivní balkony, které v místě nároží pokračují až na uliční fasádu (obr. 52). Arkýř i balkony jsou obloženy světle šedými obkladačkami.

Postranní průčelí člení v celém druhém podlaží čtyřdílná vyklápěcí okna a v následujících trojdílná okna (obr. 53). Poslední podlaží ukončuje vysunutá jednoduchá římsa. Do nároží v prvním poschodí byla umístěna mozaika se znakem města Písek od Františka Zedníčka a nápis pod ním upomíná na vybudování Písecké spořitelny v roce 1934 (obr. 54).¹⁹⁷ Původně se v těchto místech však nacházela bronzová pamětní deska domácího odboje od akademického sochaře Jana Jiříkovského (obr. 55).¹⁹⁸ V době druhé světové války byla deska označena za „závadnou“ z fasády sejmuta.¹⁹⁹ V 90. letech byl černý nápis „spořitelna“ odstraněn a nahrazen ve spodní části arkýře logem komerční banky.

Dispozici spořitelny utváří přední a zadní trakt. Dům byl podsklepen a v suterénu se nacházel archiv na staré spisy (obr. 58). Středem budovy prochází pasáž až k hlavnímu vstupu a po jejích stranách se nacházejí obchody s prosklenými výlohami. Až za pasáží je umístěné schodiště, které vede do dvorany. V prvním poschodí byla původně v arkýři místnost pro předsedu a na ni navazovala čekárna. Nalevo od čekárny byla zasedací síň a napravo ředitelna (obr. 59). Dvoranu, stejně jako v současné době, obklopovaly úřadovny. V zadní části prvního patra bylo umístěno pokladní oddělení s trezory. Byty ve druhém a třetím patře se pronajímaly. Z ulice F. Šrámkova se vcházelo do veřejné knihovny v přízemí se skladem knih a čítárnou.

¹⁹⁷ Kolář, Písecké solitéry, (pozn. 162), s. 44

¹⁹⁸ Jaromír Malý, Pamětní deska domácího odboje na budově nové spořitelně v Písku, Otavan, 1934, č. 8-10, s. 147

¹⁹⁹ Kolář, Písecké solitéry, (pozn. 162), s. 44

7.3. Vývoj spořitelén od 19. století až po současnost a jejich charakteristika

V druhé polovině 18. století vznikaly první spořitelny v Německu a ve Švýcarsku.²⁰⁰ Podporovaly chudé vrstvy obyvatelstva a z jejich vložených peněz financovaly úvěry státu a rozvíjející průmysl. První rakouská spořitelna se vybudovala v roce 1819. Podle jejího vzoru vznikla o několik let později i Česká spořitelna v Praze a další v jednotlivých městech.²⁰¹ Podle spořitelního regulativu z roku 1844 zakladatelé měli být dobročinné spolky, případně obce. Spořitelny však zakládala zejména města. Protože jejich obchody nesměly ohrozit vklady klientů, byly i po vzniku komerčních bank řadou klientů upřednostňovány.²⁰² Přestože je stát podporoval, vznikaly pomalu a především v oblastech s německou většinou obyvatelstva. První národnostně česká spořitelna se postavila v Plzni a později v Mladé Boleslavi, v Příbrami a podobně. Z hlediska kapitálu byly však slabší. Hlavní klientelu městských spořitelén tvořila bohatá německá vrstva obyvatelstva. Ostatní preferovali záložny.²⁰³

V roce 1861 byla podle projektu Vojtěcha Ignáce Ullmanna, dokončena první bankovní budova v Praze, Spořitelna česká.²⁰⁴ Epochu rozvoje průmyslu a bankovníctví ukončila v habsburské monarchii na počátku 70. let 19. století hospodářská krize. Spořitelny a záložny měly omezené možnosti investování peněz, a proto je krize zasáhla nejméně. Jejich zájmy podporoval zejména Svaz českých Spořitelén v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, založený na počátku 20. století.²⁰⁵ Do roku 1914 zahájilo činnost asi 130 národnostně německých a 120 českých spořitelén, které si navzájem konkurovaly. České se však kvůli prosperitě a emancipaci české společnosti vyvíjeli rychleji a brzy si největší z nich začaly budovat síť poboček. Po první světové válce nastala u spořitelén konjunktura, protože lidé je kvůli jejich garantovaným vkladům preferovali před obchodními bankami.²⁰⁶

Vláda nařídila v roce 1920 založit Svaz československých spořitelén s povinným členstvím jako kontrolní a organizační instituci.²⁰⁷ Finančním centrem se stala Ústřední banka českých spořitelén. Když skončila druhá světová válka, německé spořitelny a

²⁰⁰ Pavel, Juřík, *Historie bank a spořitelén v Čechách a na Moravě*, Praha, 2011, s. 29

²⁰¹ *Ibidem*, s. 29-30

²⁰² *Ibidem*, s. 51

²⁰³ *Ibidem*, s. 51

²⁰⁴ *Ibidem*, s. 51

²⁰⁵ *Ibidem*, s. 57

²⁰⁶ *Ibidem*, s. 57 a 134

²⁰⁷ *Ibidem*, s. 134

pobočky byly zrušeny. Po nástupu komunismu lidé mohli pouze do spořitelen peníze vkládat a půjčky dostávaly jen výjimečně.²⁰⁸ V 50. letech došlo ke vzniku jednotné sítě státních spořitelních budov. V roce 1969 se Státní spořitelna rozdělila na českou a slovenskou a byly pouze jedinými peněžními ústavami, které poskytovaly službu obyvatelstvu.²⁰⁹ Na počátku 90. let obdržela Česká státní spořitelna univerzální bankovní licenci, zahájila činnost a stala se jednou z nejvýznamnějších bank pro města a obce. Soustředila se na rozvoj programu bankomatů a platebních karet. V únoru v roce 1992 se stala akciovou společností s novým názvem Česká spořitelna, ve které stát vlastnil 40 % akcií. V současné době ji vlastní rakouská die Erste Bank.²¹⁰

Pro peněžní ústavy jako banky, spořitelny nebo pojišťovny je charakteristické, že se situují do středu měst, obvykle v návaznosti na obchodní a společenská centra a vhodně napojená na komunikační síť.²¹¹ Z hlediska provozu je můžeme rozdělit na dvě části: na administrativně správní složku pro stálé zaměstnance a na velké přepážkové haly sloužící pro kontakt s veřejností. Je žádoucí, aby přepážkové haly, někdy vícepodlažní, byly jednotně řešené a přehledně rozvržené pro snadnou orientaci návštěvníků.²¹² Osvětlení může přicházet skrz skleněný strop nebo ze stran budovy za přepážkami. Pokladní oddělení je zpravidla umístěné na opačné straně od hlavního vchodu a pod ním v suterénu se nacházejí prostory s trezory, kde je kladen nejvyšší důraz na jejich zabezpečení.²¹³ Vzhledem k tomu, že se peněžní budovy často nacházejí v centru měst, je důležité, aby jejich architektonická podoba byla v souladu s okolní zástavbou.²¹⁴

V první polovině 20. století vzniklo mnoho projektů peněžních budov, ale jen některé přinášejí progresivní řešení. Jedním z nich je zcela jistě realizace Městské spořitelny v Náchodě od Pavla Janáka, dnešní komerční banka (obr. 61). Byla postavena v letech 1928–1929 místo třech původních domů.²¹⁵ Dispozici tříposchodové pravidelné budovy původně utvářela tři křídla. Boční část spořitelny člení od prvního patra řada výstupku a tím bylo možné vytvořit i okna směrem do náměstí. V přízemí se především nacházely obchodní prostory s tříramennou pasáží, která propojovala náměstí a další dvě ulice.²¹⁶ Prostorný vchod do spořitelny vedl z Palackého ulice. Vnitřní dvorana je oddělena sloupy

²⁰⁸ Ibidem, s. 152 a 161

²⁰⁹ Ibidem, s. 162

²¹⁰ Ibidem, s. 169-170

²¹¹ Moráň, Občanské stavby, (pozn. 131), s. 40

²¹² Ibidem, s. 40

²¹³ Řezníček, Občanské stavby, (pozn. 75), s. 119-120

²¹⁴ Ibidem, s. 120

²¹⁵ Pavel Janák, Dům městské spořitelny v Náchodě, Styl, 1931-1932, r. XVI, s. 138

²¹⁶ Ibidem, s. 138

a může připomínat trojlodí. Světlo přichází z náměstí a vrchní ze dvora. V podzemí se nacházel archiv a trezory. Celé první podlaží s pasáží bylo obloženo travertinem.²¹⁷ V jednotlivých patrech i v podkroví se nacházely byty kromě posledního zadního křídla, ve kterém byl umístěn veřejný bazén s přímým osvětlením. Jeden z prvních příkladů v Čechách. Třetí patro zaujímal pak knihovna a přednáškový sál.²¹⁸ Část budovy byla zakryta sedlovou střechou, ostatní rovnou s terasami.

Dalším inovativním příkladem může být Městská spořitelna v Rokycanech, vybudovaná v letech 1931–1932 podle návrhu Františka Antonína Libry, který vyhrál veřejnou soutěž (obr. 62).²¹⁹ Navrhnul spořitelnu jako nárožní budovu o dvou až třech podlažích. V nárožním třípodlažním křídle se nachází hlavní vstup.²²⁰ Přímo naproti hlavnímu vchodu je situován byt vrátného, přes který se mohou nepozorovaně dostat vkladatelé do úřední části budovy.²²¹ Na nárožní část s nízkou valbovou střechou navazuje dvoupodlažní obytný dům. Ve střední části je umístěna dvoranu se střešním osvětlením a úřady.²²² Ředitelna je přímo s dvoranou propojena. Předseda a ředitel jsou v úzkém styku skrz společnou předsíň.²²³ Zadní jednopatrové křídlo slouží jako kancelářské prostory s registraturou a završuje je rovná střecha, která je využita jako terasa. Na fasádě se střídá světlá omítka s tmavými okny a kamenným obložením.²²⁴

²¹⁷ *Ibidem*, s. 139

²¹⁸ *Ibidem*, s. 142

²¹⁹ František A. Libra, *Městská spořitelna v Rokycanech*, *Stavba*, 1934-1935, r. XII, s. 103

²²⁰ Kohout, Švácha a kol., *Česká Republika - moderní architektura*, (pozn. 18), s. 392

²²¹ Libra, *Stavba* (pozn. 182) s. 103

²²² Kohout, Švácha a kol., *Česká Republika – moderní architektura*, (pozn. 18), s. 392

²²³ Libra, *Stavba* (pozn. 182) s. 103

²²⁴ Kohout, Švácha a kol., *Česká Republika – moderní architektura*, (pozn. 18), s. 392

7.4. Srovnání s obdobnými stavbami v jiných městech

Ve 30. let 20. století vznikly v Čechách desítky spořitelen a řada z nich byla vybudována v centrech měst a proměnila historickou zástavbu stejně jako Písecká spořitelna. Každá však trochu jiným způsobem a některé projekty spořitelen byly upraveny tak, aby zásah do historického jádra byl co nejméně razantní. V letech 1931-1932 se zrealizoval návrh Městské spořitelny v Havlíčkově Brodě od Františka Alberta Libry a patří mezi nejodvážnější proměny historické zástavby uprostřed města (obr. 63).²²⁵ V jihovýchodní části Havlíčkova náměstí místo dvou barokních domů byla vybudována nárožní třípodlažní budova a svojí výškou nepřesáhla vedlejší stavby, stejně jako Písecká spořitelna. Hladce omítnutou světlou fasádu člení pouze v každém patře pásy obdélníkových oken.²²⁶ Přízemí je na rozdíl od spořitelny v Písku odděleno od druhého podlaží masivní římsou a obloženo mramorovými deskami. Uprostřed hlavním průčelím neprochází pasáž, ale vstup s nízkým schodištěm je hluboce zapuštěný do spořitelny. Městskou spořitelnu ukončuje střecha se třemi předsazenými vikýři.²²⁷ V prvním patře je vedle vestibulu umístěna ředitelna. Interiér vypadá obdobně jako u Písecké spořitelny. Dvoranu obklopují z obou stran úřadovny a za ní se nachází pokladna s trezory a nalevo zasedací síň. Tento peněžní ústav se nakonec i přes námitky některých zastupitelů města podařilo jako jednu z mála novostaveb na náměstí úspěšně zrealizovat.²²⁸

V Chrudimi byla v letech 1929–1934 postavena spořitelna, na jejímž návrhu spolupracoval Vladimír Ježek s Františkem Albertem Librou (obr. 64).²²⁹ Třípodlažní budova je téměř identická v porovnání s bankovními domy v Kutné Hoře a Rokycanech od již zmíněného architekta F. A. Libry. Fasáda je oproti spořitelně v Písku na všech stranách různě odstupňovaná jako kdyby autor utvářel dispozici z několika hranolů. Střídavě jí pokrývá travertin, cihlové obkladačky a hladká světlá omítka. Monumentalitu objektu zdůrazňuje přísná symetrie vstupního průčelí.²³⁰ Ani v tomto případě není v přízemí umístěna pasáž, ale vchod s nízkým schodištěm ustupuje dozadu do průčelí. Vstup pro úředníky je izolován a umístěn na východní straně budovy.²³¹ V přízemí se

²²⁵ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika – moderní architektura, (pozn. 18), s. 278

²²⁶ Ibidem, s. 278

²²⁷ Ibidem, s. 278

²²⁸ Ibidem, s. 278-279

²²⁹ Ibidem, s. 285

²³⁰ Ibidem, s. 285

²³¹ František A. Libra, Městská spořitelna v Chrudimi, Stavba, 1934-1935, r. XII, s. 102

nenacházejí obchodní prostory, ale kancelář ředitele a náměstka. Druhé podlaží je architektonicky řešeno obdobně jako u Písecké spořitelny, pouze v zadním traktu je vložena další zasedací síň.²³²

Spořitelna v Blatné propojená s městským úřadem vznikla v letech 1939–1942 podle projektu Bohumila Kněžka a Josefa Václavíka (obr. 65).²³³ Třípatrová budova stojí na půdorysu ve tvaru obdélníku. Původně její hlavní podobu měla utvářet železobetonová konstrukce, ale kvůli kontingenci železa se musela spořitelna postavit z cihel a tím se odlišuje od všech zmíněných peněžních ústavů v této kapitole.²³⁴ Z tohoto důvodu nebylo například možné použít pásová okna jako u Písecké spořitelny a podobně. Hlavní vchod není umístěn ve střední ose průčelí, ale co nejvíce k rohu budovy v přízemí. Vstup je na rozdíl od spořitelny v Písku předsazený před fasádu kryje ho betonová markýza. Hlavní průčelí člení v prvním patře čtyřdílná okna s masivní podokenní římsou. V druhém patře pak balkón v celé šířce fasády. Nad vchodem v posledním podlaží je vložena lodžie. Na průčelí obráceném do ulice se zachoval válcový rizalit, který patří mezi nejautentičtější dochované prvky objektu.²³⁵

²³² Ibidem, s. 102

²³³ Kohout, Švácha a kol., Česká Republika – moderní architektura, (pozn. 18), s. 278

²³⁴ Ibidem, s. 278

²³⁵ Ibidem, s. 278

8. Závěr

Svoji bakalářskou prací jsem se snažila především rozšířit nedostatečnou odbornou literaturu o moderní architekturu v 1. polovině v Písku a v dalších městech a domnívám se, že tento základní cíl byl splněn. Snažila jsem se skrz čtyři moderní objekty – Dům U Tří korun, Píseckou spořitelnu, Obchodní dům Baťa a Okresní soud v Písku ukázat, jak architektura v Písku ve 30. letech vypadala a jaké vznikaly nové inovativní a progresivní stavby v historické zástavbě. Jak je z textu patrné, historické jádro bylo moderní stavbami narušeno, ale střechy a fasády budov byly upraveny takovým způsobem, aby nezměnily ráz centra města, a snadno do něj zapadly. Za výjimku lze považovat Píseckou spořitelnu, která nikdy s vedlejšími stavbami nesplyne v celistvou zástavbu, ale nachází se na konci náměstí, kde další ulicí navazuje na skupinu staveb z 30. let 20. století. Písecká spořitelna tedy svým umístěním zahajuje část města s meziválečnou architekturou.

Všechny čtyři stavby byly zanalyzovány a interpretovány především na základě archivních pramenů, které byly však v některých případech z hlediska historie a objednavatele nedostačující. Tvůrčí vývoj, lokální kontext a život píseckého architekta Jana Šebánka byl popsán také zejména na základě archivních pramenů. U ostatních architektů byla využita dosavadní literatura. U Písecké spořitelny se mi podařilo zjistit, kdo přesně spolupracoval na jejím projektu s Jindřichem Freiwaldem a Jaroslavem Böhmem a jaký byl podíl jednotlivých architektů na architektonickém řešení Písecké spořitelny. Nepovedlo se mi však již objasnit, kde Jaroslav Starý studoval, jaký byl jeho tvůrčí vývoj, ani jaké další stavby byly podle jeho návrhů zrealizovány či zda měl příbuzenský vztah s Oldřichem Starým.

Bakalářská práce by mohla být rozšířena především v bádání o jednotlivých architektech, protože jejich hojný počet kvalitních projektů a realizací si zaslouží hlubší zkoumání a interpretaci. Jednotlivé stavby jsou porovnány s obdobnými objekty v jiných městech pouze na základě jedné publikace a práce by tedy mohla být doplněna i o komparaci budov, která by se zakládala na archivních pramenech a několika publikacích odborné literatury. Meziválečná moderní architektura v Písku by také mohla být více analyzována skrz místní architekty a jejich objednavatele, kteří často nepocházeli z regionu a přinášeli tak do měst nové a odlišné zakázky v porovnání s objednávkami píseckých rodáků.

9. Seznam pramenů a literatury

9.1. Prameny

1) Archivy a kroniky

- a. Archiv Masarykovy univerzity v Brně, osobní fond B-47, Šebánek Jindřich
- b. Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a stavebního plánování, Dům U Tří korun č. p. 119, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku
- c. Kronika města Kolína, Státní okresní archiv Kolín, p. č. 55, 1938, 20. 6
- d. Státní okresní archiv v Písku
fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun
fond MÚ Písek, Okresní soud v Písku
fond OKÚ Písek, Obchodní dům Baťa, Písecká spořitelna
- e. Státní oblastní archiv v Třeboni
fond KS Písek, Okresní soud v Písku

2) Dobový tisk

- a. Jihočeská jednota, 1939
- b. Otavan, 1934
- c. Písecké listy, 1927, 1929, 1933
- d. Písecký obzor, 1933
- e. Stavba, 1925-1926, 1926-1927, 1929-1930, 1934-1935
- f. Styl, 1928-1929, 1931-1932

9.2. Literatura

- 1) Anděla Horová a kol., Nová encyklopedie českého výtvarného umění – Dodatky, Praha, 2006
- 2) August Sedláček, Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II., Písek, 1912
- 3) Eva Žáčková, Architektura jižního regionu, 1918—1938: České Budějovice, Strakonice, Písek, Blatná (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc 2003

- 4) Hana Kusilová, Představení osobnosti J. A. Bati, in: Sborník Jan Antonín Baťa – život a dílo, pokračovatel práce Tomáše Bati, Zlín, 2007
- 5) Ivo Beneš, Josef Pelikán, Písek ve dvacátém roce ČSR, Jihočeská technická práce, sborník SIA, České Budějovice, 1938
- 6) Jakub Potůček, Vendula Potůčková, Slavné stavby Jindřicha Freiwalda, Sezemice, 2015
- 7) Jan Štípek, Jan Paroubek, Angelos Papadopoulos, Nauka o stavbách: Administrativní budovy, České vysoké učení technické v Praze, 2008
- 8) Jiří Fröhlich, Eva Koppová, Archeologický výzkum domu „U Tří korun v Písku“, Prácheňské muzeum, Zpráva o činnosti za rok 1994, Písek
- 9) Karel Sýs, Jiří Prášek, Písecká domovní znamení, Písek, 2007
- 10) Karel Teige, Nejmenší byt, Praha 1932
- 11) Ladislava Hornáková, Fenomén Baťa: Zlínská architektura 1910—1960, Krajská galerie výtvarné umění ve Zlíně, 2009
- 12) Michal Kohout, Rostislav Švácha a kol., Česká Republika - moderní architektura. Díl II. Čechy, Praha, 2014
- 13) Milan Moráň, Občanské stavby: Stavby pro administrativu a obchod, Vysoké učení technické v Brně, 1986
- 14) Miroslava Jouzová, Zpravodaj města Kolína, Osobnost měsíce: Alois Erhart, 2012
- 15) Ondřej Kolář, Písecké solitéry, architektura 19. a 20. století v metropoli Prácheňska, Písek, 2010
- 16) Pavel, Juřík, Historie bank a spořitelén v Čechách a na Moravě, Praha, 2011
- 17) Pavel Vlček, Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, Praha, 2004
- 18) Rostislav Švácha, Od moderny k funkcionalismu, Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století, Praha, 1985
- 19) Zdeněk Řezníček, Občanské stavby: Administrativní budovy, České vysoké učení technické v Praze, 1980
- 20) Zlata Měchurová, Příběhy starých domů a osudy jejich obyvatel, Písek 2016

9.3. Internetové zdroje

- 1) <https://www.archiweb.cz/b/blok-najemnich-domu--1>, vyhledáno 5. 2. 2018
- 2) <http://arch-pavouk.cz/index.php/architekti/579-vitek-antonin>, vyhledáno 10. 4. 2018
- 3) <https://www.bata.cz/stranka/historie>, vyhledáno 20. 4. 2018
- 4) Petr Borovec, Téměř zapomenuté pardubické firmy (VII. část), Vlastivědné listy pardubického kraje
[http://www.kraj.kppardubicka.cz/stranky/ctiprispevky.php?id=Temer_zapomenu te_pardubicke_firmy_\(VIII._cast\)_](http://www.kraj.kppardubicka.cz/stranky/ctiprispevky.php?id=Temer_zapomenu te_pardubicke_firmy_(VIII._cast)_), vyhledáno 23. 3. 2017
- 5) Libuše Kolářová,
https://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20101215hotelgabriel.html,
vyhledáno 10. 4. 2018

Všechny internetové zdroje ověřeny 10. 5. 2018

10. Seznam vyobrazení

- 1) Lokalizace Domu U Tří korun na Velkém náměstí č. p. 119 v Písku. Zdroj:
<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=2EDA9E08&MarQParam0=2569437305&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>
- 2) Dům U Tří korun, průčelí objektu. Foto: A. Vaňourková
- 3) Dům U Tří korun, domovní znamení v posledním patře objektu. Foto: A. Vaňourková
- 4) Dům U Tří korun, přístavba vybudovaná v rámci rekonstrukce v 90. letech 20. století. Foto: A. Vaňourková
- 5) Plány na Dům U Tří korun od Jana Šebánka, suterén. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun. Foto: A. Vaňourková
- 6) Plány na Dům U Tří korun od Jana Šebánka, přízemí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun. Foto: A. Vaňourková
- 7) Plány na Dům U Tří korun od Jana Šebánka, první poschodí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun. Foto: A. Vaňourková
- 8) Plány na Dům U Tří korun od Jana Šebánka, druhé poschodí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun. Foto: A. Vaňourková
- 9) Plány na Dům U Tří korun od Jana Šebánka, podkroví objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun. Foto: A. Vaňourková
- 10) Plány na Dům U Tří korun od Jana Šebánka, návrh průčelí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond: RaJ Písek, Dům U Tří korun. Foto: A. Vaňourková
- 11) Blok nájemních domů v Praze na Žižkově, Radhošťská č. p. 18-22. Zdroj:
<https://www.archiweb.cz/b/blok-najemnich-domu--1>
- 12) Obytný družstevní dům státních zaměstnanců v Praze v Dejvicích, Jugoslávských partyzánů. Zdroj: Styl, 1928-1929, č. 2-3 s. 17
- 13) Nájemní dům s obchody Ferdinanda Haišmana v Českých Budějovicích v Krajinské ulici č. p. 11. Zdroj: PrtSc
https://www.google.cz/maps/place/Krajinsk%C3%A1+30%2F11,+%C4%8Cesk%C3%A9+Bud%C4%9Bjovice+1,+370+01+%C4%8Cesk%C3%A9+Bud%C4%9Bjovice/@48.975835,14.4736876,3a,75y,276.1h,116.56t/data=!3m6!1e1!3m4!1s4Vw6_gfI1RhwmVvy_-

Zmlw!2e0!7i13312!8i6656!4m5!3m4!1s0x47734fce47f08b2d:0xb27ed81a58e47ae3!8m2!3d48.9758644!4d14.4734767?hl=cs

- 14) Nájemní a obchodní dům ve Strakonících v ulici U Sv. Markéty č. p. 56 a 57.

Zdroj: PrtSc

<https://www.google.cz/maps/place/U+Sv.+Mark%C3%A9ty+56,+Strakonice+I,+386+01+Strakonice/@49.2608083,13.9030149,3a,37.5y,271.27h,101.23t/data=!3m6!1e1!3m4!1sB57N--2MfA7lThVDO69IqQ!2e0!7i13312!8i6656!4m5!3m4!1s0x470b3609d41745bf:0x807998fdce74f056!8m2!3d49.2608108!4d13.9024543?hl=cs>

- 15) Nájemní dům JUDr. Františka Steinfelda v Kotěrově ulici č. p. 5 v Hradci Králové. Zdroj: Michal Kohout, Rostislav Švácha a kol., Česká Republika - moderní architektura. Díl II. Čechy, Praha, 2014, s. 265

- 16) Nájemní a obchodní dům v Pardubicích, tř. Míru 71. Zdroj: PrtSc

<https://www.google.cz/maps/place/t%C5%99.+M%C3%ADru+71,+530+02+Pardubice+I-Zelen%C3%A9+P%C5%99edm%C4%9Bst%C3%AD/@50.0365582,15.7717594,3a,37.5y,161.01h,102.95t/data=!3m6!1e1!3m4!1scPiQ0V6xx4o0eyMrxJo9cg!2e0!7i13312!8i6656!4m5!3m4!1s0x470dcc94f4277517:0x4b354ae0ac33ba1f!8m2!3d50.035731!4d15.772205?hl=cs>

- 17) Lokalizace Okresního soudu v Písku č. p. 120. Zdroj.:

<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=2EDA9E08&MarQParam0=2569438305&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>

- 18) Okresní soud v Písku, průčelí objektu. Foto: A. Vaňourková

- 19) Okresní soud v Písku, detail vstupu do objektu. Foto: A. Vaňourková

- 20) Plány na Okresní soud v Písku od Jana Šebánka, návrh průčelí objektu. Zdroj:

Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a stavebního plánování, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku. Foto: A. Vaňourková

- 21) Plány na Okresní soud v Písku od Jana Šebánka, suterén. Zdroj: Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a stavebního plánování, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku. Foto: A. Vaňourková

- 22) Plány na Okresní soud v Písku od Jana Šebánka, přízemí objektu. Zdroj: Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a stavebního plánování, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku. Foto: A. Vaňourková

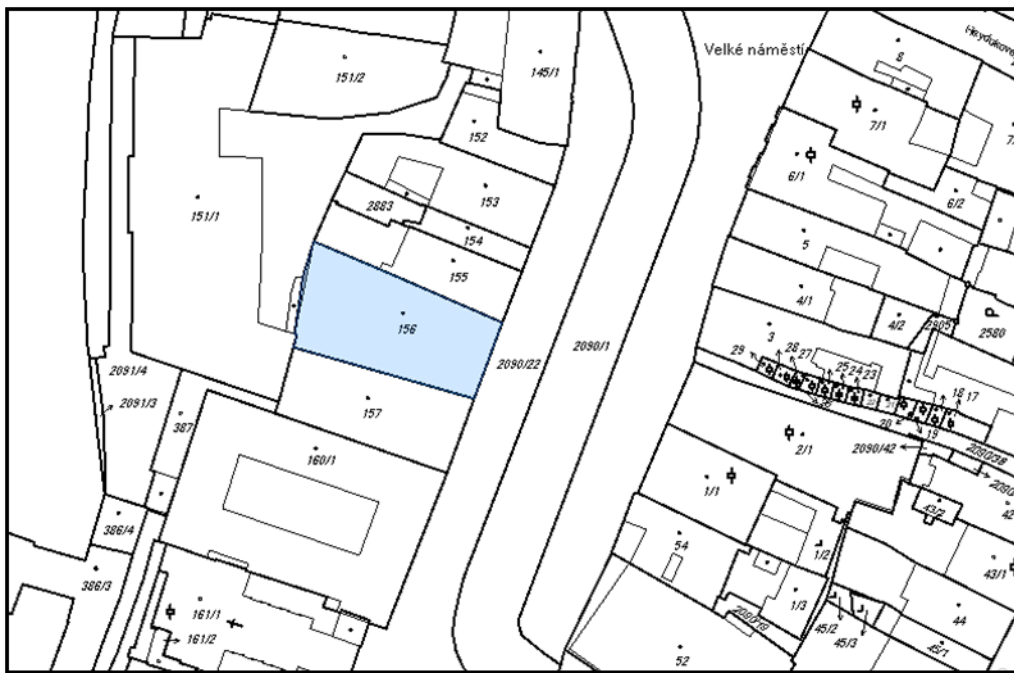
- 23) Plány na Okresní soud v Písku od Jana Šebánka, první poschodí objektu. Zdroj: Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a stavebního plánován, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku. Foto: A. Vaňourková
- 24) Plány na Okresní soud v Písku od Jana Šebánka, druhé poschodí objektu. Zdroj: Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a stavebního plánován, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku. Foto: A. Vaňourková
- 25) Plány na Okresní soud v Písku od Jana Šebánka, třetí poschodí objektu. Zdroj: Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a stavebního plánován, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku. Foto: A. Vaňourková
- 26) Plány na Okresní soud v Písku od Jana Šebánka, podkroví objektu. Zdroj: Archiv stavebního úřadu v Písku, Odbor výstavby a stavebního plánován, Stavba okresního a adaptace krajského soudu v Písku. Foto: A. Vaňourková
- 27) Všeobecný penzijní ústav v Praze na Žižkově, Náměstí Winstona Churchilla 1800/2. Zdroj:
http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/styles/scale_1180/public/images/1569060-647985.jpg?itok=aw-h4JKn
- 28) Okresní a finanční úřady v Hradci Králové, dnes magistrát města, ulice Československé armády 408. Zdroj:
<https://www.hradeckralove.org/uploads/gallery/full/2820.jpg>
- 29) Okresní soud ve Strakoncích, Smetanova ulice č. p. 455, Zdroj:
<http://strakonice.masi.cz/index.php?odkaz=foto&sekce=2&podsekce=58&z=1&smer=&obr=1179>
- 30) Soudní budova v Jindřichově Hradci, Nádražní ulice č. p. 567.
https://d48-a.sdn.szn.cz/d_48/c_img_G_C/SX0UMg.jpeg?fl=res,600,,1,ffffff
- 31) Budova soudu a finančních úřadů v Pardubicích, Na Trísle č. p. 118. Zdroj:
<https://www.google.cz/maps/place/Na+T%C5%99%C3%ADsle+118,+530+02+Pardubice+I-Star%C3%A9+M%C4%9Bsto/@50.0387012,15.7813443,3a,75y,48.37h,103.15t/data=!3m6!1e1!3m4!1sE50mL3tNeEf4DdKJ-ujjg!2e0!7i13312!8i6656!4m5!3m4!1s0x470dced0da2c593:0x2f4a0886e2d1e134!8m2!3d50.038889!4d15.781693?hl=cs>
- 32) Lokalizace Obchodního domu Baťa v Písku č. p. 5. Zdroj:
<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=2EDA9E08&MarQParam0=2569288305&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>.
- 33) Obchodní dům Baťa, průčelí objektu. Foto: A. Vaňourková.
- 34) Obchodní dům Baťa, detail přízemí s prosklenými zvlněnými výlohami. Foto: A. Vaňourková
- 35) Obchodní dům Baťa, replika domovního znamení na fasádě. Foto: A. Vaňourková
- 36) Dobová fotografie domu Baťa z roku 1990. Zdroj:
https://g.denik.cz/28/13/volby-1990-pi15_denik-630.jpg
- 37) Plány na Obchodní dům Baťa, návrh průčelí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Obchodní dům Baťa, Foto: A. Vaňourková
- 38) Plány na Obchodní dům Baťa, suterén objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Obchodní dům Baťa, Foto: A. Vaňourková

- 39) Plány na Obchodní dům Baťa, přízemí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Obchodní dům Baťa, Foto: A. Vaňourková.
- 40) Plány na Obchodní dům Baťa, Detail návrhu přízemí objektu s tabulkou autorů, kde vystupuje arch. Antonín Vítek jako navrhovatel. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Obchodní dům Baťa, Foto: A. Vaňourková
- 41) Plány na Obchodní dům Baťa, první patro objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Obchodní dům Baťa, Foto: A. Vaňourková
- 42) Plány na Obchodní dům Baťa, druhé a třetí patro objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Obchodní dům Baťa, Foto: A. Vaňourková
- 43) Plány na Obchodní dům Baťa, podkroví objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Obchodní dům Baťa, Foto: A. Vaňourková
- 44) Projekt obchodní domu A. Lindta na Václavském náměstí č. p. 4 v Praze. Zdroj: <https://www.archiweb.cz/b/lindtuv-dum>
- 45) Projekt obchodního domu fy. E. Rohlík ve Spálené ulici č. p. 16 v Praze. https://www.archiweb.cz/cache/images/buildings/gallery/picture_1293_2.jpg-1600x1200.jpg?algorithm=1&mtime=1178108350
- 46) Obchodní dům Baťa v Liberci na Soukenném náměstí č. p. 10. Zdroj: https://www.google.cz/search?q=ba%C5%A5a+liberec&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjcbnzvfvaAhWkFZoKHxc3DagQ_AUICigB&biw=1360&bih=675#imgrc=MRqzHI-DK1kn3M:
- 47) Obchodní dům Baťa v Mariánských lázních v Dykově ulici č. p. 1. Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a8/Mari%C3%A1nsk%C3%A9_L%C3%A1zn%C4%9B%2C_OD_Ba%C5%A5a.jpg
- 48) Obchodní dům Baťa v Berouně na Husově náměstí č. p. 45. Zdroj: PrtSc <https://www.google.cz/maps/place/Ba%C5%A5a/@49.9639198,14.0722618,3a,75y,215.59h,104.52t/data=!3m6!1e1!3m4!1sC-vlkxfqaGdBILPZMjnsqg!2e0!7i13312!8i6656!4m13!1m7!3m6!1s0x470ba56b2712e633:0x92d04e7c0c0bde65!2sHusovo+n%C3%A1m.+45%2F32,+Centrum,+266+01+Beroun!3b1!8m2!3d49.9645352!4d14.0736377!3m4!1s0x0:0xab0f5513f4d5e103!8m2!3d49.9636832!4d14.072111?hl=cs>
- 49) Lokalizace Písecké spořitelny na Velkém náměstí č. p. 27. Zdroj: <http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=2EDA9E08&MarQParam0=2569322305&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>
- 50) Písecká spořitelna, dnešní komerční banka, hlavní průčelí objektu. Foto: A. Vaňourková
- 51) Písecká spořitelna, dnešní komerční banka, detail arkýře objektu. Foto: A. Vaňourková
- 52) Písecká spořitelna, dnešní komerční banka, nároží budovy. Foto: A. Vaňourková
- 53) Písecká spořitelna, dnešní komerční banka, postranní průčelí. Foto: A. Vaňourková
- 54) Písecká spořitelna, dnešní komerční banka, mozaika se znakem města Písek. Foto: A. Vaňourková
- 55) Písecká spořitelna, dnešní komerční banka, pamětní deska domácího odboje Zdroj: Otavan, 1934, č. 8-10, s. 147

- 56) Plány na Píseckou spořitelnu, návrh hlavního průčelí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Písecká spořitelna, Foto: A. Vaňourková.
- 57) Plány na Píseckou spořitelnu, návrh postranního průčelí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Písecká spořitelna, Foto: A. Vaňourková.
- 58) Plány na Píseckou spořitelnu, suterén objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Písecká spořitelna, Foto: A. Vaňourková.
- 59) Plány na Píseckou spořitelnu, první poschodí objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Písecká spořitelna, Foto: A. Vaňourková.
- 60) Plány na Píseckou spořitelnu, krov objektu. Zdroj: Státní okresní archiv v Písku, fond OKÚ Písek, Písecká spořitelna, Foto: A. Vaňourková.
- 61) Městská spořitelna v Náchodě, Palackého č. p. 20. Zdroj:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/87/M%C4%9Bstsk%C3%A1_1_spo%C5%99itelna%2C_n%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD_v_N%C3%A1c_hod%C4%9B_%281928-30%29.jpg
- 62) Městská spořitelna v Rokycanech, Jiráskova č. p. 482. Zdroj:
<https://f.aukro.cz/images/sk6927053828/400x300/a1292e70-dd13-4e28-8c72-5c8f912747cd>
- 63) Městská spořitelna v Havlíčkově Brodě, Havlíčkovo náměstí č. p. 93. Zdroj:
https://g.denik.cz/33/77/041214-hb-novy-dolni-ul_denik-630.jpg
- 64) Městská spořitelna v Chrudimi, Široká č. p. 83. Zdroj:
<https://f.aukro.cz/images/sk6926938749/400x300/9483ece9-2c86-48c5-ad94-67571bf4beb6>
- 65) Městská spořitelna v Blatné, tř. J. P. Koubka č. p. 81. Zdroj:
http://www.blatensko.eu/evt_image.php?img=458

11. Obrazová příloha

1) Lokalizace Domu U Tří korun na Velkém náměstí č. p. 119 v Písku.

2) Dům U Tří korun, průčelí.

3) Dům U Tří korun, domovní znamení v posledním patře objektu.

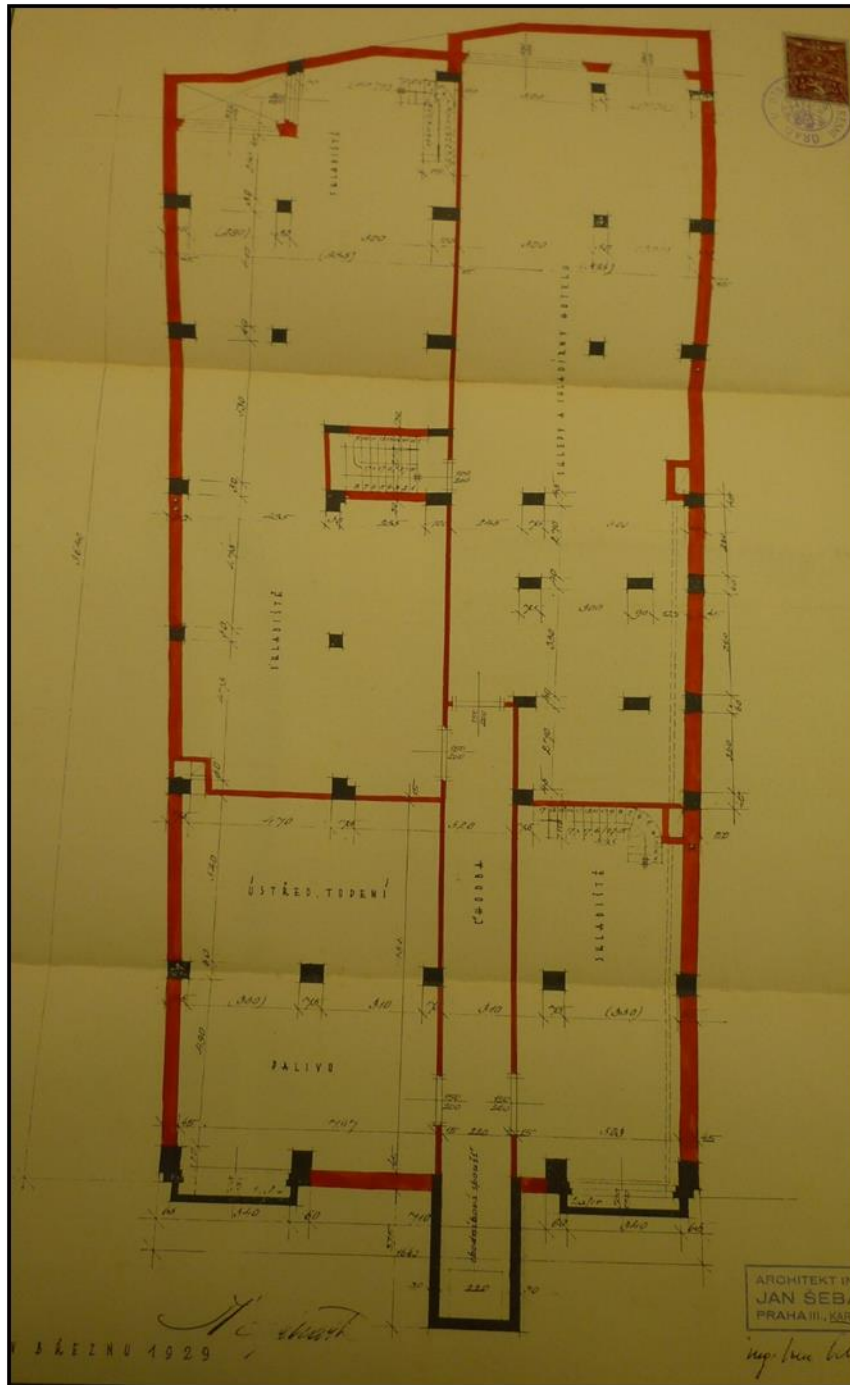

4) Dům U Tří korun, přístavba vybudovaná v rámci rekonstrukce v 90. letech 20. století.

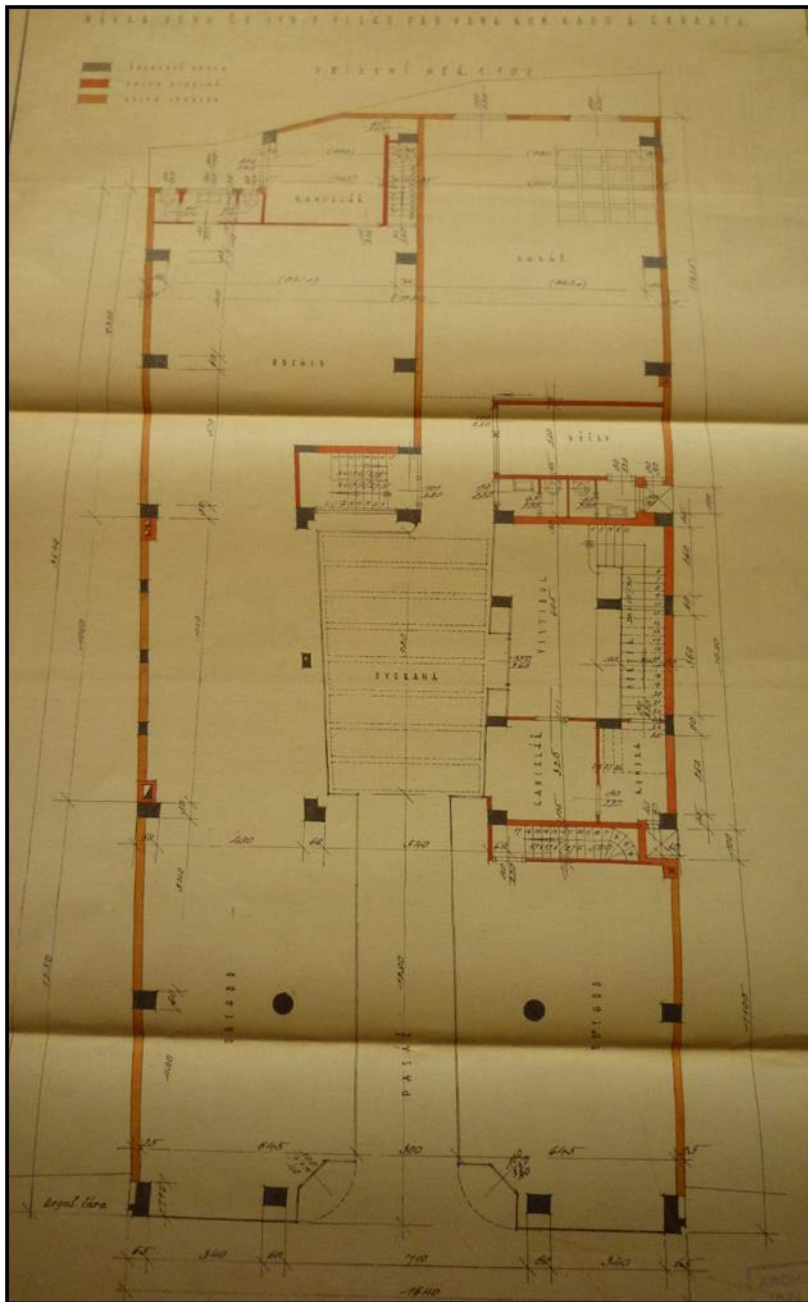

Plány na Dům U Tří korun od Jana Šebánka

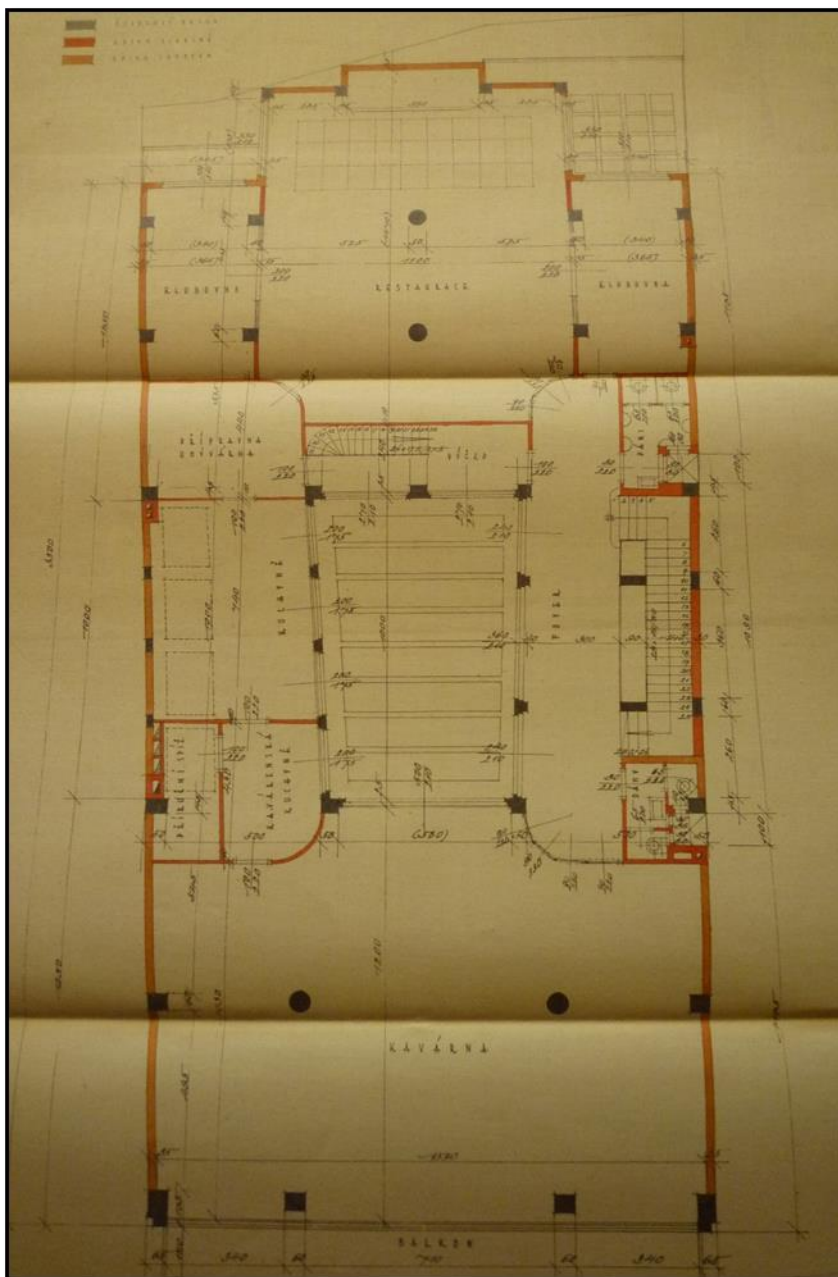
5) Dům U Tří korun, suterén.

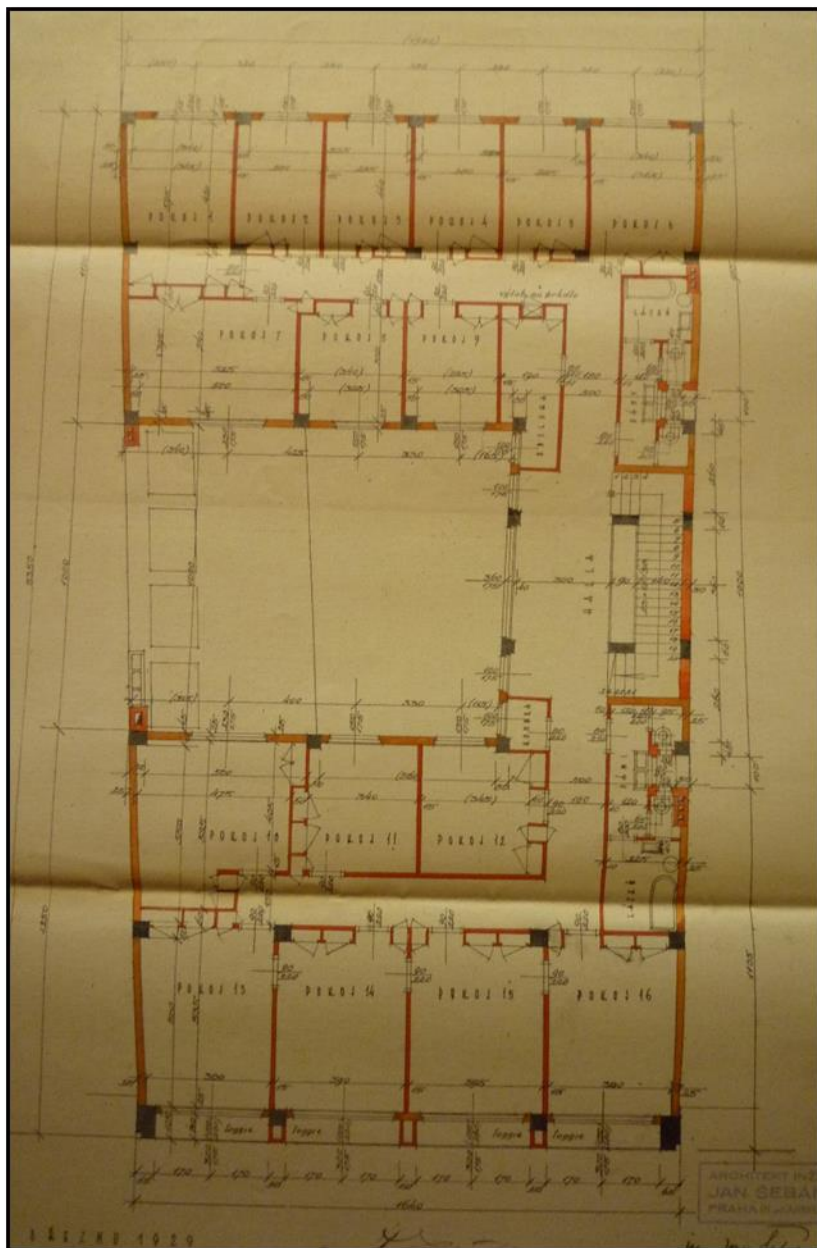
6) Dům U Tří korun, přízemí.

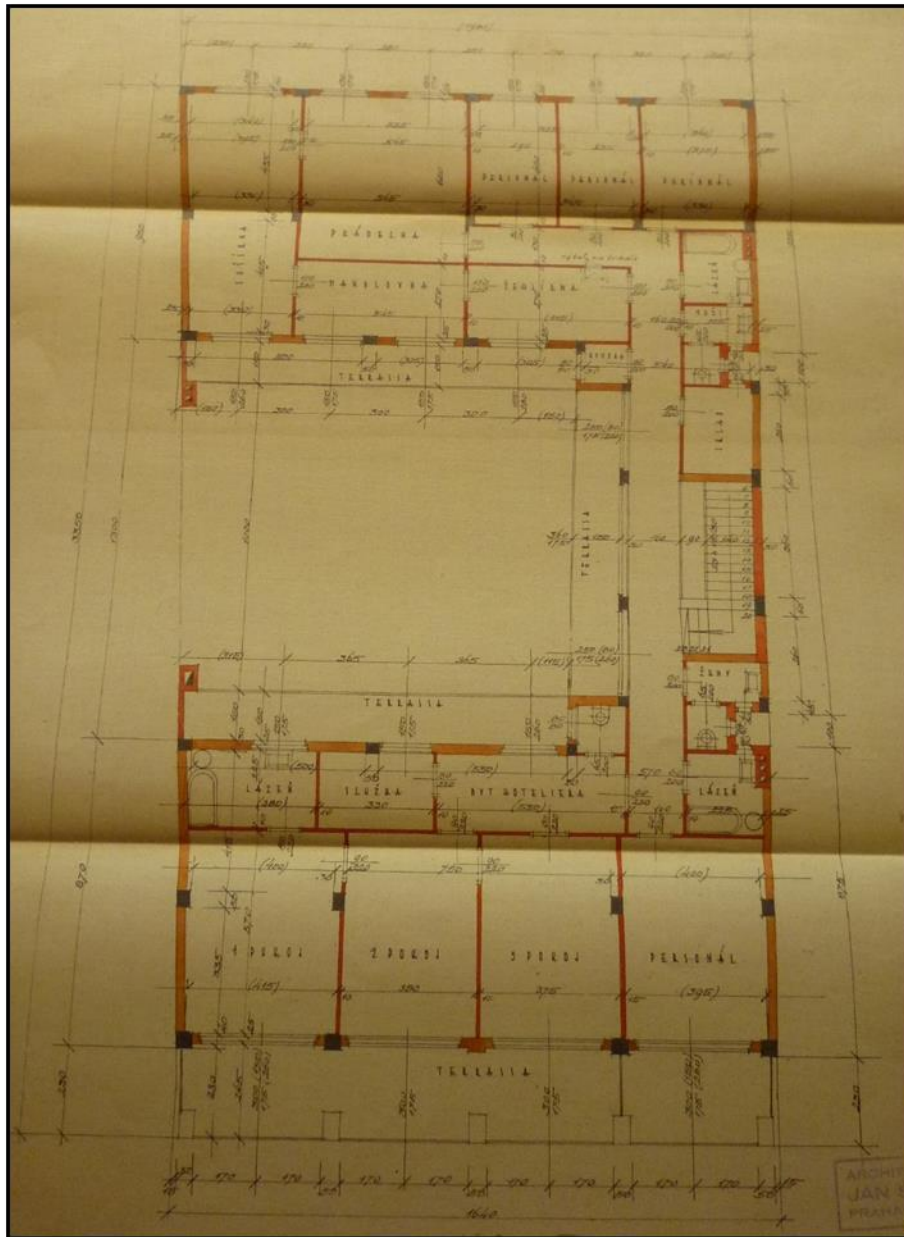
7) Dům U Tří korun, první poschodí.

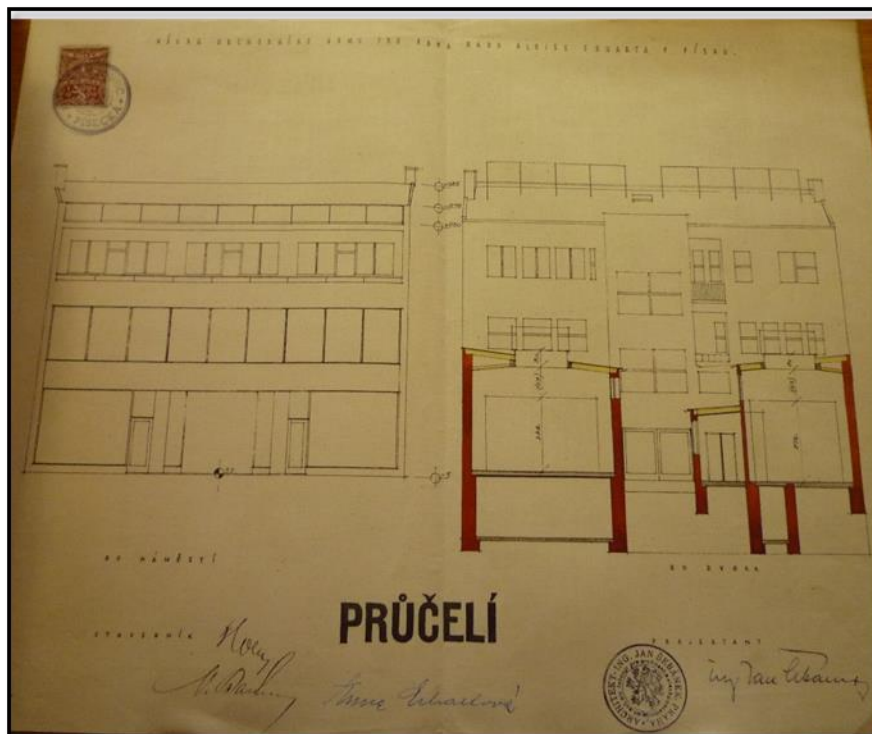
8) Dům U Tří korun, druhé poschodí.

9) Dům U Tří korun, podkroví.

10) Dům U Tří korun, návrh průčelí.

11) Blok nájemních domů v Praze na Žižkově, Radhošťská č. p. 18-22.

- 12) Obytný družstevní dům státních zaměstnanců v Praze v Dejvicích, Jugoslávských partyzánů.

- 13) Nájemní dům s obchody Ferdinanda Haišmana v Českých Budějovicích v Krajinské ulici č. p. 11.

14) Nájemní a obchodní dům ve Strakoněch v ulici U Sv. Markéty č. p. 56 a 57.

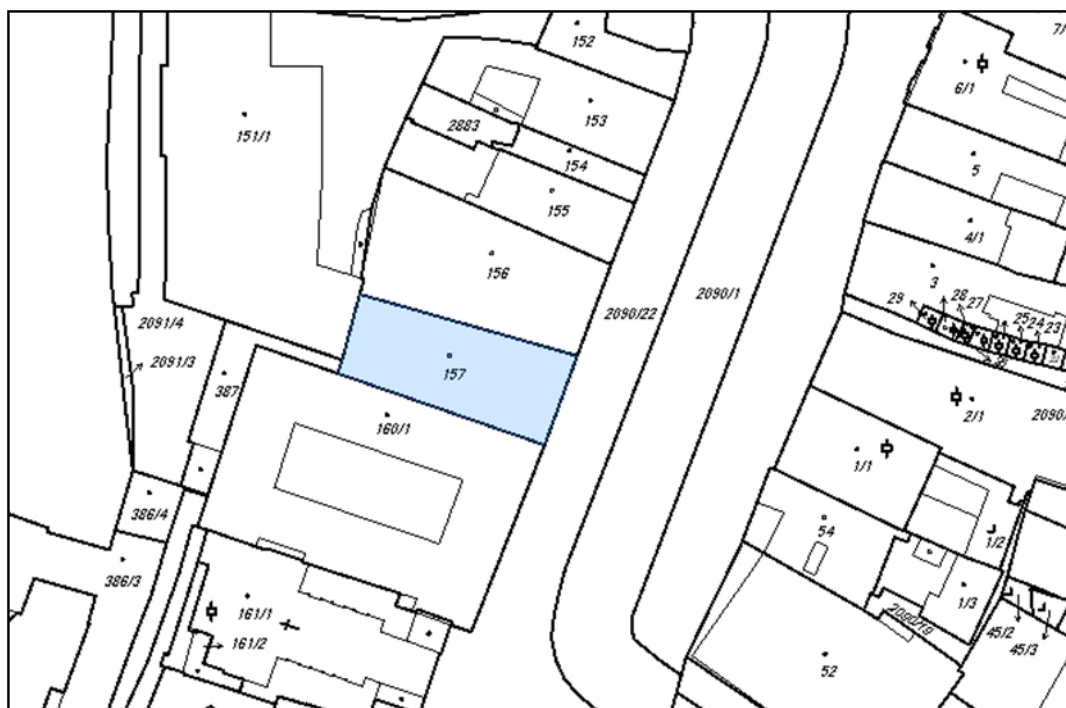
15) Nájemní dům JUDr. Františka Steinfelda v Kotěrově ulici č. p. 5 v Hradci Králové.

16) Nájemní a obchodní dům v Pardubicích, tř. Míru 71.

17) Lokalizace Okresního soudu v Písku č. p. 120.

18) Okresní soud v Písku, průčelí.

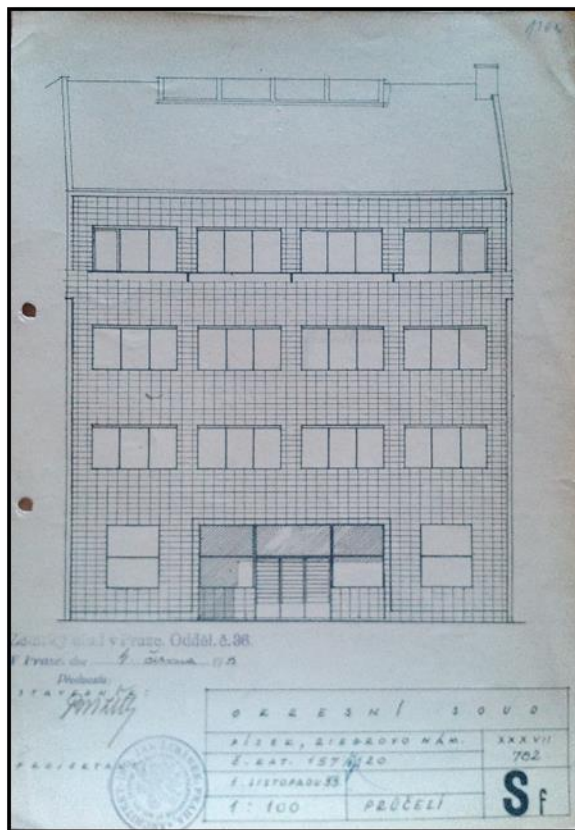

19) Okresní soud v Písku, detail vstupu do budovy.

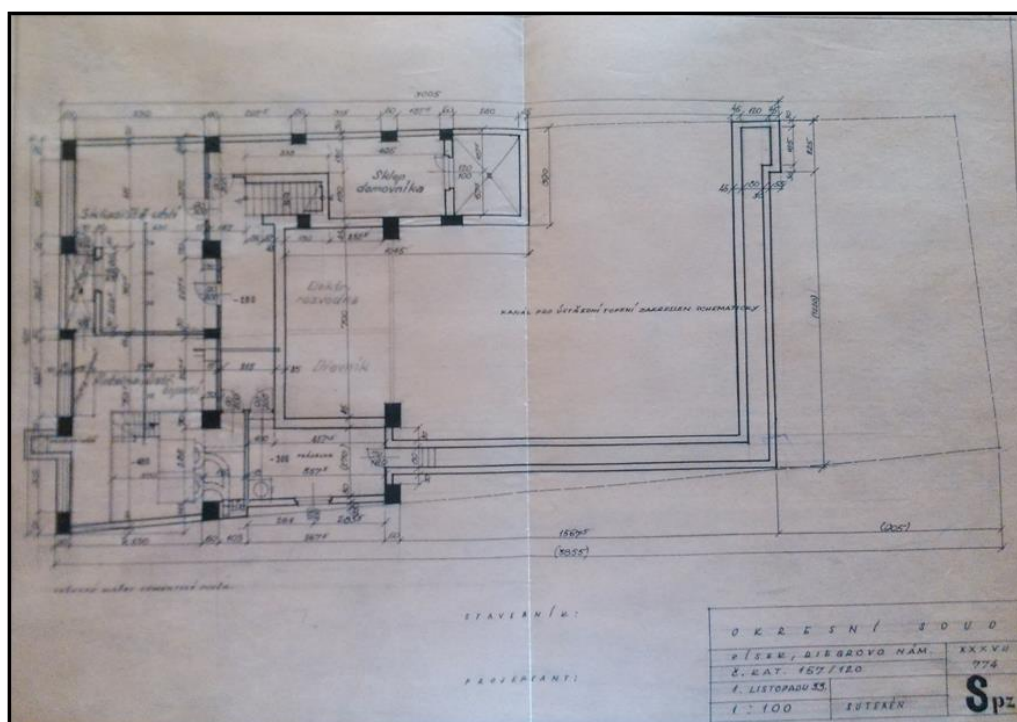

Plány na Okresní soud v Písku od Jana Šebánka.

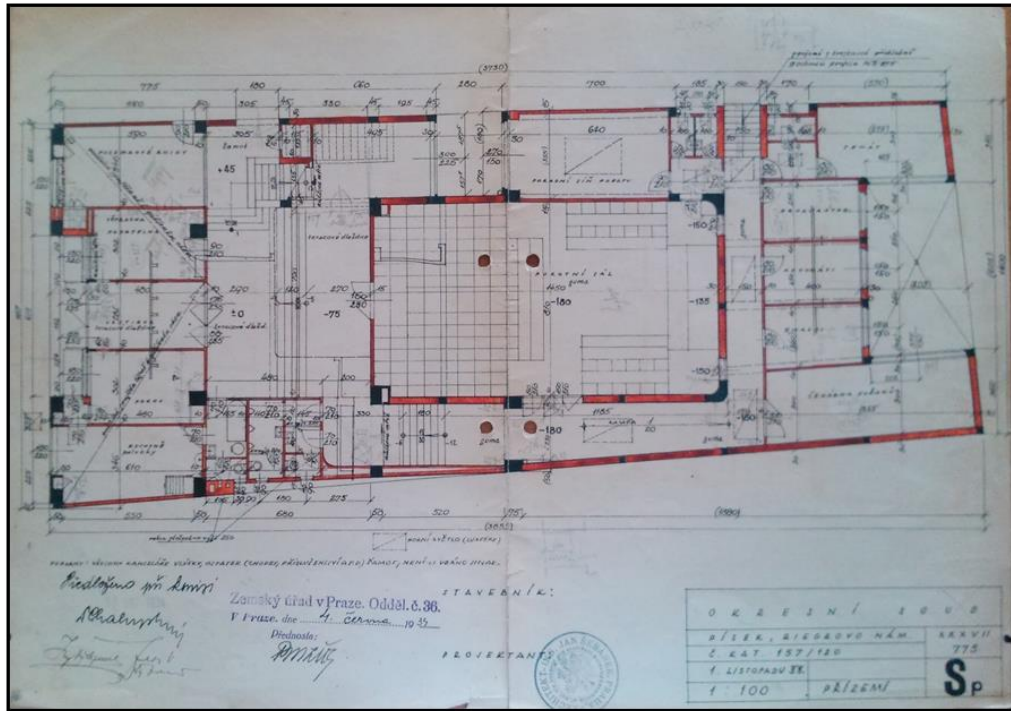
20) Okresní soud, návrh průčelí.

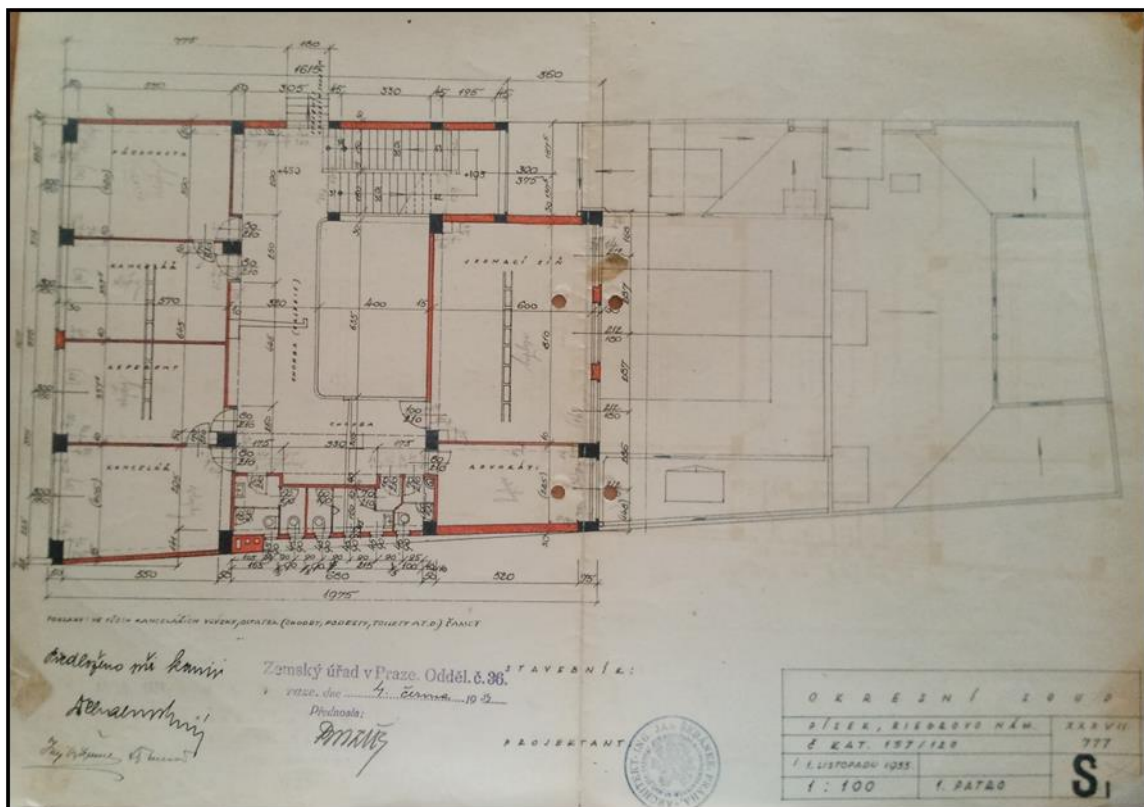
21) Okresní soud, suterén.

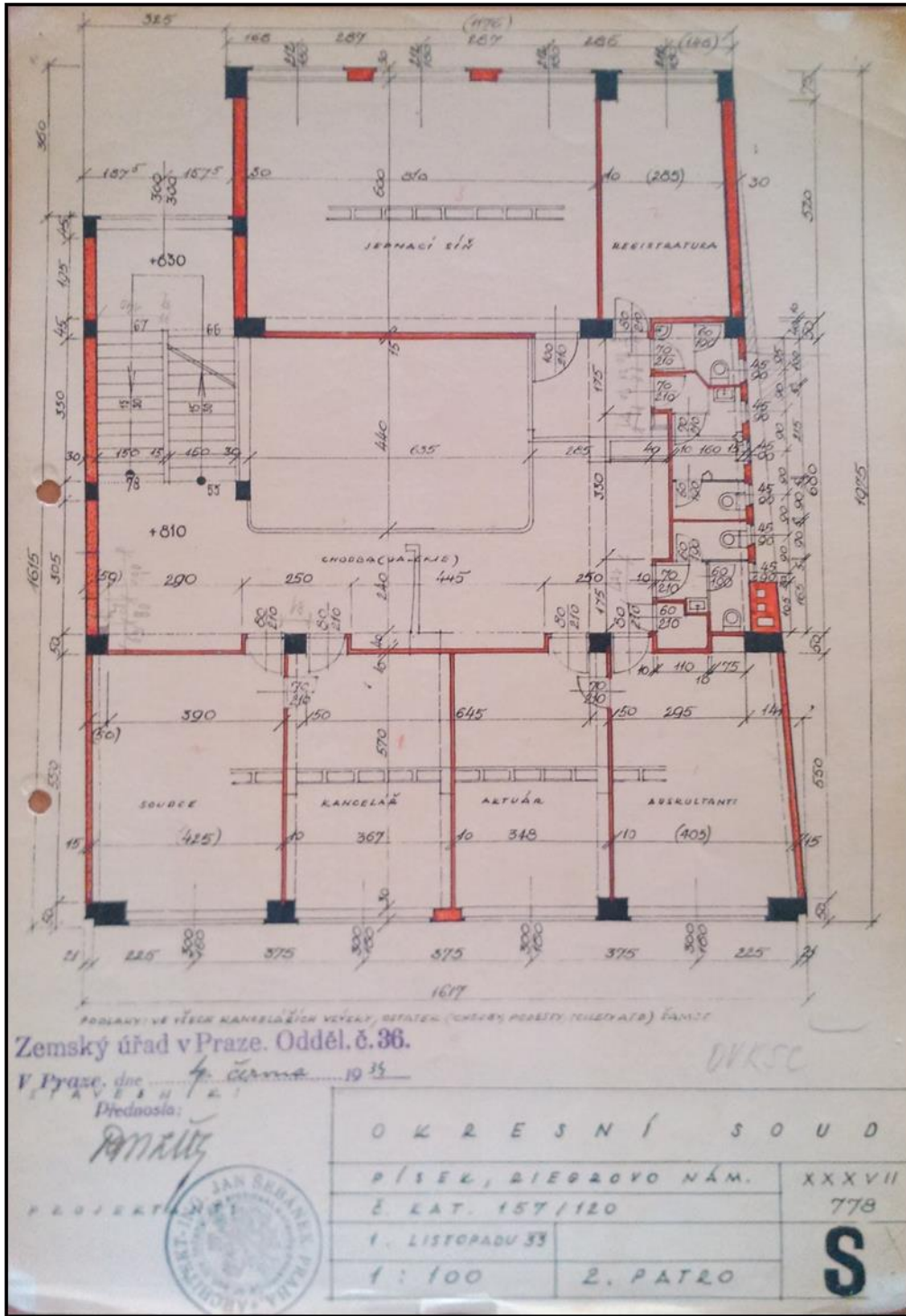
22) Okresní soud, přízemí.

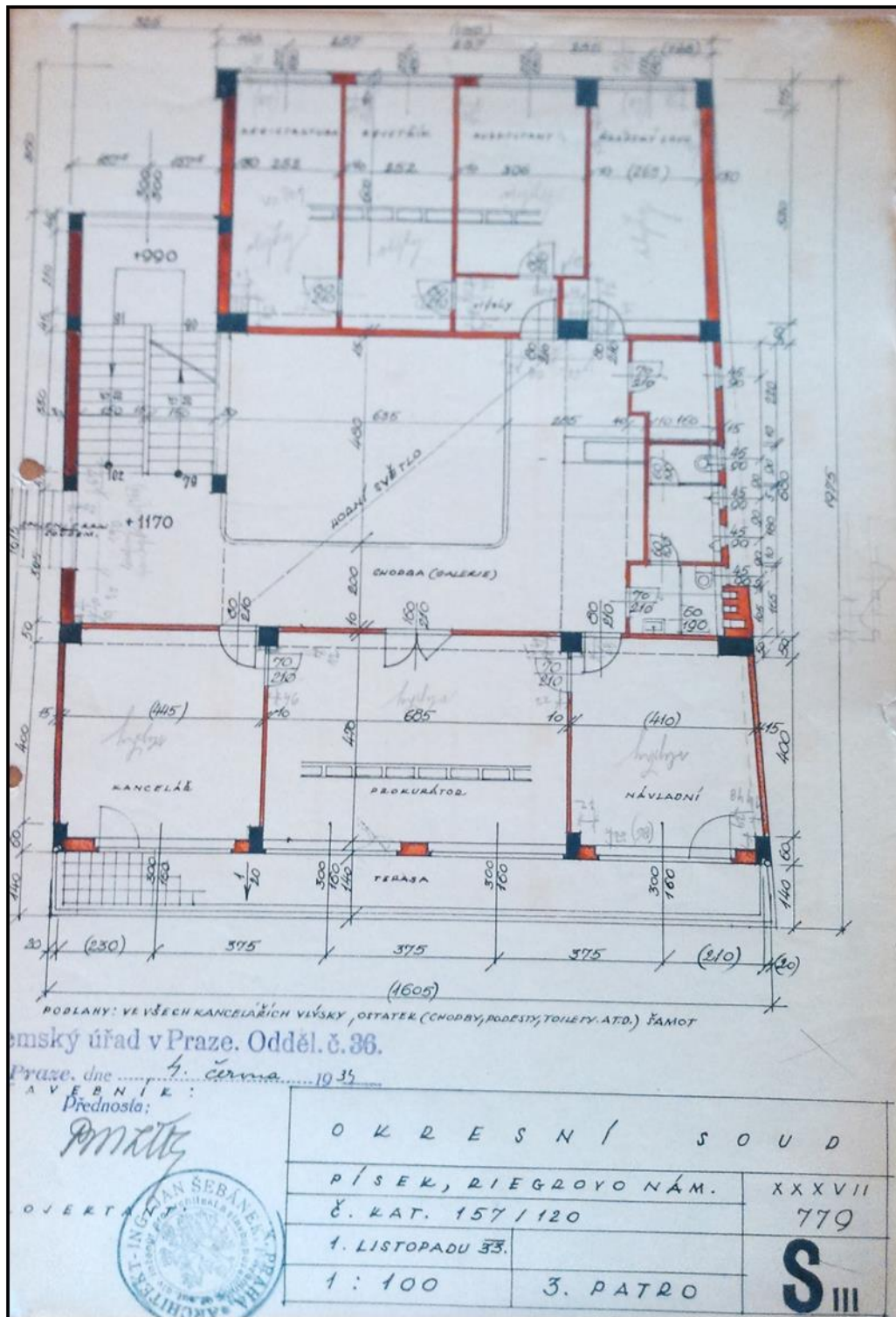
23) Okresní soud, první poschodí.

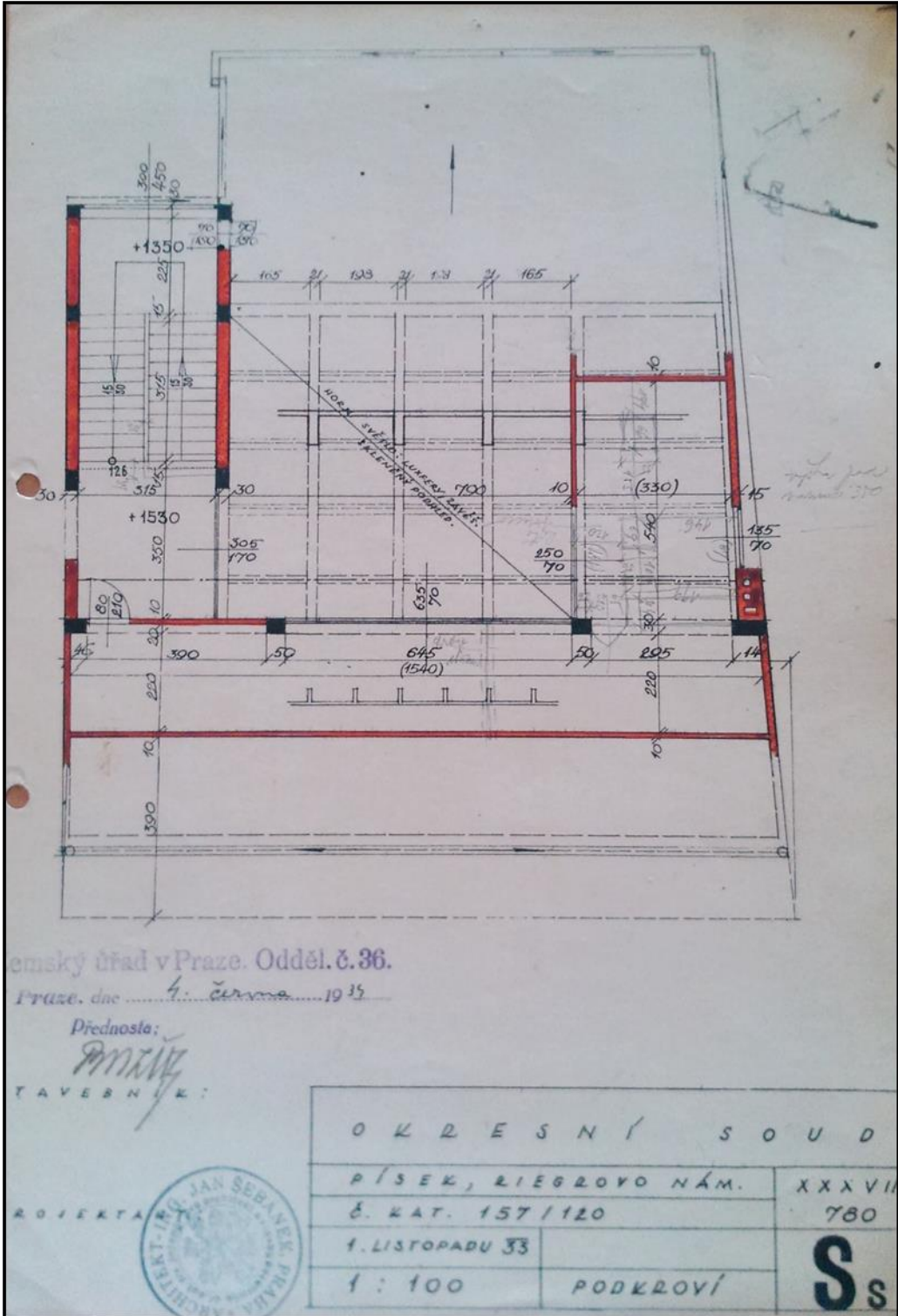
24) Okresní soud, druhé poschodí.

25) Okresní soud, třetí poschodí.

26) Okresní soud, podkroví.

Český úřad v Praze. Odděl. č. 36.

Praze, dne 4. čerence 1935

Přednost:
TAVERNIK
 TAVERNIK

PROJEKTANT

OKRESNÍ SOUD		
PÍSEK, RIEBROVO NÁM.		XXXVII
č. KAT. 157/120		780
1. LISTOPADU 33		Ss
1:100	PODKROVÍ	

27) Všeobecný penzijní ústav v Praze na Žižkově, Náměstí Winstona Churchilla 1800/2.

28) Okresní a finanční úřady v Hradci Králové, dnes magistrát města, ulice Československé armády 408.

29) Okresní soud ve Strakonících, Smetanova ulice č. p. 455.

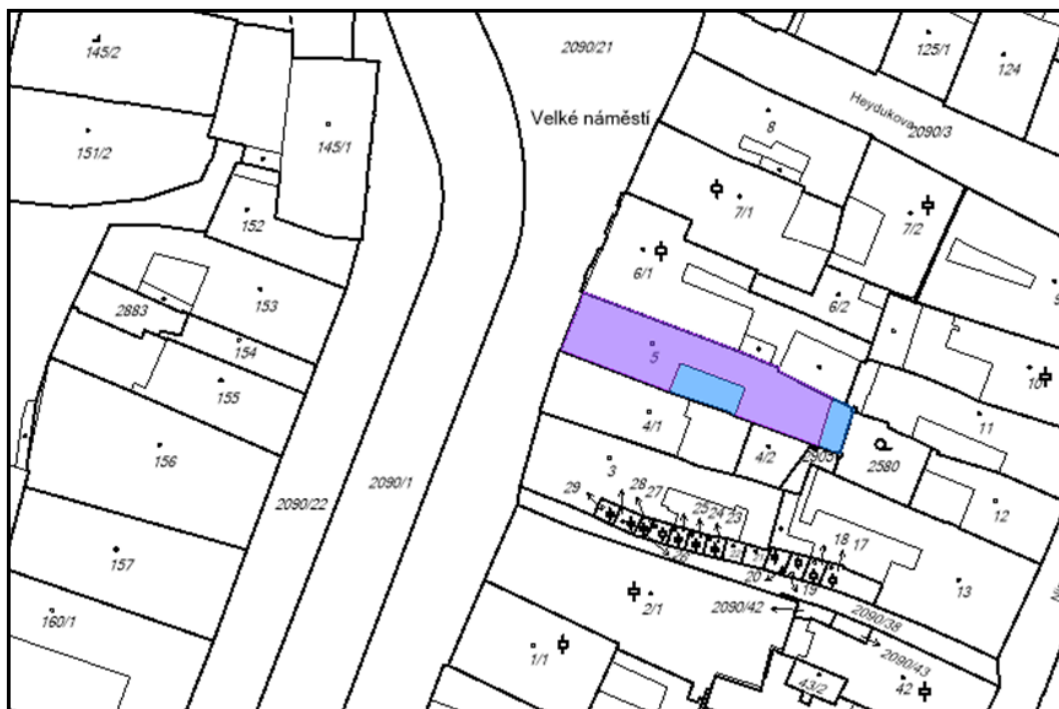
30) Soudní budova v Jindřichově Hradci, Nádražní ulice č. p. 567.

31) Budova soudu a finančních úřadů v Pardubicích, Na Trísle č. p. 118.

32) Lokalizace Obchodního domu Baťa v Písku č. p. 5.

33) Obchodní dům Baťa, průčelí.

34) Obchodní dům Baťa, detail přízemí s prosklenými vlněnými výlohami.

35) Obchodní dům Baťa, replika domovního znamení na fasádě.

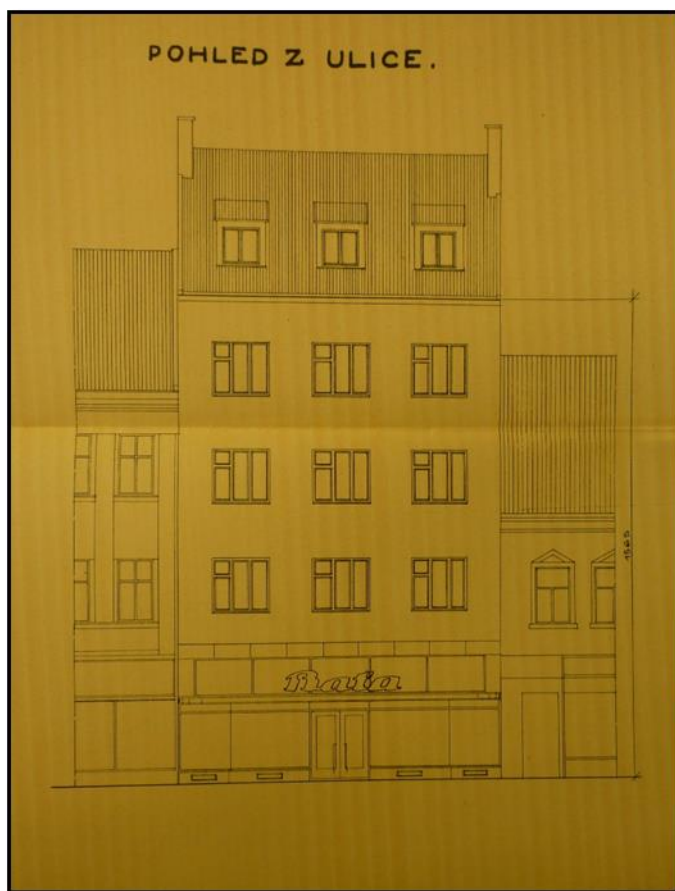

36) Obchodní dům Baťa, dobová fotografie z roku 1990.

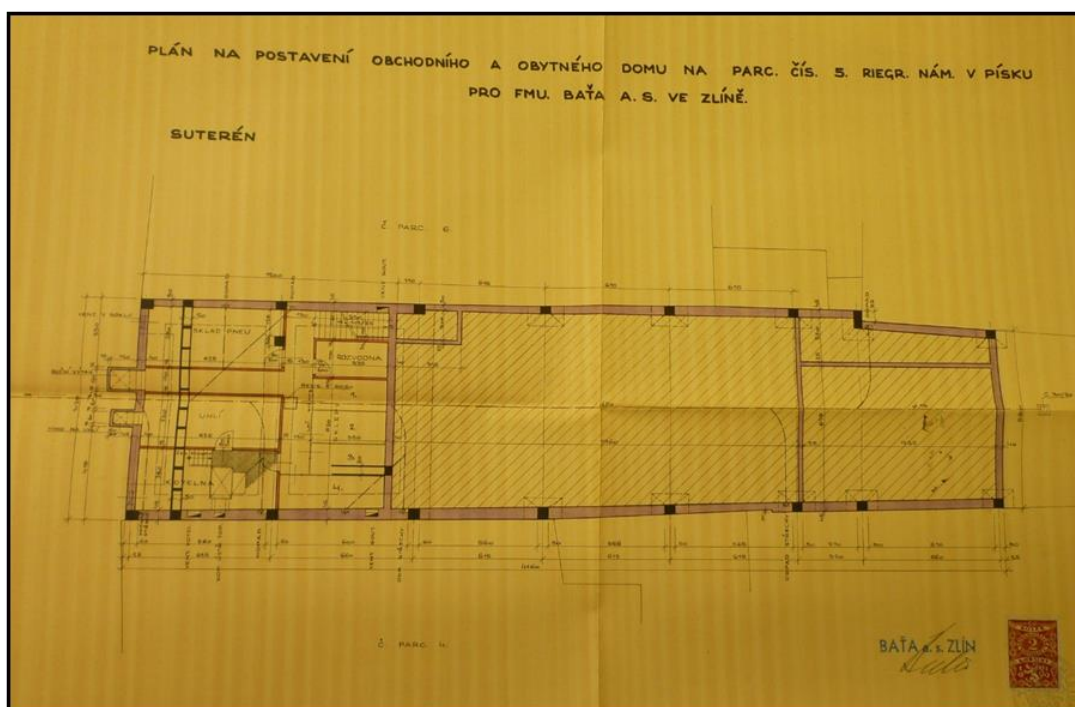

Plány na Obchodní dům Baťa.

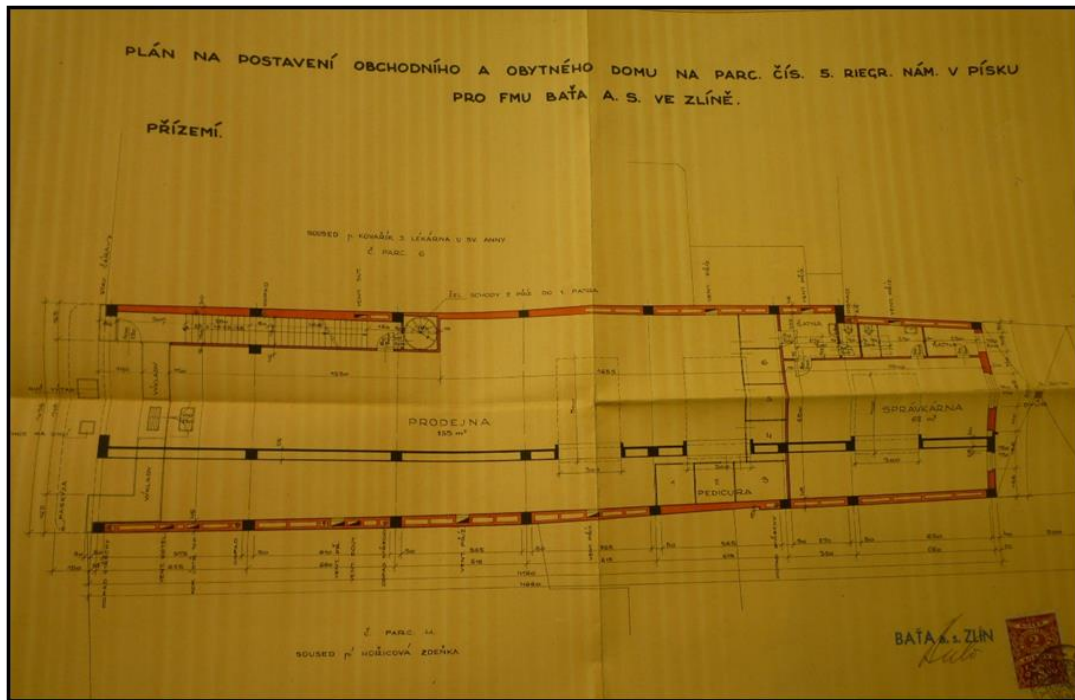
37) Obchodní dům Baťa, návrh průčelí.

38) Obchodní dům Baťa, suterén.

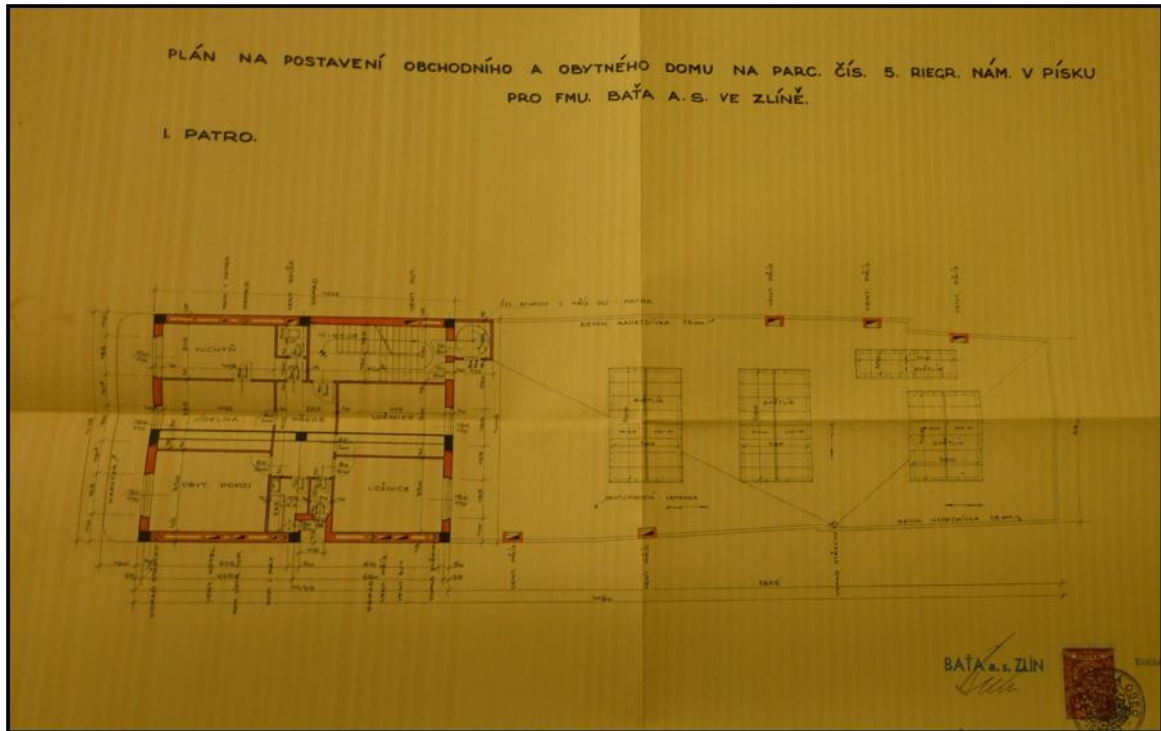
39) Obchodní dům Baťa, přízemí.

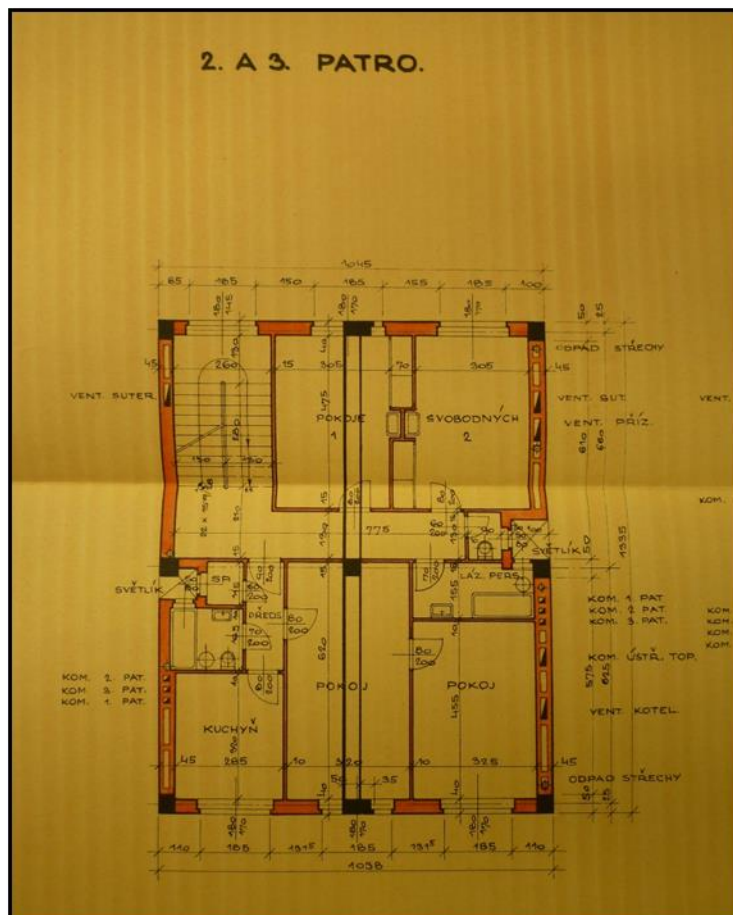
40) Obchodní dům Baťa, detail návrhu přízemí objektu s tabulkou autorů, kde vystupuje arch. Antonín Vítek jako navrhovatel.

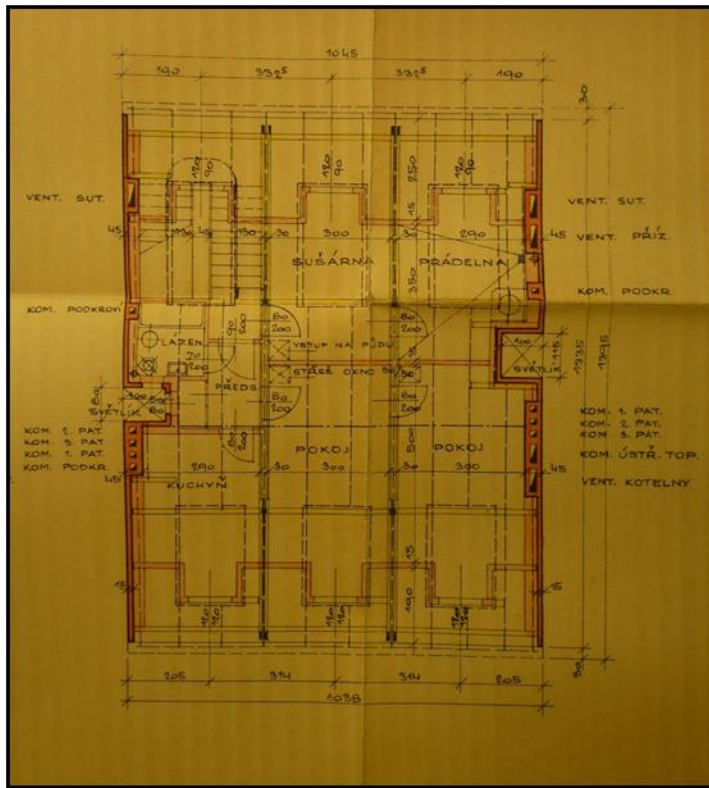
41) Obchodní dům Baťa, první poschodí.

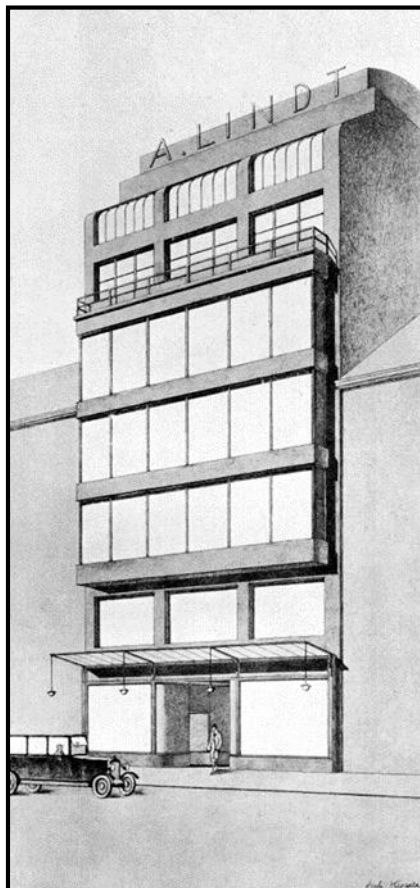
42) Obchodní dům Baťa, druhé a třetí poschodí.

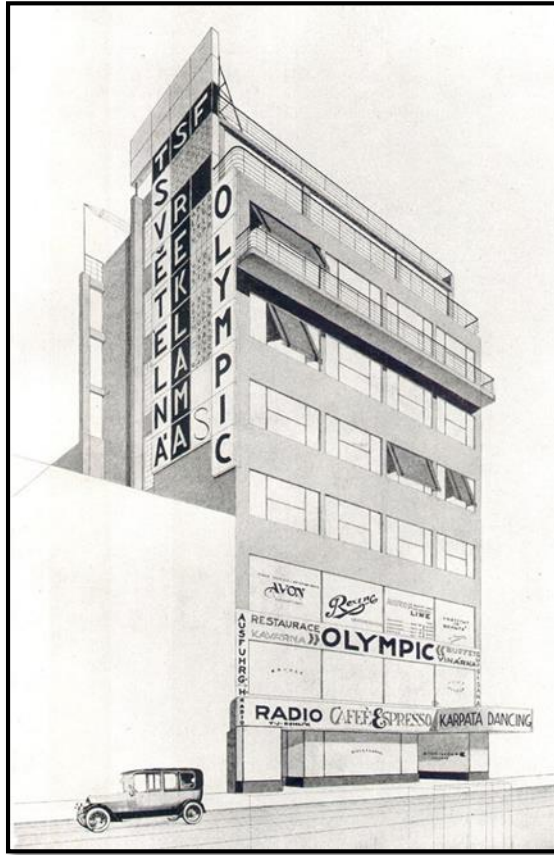
43) Obchodní dům Baťa, podkroví.

44) Projekt obchodní domu A. Lindta na Václavském náměstí č. 4 v Praze.

45) Projekt obchodního domu fy. E. Rohlík ve Spálené ulici č. p. 16 v Praze.

46) Obchodní dům Baťa v Liberci na Soukenném náměstí č. p. 10.

47) Obchodní dům Baťa v Mariánských lázních v Dykové ulici č. p. 1.

48) Obchodní dům Baťa v Berouně na Husově náměstí č. p. 45.

49) Lokalizace Písecké spořitelny dnešní komerční banky na Velkém náměstí č. p. 27.

50) Písecká spořitelna, průčelí.

51) Písecká spořitelna, detail arkýře.

52) Písecká spořitelna, nároží.

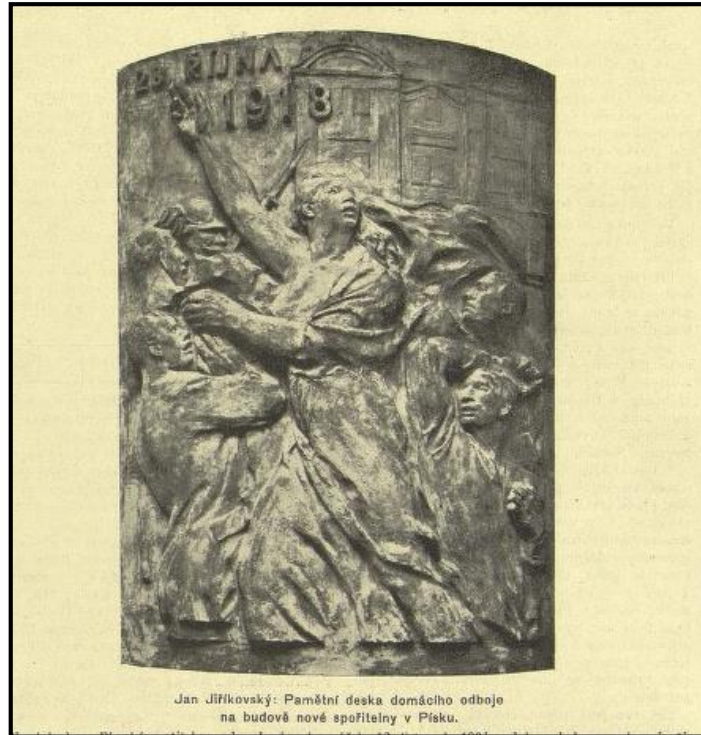
53) Písecká spořitelna, postranní průčelí.

54) Písecká spořitelna, znak města Písku na nároží.

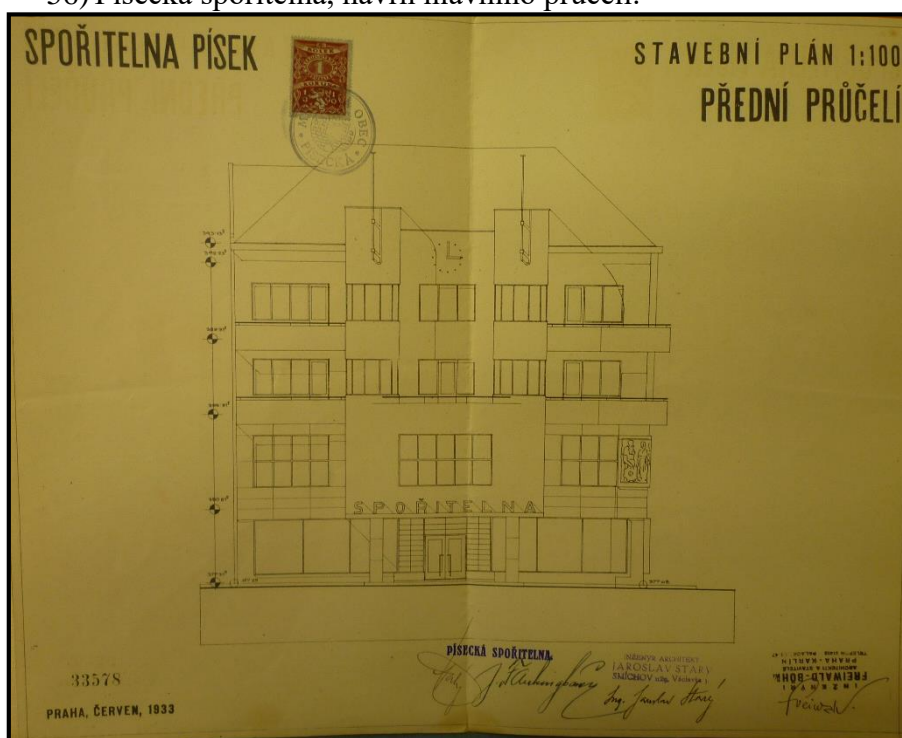

55) Pamětní deska domácího odboje, která se původně nacházela na nároží.

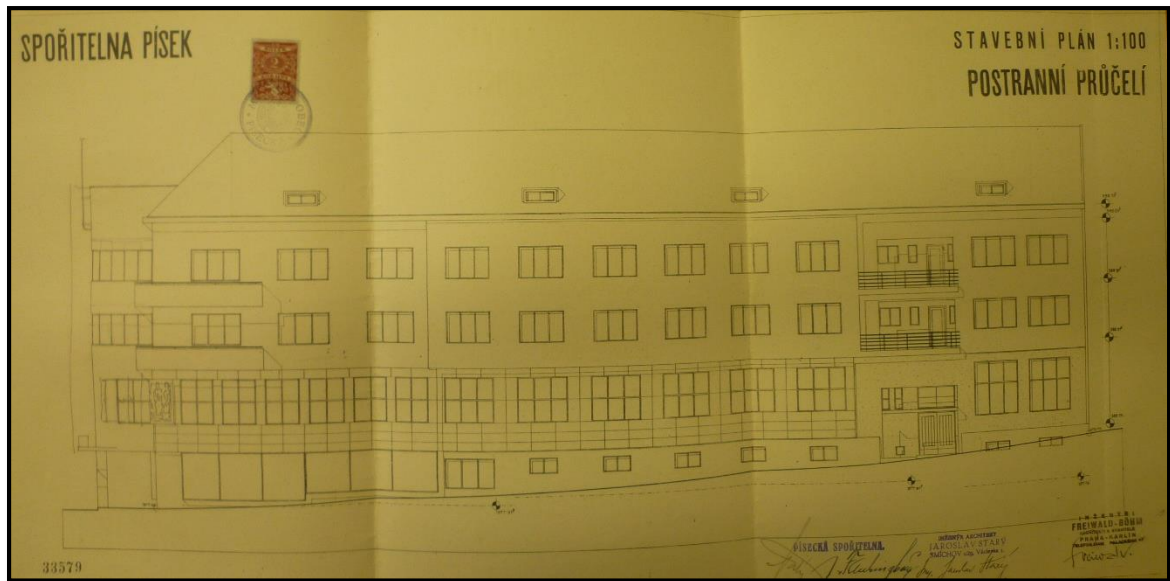

Plány na Píseckou spořitelnu od Jindřicha Freiwalda, Jaroslava Böhma a Jaroslava Starého.

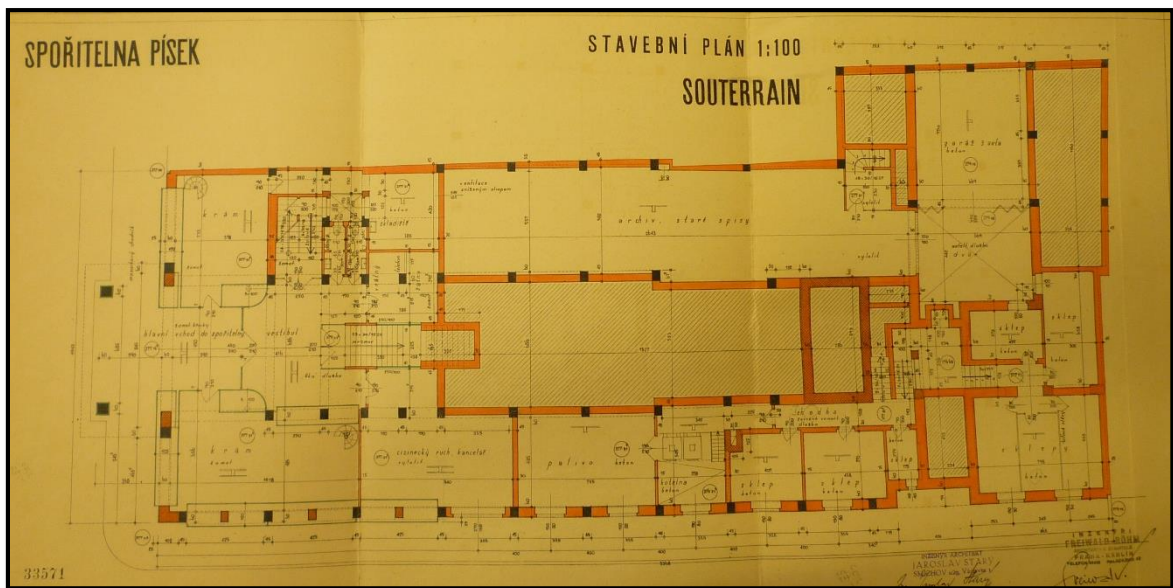
56) Písecká spořitelna, návrh hlavního průčelí.

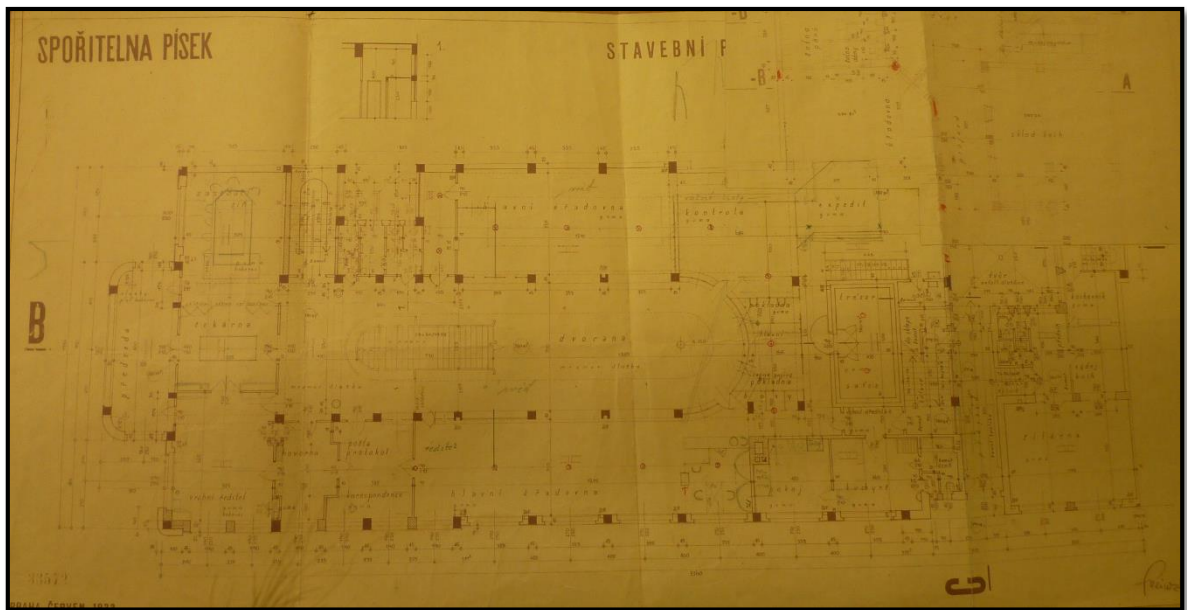
57) Písecká spořitelna, návrh postranního průčelí.

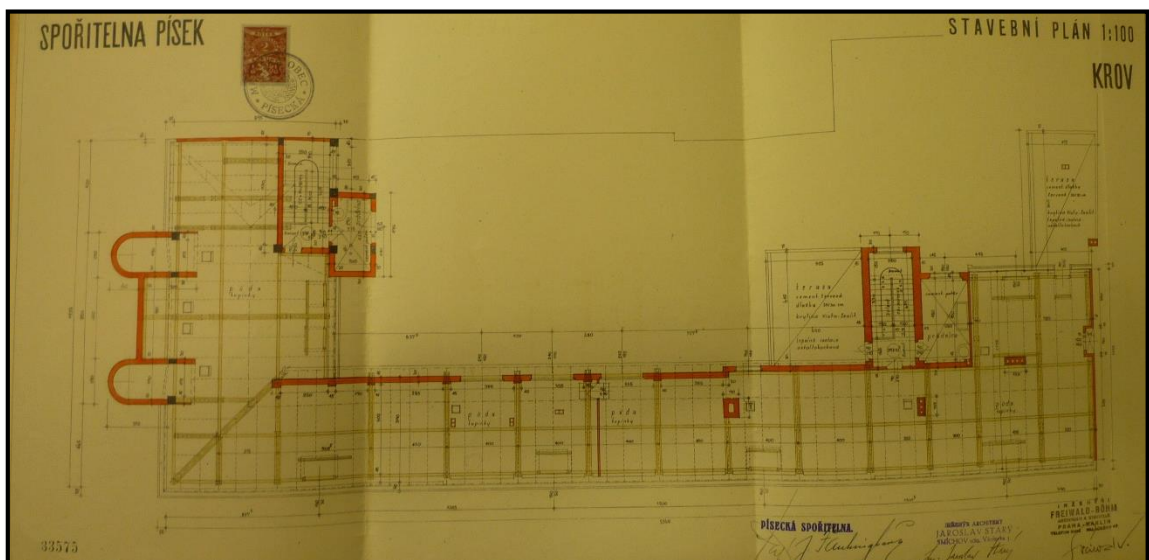
58) Písecká spořitelna, suterén.

59) Písecká spořitelna, první poschodí.

60) Písecká spořitelna, krov.

61) Městská spořitelna v Náchodě, Palackého č. p. 20.

62) Městská spořitelna v Rokycanech, Jiráskova č. p. 482.

63) Městská spořitelna v Havlíčkově Brodě, Havlíčkovo náměstí č. p. 93.

64) Městská spořitelna v Chrudimi, Široká č. p. 83.

65) Městská spořitelna v Blatné, tř. J. P. Koubka č. p. 81.

